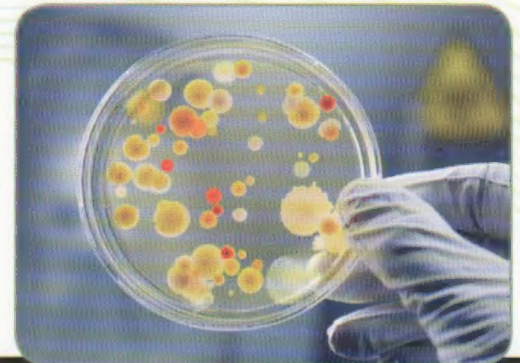

ئىعجازى زانستى

هەفتە (35)
www.igra.ahlamontada.com

مىندى اقرا الثقافى

گۇفارىكى زانستى وەرزىيە ناوەندى كوردستان بۇ ئىعجازى زانستى لە قورئان و سوننەتدا دەرىدەكات

ئايا مەك لە جەلتەك دلا دەمانپارىزىت؟

بەكتىرىك گۆشت خۆر و شىزوزك جنسى

ئىستى لە مەرىخ خۆر لە خۆرئاواو مەلدېت و
لە خۆر مەللاتەو مەلدېت

پىللاوك زىرەك

الألوان فى القران الكريم

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

﴿مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنبُلَةٍ مِائَةٌ حَبَّةٌ وَاللَّهُ يُضْعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ ﴿٢٦١﴾ البقرة

مال به به خشین کهم ناکات (حدیث صحیح)

بۆ به هیژکردنی ئیمان له دلی لاوان و، بلاوکردنه وهی بانگه وازی ئیسلام به شیوهیه کی زانستی و کاریگەر و، خزمه تکردنی قورئان و سوننهت، ناوهندی کوردستان بۆ ئیعجازی زانستی له قورئان و سوننهتدا له پێگای ئیعجازی زانستیه وه بهردهوامه له چالاکیهکانی و، له ئیستاشدا دهستیکردووه به دروستکردنی بینای ناوهند، له سهر پوبه ری (470م) له سهر شهقامی سه ره کی چوارچرا به رامبه ر زانکۆی ته کنیکی سلیمانی، هه ر خیرخوازیک خوازیاره به شداری له م پرۆژه خه یری ه دا بکات به و هیوایه ی بپیته خیریکی هه میشه یی بۆی، با له پێی ئەم ژماره ته له فۆنانه وه په یوهندی بکات یان سه ردانی پرۆژه که بکات:

(07701527323) — (07702265300) — (07707601225)

دووری خه‌لکی کردوه، کهچی هێنده ئاسانی «به‌یان» و، پارویی پێسا و پوویی تیگه‌یاندنی تێدا دیاره که ده‌لێی گشت ئه‌وانه‌ی له‌گه‌ڵیان ده‌وێت ته‌نها یه‌ک چین و توێژن، به‌ پاده‌یه‌ک که هه‌موو کۆمه‌ل و توێژیک پێی وایه پووی گوشتاری قورئان راسته‌وخۆ ئاراسته‌ی ئه‌و کراوه .. هه‌روه‌ها قورئان بۆ ئه‌وه نازل بووه که خه‌لکی به‌ره‌و چه‌ند ئامانجێکی ئیرشادی پله‌پله و جیاجیا پێتمایی بکات، کهچی له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا هێنده ئیستقامه‌تی ته‌واوه‌تی و .. هاوسه‌نگی ورد و .. پێکوپێکی جوان و په‌نگینی پێوه دیاره که ده‌لێی ته‌نها بۆ یه‌ک ئامانج نازل بووه .

جا هه‌رچه‌ند ئه‌م هۆکارانه مایه‌ی هه‌لبێزکان و شێواندن و ئا و پوخسارن، کهچی هه‌موویان له‌ ده‌رخستن و پیشاندانی ئیعجازی به‌یان و، په‌وانی و، له‌گه‌ڵ یه‌ک گونجانی قورئاندا، به‌کار هێنارون!

به‌لێ، هه‌رکه‌سیک خاوه‌نی دلیکی ساغ و عه‌ق‌لیکی کامل و وێژدانێکی هه‌ستیار و جێژێکی ته‌واو بێت، هه‌ر بۆ خۆی: په‌وانی‌یه‌کی جوان و .. پێکوپێکی‌یه‌کی ناسک و .. ئاوازیکی به‌تام و .. زمانپارایی‌یه‌کی بێ‌وینه، له‌ پوونکردنه‌وه‌کانی قورئانی پیرۆزدا ده‌بینێت!

خۆ هه‌رکه‌سیکیش بینایی دلی کوێر نه‌بووێت، بێ هیچ گومانێک «چا و» یکه له‌ قورئاندا ده‌بینێت که قورئانی پیرۆز به‌هۆی ئه‌و چاوه و به‌هه‌ری پوونی: سه‌رجه‌می بوونه‌وه‌رانی پوه‌له‌تی و نادیار ده‌بینێت و به‌ وینه‌ی لاپه‌ره‌ی کتێبێک ده‌بن له‌ به‌رده‌ستی‌دا که به‌ ویستی خۆی هه‌ڵیانده‌گیرێته‌وه و، به‌ هه‌ر شێوازیکی به‌وێت و اتا‌کانی لێک ده‌داته‌وه و به‌ خه‌لکیان ده‌ناسینێت!

گه‌ر به‌مانه‌وێت راستی ئه‌م «نووری یه‌که‌م» ه به‌ نمونه‌کانیه‌وه پوون بکه‌ینه‌وه، ئه‌وا پێویستمان به‌ نووسینی چه‌ند به‌رگیکی ده‌بێت! بۆیه به‌و پوونکردنه‌وانه واز ده‌هێنین که تاییه‌تن به‌م راستیه‌ی و له‌ گشت «په‌یامه عه‌ره‌بی‌یه‌کان»⁽¹⁾ و «ئاماره‌کانی ئیعجاز» و بیست و پێنج وته‌کانی پێش‌ه‌ویدا باس کراون. بگه‌ر هه‌ر قورئان بۆ خۆی سه‌رتاپا نمونه‌ی ئه‌م حه‌قیقه‌ته‌یه، بۆیه و به‌ یه‌ک جار هه‌موو قورئان پێش‌ه‌ویدا ده‌خه‌م و به‌ نمونه‌ ده‌یه‌نمه‌وه!

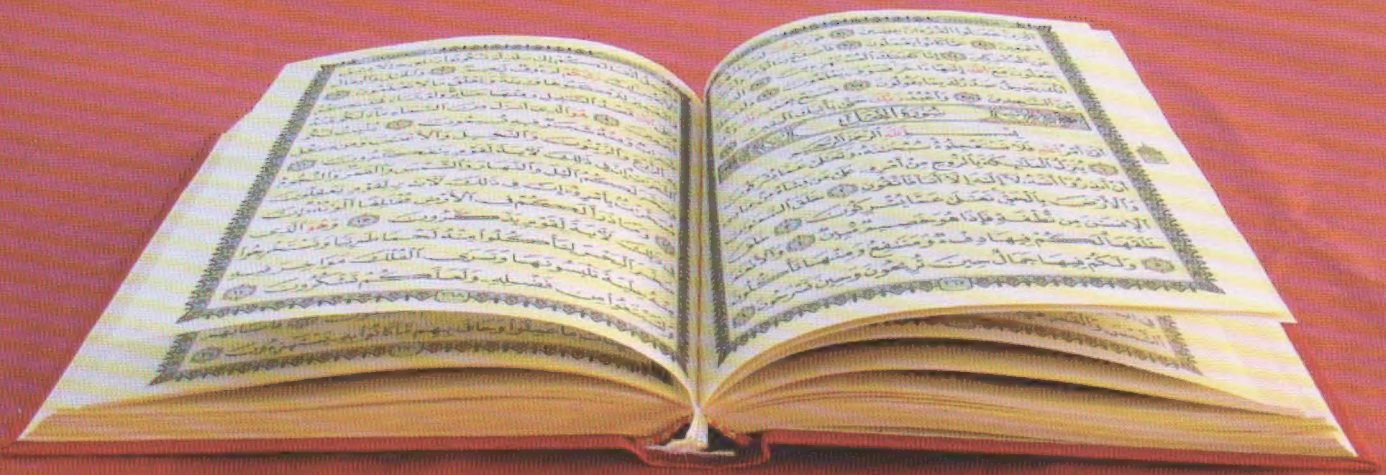
(1) سیازنده په‌یامن له‌ ناوه‌ندی کتێبی (مه‌سنه‌وی نووری‌دا)، که به‌رگیکی

سه‌ره‌خۆی سه‌رجه‌می په‌یامه‌کانی نووره و، به‌ پشتیوانی خۆی گه‌وره به

کردی ب‌لای ده‌که‌ینه‌وه . (وه‌رگێڕ)

قورئانی پیرۆز: په‌وانی به‌ خوێ و .. ساغی ناوازه و .. پشتگیری مه‌حه‌که‌م و .. په‌یوه‌ندی توندوتۆڵ و .. هاوکاری به‌هێزی چ له‌ نێوان پسته‌کانی و چ له‌ نێوان سیما و پوخساره‌ پیکه‌ینه‌ره‌کانی ئه‌و پستانه‌دا کۆ کردوه‌ته‌وه . هه‌روه‌ک هاوئا‌هه‌نگی‌یه‌کی به‌ری له‌ نێوان ئایه‌ت و ئامانجه‌کانی‌دا ساز داوه . ئه‌مه‌ش به‌ شایه‌تی زانستی: «په‌وانکاری» و «گوزاره‌کاری» و به‌ شایه‌تیدانی هه‌زاران پێشه‌وای ئه‌م زانستانه، وه‌ک: زه‌مه‌خشه‌ری و سه‌ککاک و عه‌بدولقاهیری جورجانی. خۆ هه‌رچه‌نده‌ش نزیکه‌ی هه‌شت تۆ هۆکاری گرنگ هه‌ن که ئه‌و هاوئا‌هه‌نگی و هاوکاری و پشتگیری و ساغی و په‌وانی‌یه ده‌شپۆین، کهچی ئه‌و هۆکارانه هیچ کاریگه‌ری‌یه‌کیان له‌ شێواندن و سیفه‌ته ناو‌براوانه‌ی قورئاندا نه‌بووه، ته‌نانه‌ت پتر پشته‌ی په‌وانی و ساغی و پشتگیری پسته و ئایه‌ت و ئامانجه‌کانی قورئانیان گرتوه‌! هێنده نه‌بێت که حوکمی خۆیان پای کردوه و له‌ پشت په‌رده‌ی پێسا و په‌وانی‌یه‌وه سه‌ریان ده‌ره‌یانه‌وه، تاکو په‌وانی هۆینی قورئان گه‌لێ واتای گه‌وره و به‌نرخ به‌ده‌سته‌وه بدات، به‌ وینه‌ی «چێ»ی دره‌خت که له‌ قه‌دی خشت و پێکی دره‌خته‌کاندا ده‌ردێن و هه‌ندێ گۆپکه و چوکه‌ی به‌رز و نرمی تێدا پێکه‌هێن، کهچی ئه‌م ورده‌ چوکه‌لانه‌ پێکی له‌شولاری دره‌خته‌کان نا‌ئا‌لۆزین، به‌لکو له‌ پێیانه‌وه ئه‌و به‌روبوومانه به‌ دره‌خته‌کان ده‌ردین که پتر جوانی و که‌مالی ئارایشتی دره‌خته‌که‌یان پێ ته‌واو ده‌بێت.

چونکه: قورئانی پیرۆز به‌ش به‌ش و پچرپچ له‌ ماوه‌ی بیست و سێ ساڵ و له‌ کاتی پێویستدا نازل بووه، کهچی له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا هێنده پێکه‌وه‌گونجانی ته‌واوی دره‌خستوه که ده‌لێی سه‌رانسه‌ری قورئان به‌ یه‌ک جار نازل بووه .. هه‌روه‌ها ئه‌م قورئانه پیرۆزه له‌ ماوه‌ی بیست و سێ ساڵ و له‌ به‌ر چه‌ند هۆکاریکی جیاجیای نازل بوون ها‌توه، کهچی ئه‌وه‌نده پشتگیری ته‌واوه‌تی تێدا ده‌رده‌که‌وێت که ده‌لێی ته‌نها له‌ به‌ر یه‌ک هۆکار نازل بووه .. هه‌روه‌ها قورئان بۆ وه‌لامدانه‌وه‌ی چه‌ند پرسیارکی دووپات‌بووی جیاجیا ها‌توه، کهچی له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا هێنده تیکه‌لی و یه‌کگرتنی ته‌واوی پێوه دیاره که ده‌لێی وه‌لامی ته‌نها یه‌ک پرسیاره .. هه‌روه‌ها قورئان بۆ پوونکردنه‌وه‌ی حوکمه‌کانی گه‌لێ پوودای جۆراوجۆر نازل بووه، کهچی هێنده پێکوپێکی کامل و ته‌واو پێش‌ه‌ویدا ده‌خات که ده‌لێی پوونکردنه‌وه‌ی حوکمی ته‌نها یه‌ک پووداوه .. هه‌روه‌ها ئه‌م قورئانه پیرۆزه به‌ چه‌شنیک نازل بووه که گوشتاره به‌رزه‌ خوا‌ییه‌کانی هێناوه‌ته‌ ئاستی چه‌ند شێوازیکی که له‌گه‌ڵ پاده‌ی تیگه‌یشتنی چه‌نده‌ها قسه‌ بۆ‌کراوی له‌ ژماره‌به‌ده‌ر و گه‌لێ حاله‌تی وه‌رگرتن و تیگه‌یشتنی جۆراوجۆریدا بگونجێ، کهچی له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا هێنده په‌وانی ناسک و له‌یه‌کچوونی جوانی له‌ خۆدا دره‌خستوه که ده‌لێی ته‌نها بۆ یه‌ک حاله‌ت و یه‌ک ئاستی تیگه‌یشتن نازل بووه! ته‌نانه‌ت سیفه‌تی: «په‌وانی»، به‌ وینه‌ی ئاوی سه‌له‌سه‌یل، به‌ناو هه‌موو قورئاندا گوزه‌ر ده‌کات .. هه‌روه‌ها ئه‌و قورئانه پیرۆزه پووی گوشتاری ئاراسته‌ی گه‌لێ جۆر و چینی له‌ یه‌ک

هەندیک لەو پەرخانەیی لە قورئان دەگیریت

ن: د. کەریم ئەحمەد

Karimdawody@yahoo.com

ئەوانەیی هەلیانەستوو لە دوژمنکاری ئیسلامو، وە یا لە نەزانی وە لەبەر بەرزەو هەندیکەیی تەسک هەلیان بەستوو، بەلام ئەو زانایانەیی بە زیندویتی هێشتوو یاننەتەو یا لەبەر ئاسۆ تەسکی، وە یا لە هەستەن کردن بە بەرپرسیاریتی بوو، ئەگینا ئەگەر کەمیک ژیری و لۆژیکیان بختایەتە کار نەدەبوایە ئەو کارە بکەن. پەنگە بوتیرت ئەو شتانە لە پووی ئەمانەتی زانستییەو کراو، بەلام ئەمانەتی زانستی ئەو ناگەنێت هەر نەزانیک یا ناحەزیک لە جێی خۆیەو ناماقولییەکی کردبێت تۆ بێی بیگرتیەو بە هەلە و بێ بنەمایەکی وەک پۆزی نیو پۆ دیاریت، بە بیانوی ئەوێ کە مادەم من بەسەندەو ریوایەتم کردوو ئیتر گەردنی خۆم نازادکردوو و بەرپرسیاریتیەکم خستۆتە ئەستۆی خۆنەر، بێ ئەوێ بەخۆی بزانی ت چ بیانوویی کە داوێت دەستی دوژمنانی ئیسلامو بۆ ئەوێ تانەیی لێدەن و پەخنی لێگیرن.

ئەم قورئانە وەک بینایەکی زۆر گەورەو جوان و تۆکمە وایە کە هەموو خشتەکانی جوان و تۆکمە بن و لەجێی خۆیاندا دانرابن و بە تێپەریوونی ماویەکی زۆر بەسەریدا (زیاد لە هەزار و چوارسەد سأل) نە درزیکێ تیکەوتبێت وە نە خشتیکێ تیکچووبێت، بەلکو بە پێچەوانەو لە گەڵ تێپەریوونی کاتدا جوانتر و تۆکمەتر بوو، بەلام لەولاه کەسانیک بێن باسی کات و چۆنیتی دروستبوونەکی بەجۆریک بکەن کە پێچەوانەیی ئەم تۆکمەیی و جوانی و پێکییەیی بێت و وای باسبکەن کە لەسەر بناغەییەکی ناپتەو دامەزرابێت و خشتەکانی بێ پەچاوکردنی هێچ بنەمایەکی ئەندازیاری خرابەن سەر یەک! ئایا باوەڕ بەو راستییانە دەکەیت کە بەچاوی خۆت دەیانینی یا ئەو قسانەیی ئەو کەسانە دەگێرێنەو؟ قورئانیش بەهەمان شێوە، کاتیک تەماشای دەکەیت و لێکۆڵینەوێ لەسەر دەکەیت دەبینی سەرتاپا پێکپێکی و تۆکمەیی و جوانییە، نەک هەموو وشەیی بەلکو هەموو پیتیکێ لە جێی خۆیدا و هەزار و چوارسەد سأل لەمەوێر چۆن نوسراوەتەو ئاوا بێ زیاد وکەم ماوەتەو و کەس نەیتوانیوە پیتیکێ لێ بگۆریت و سەرەرای نەبوونی چاپخانە و نووسینەوێ بە جیا جیا لەم ولات و لەو ولات بە دەسخت لەگەڵ ئەوەشدا کەترین جیاوازی لە نێوان

دەروازە: کاریگەری نەزیری ریوایەتەکان لەسەر قورئان: ئەوانەیی پەرخەیان لە قورئان گرتوو لەم سەردەمەدا پشتیان بە هەندیک شت بەستوو کە یارمەتی داو، ئەوانە:

1. ئەو هەموو ریوایەتە لاواز و هەلبەستراوانەیی دەربارەیی نووسین و کۆکردنەو قورئان ریوایەت کراون.
2. ئەو هەموو ریوایەتە لاواز و هەلبەستراوانەیی دەربارەیی ناسخ و مەنسوخ هاتوون.

پاستە ئەمانە تاپادەیک بەلگەیی ئەمانەتی زانستین، بەلام لەولاشەو بەلگەن لەسەر دوو شت:

پەکم: هەست نەکردن بە بەرپرسیاریتی بەرامبەر ئەوەکانی داهاوو.

دووهم: هەست نەکردن بە گەورەیی ئەو ئیشەیی کە دەیکەن، ئەویش قەسەکردنە لە کتییی خوادا، ئەو کتییی کە خوا دەربارەیی فەرموویەتی « احکمت اياته » و پەیمانی کۆکردنەو و پاراستنی داو.

3. ئەو ئیسرایلییات و ریوایەتە هەلبەستراو و لاوازانەیی زانایانی تەفسیر ریوایەتیان کردوو لە تەفسیرەکانیاندا دەربارەیی واتا و مەبەستی ئایەتەکان.

4. ئەو هەموو ریوایەتەکانی زانایانی شیعە داویانەتە پال ئیمامەکانیان دەربارەیی پوودانی گۆرانکاری لە قورئاندا و دەسکاریکردنی قورئان لەلایەن هاوڵانەو و بوونی موسەفەیی فاتیمە و جەفر و جامیعە و سورەتی ویلایت و... هتد.

بەکورتی، زۆریک لەو ریوایەتەکانی دەربارەیی قورئان ریوایەت کراون لە هەندیک بوارەکانی زانستەکانی قورئان کاریگەری نەخوارزویان هەبوو لەسەر ئیسلام بە گشتی و قورئان بە تاییەتی، وە دەتوانم بەدڵنیاییەو بڵێم ئەو کاریگەرییە نەخوارزوانەیی ریوایەتە هەلبەستراو و لاوازەکان، لەسەر ئیسلام هەیانبوو هێچ شتیکێ تر نەیبوو، وە ئەو زیانەیی ئەو ریوایەتەکان لە ئیسلامیان داو هێچ دوژمنیک لێی نەداو، هەر لە قورئانەو و بیگەر تا میژووی ئیسلام، هەر بۆیەشە دوژمنانی ئیسلام زۆر جەخت دەکەنەو لەسەر باسکردنی ئەو جۆرە ریوایەتە! ئەگەر

نهمه دهریاره‌ی شو ریوایه‌تانه‌ی له لایه‌ن زانایانی شه‌لی سوننه‌وه ریوایه‌تکارون، نهمه شه‌وانه‌ی که زانایانی شیعه ریوایه‌تیار کردووه شه‌وه هه‌ر باس ناکرین له گه‌وره‌یی شه‌و زیانه‌ی به قورئان وئیسلامیان گه‌یاندووه، نهمان نه‌ک ریوایه‌ت گه‌لئیکان له ژئیر ناویشانی نووسینه‌وه‌ی قورئان و کۆکردنه‌وه‌یدا ریوایه‌تکردووه که نالۆژیکین و پێچه‌وانه‌ی راستیه‌کانی قورئان و واقعی قورئان، به‌لکو به پاشکاو‌ی و له ژئیر کاریگری ده‌مارگیری مه‌زه‌بیدا و له‌به‌ر خالی بوونی قورئان له بنه‌ماکانی عه‌قیده‌ی ئیمامه‌تی شیعه‌ییانه و نه‌هاتی ناوی ئیمامه‌کانیان و پیاوه‌لدانی قورئان به هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ردا، قورئان تۆمه‌تبار ده‌که‌ن به‌وه‌ی که ده‌سکاری کراوه و گۆرانکاری تیدا کراوه و لئی قرتێتراره‌! نهم عه‌قیده‌یه‌ی که بووه‌ته سه‌رچاوه‌یه‌کی سه‌ره‌کی ناحه‌زانی ئیسلام بۆ تانه‌دان له قورئان⁽⁴⁾.

(1) به پێچه‌وانه‌ی ته‌ورات و ئینجیله‌وه که دوو چاپیان ئییه له‌یه‌ک بچن و پۆژانه و به‌رده‌وام گۆرانکاریان تیدا ده‌کریت!
(2) علوم القرآن عند ابن عبد البر / رسالة ماجستير للباحث محمد بن عبد الله بن جابر القحطاني ص 264.
(3) النسخ والنسخ في القرآن الكريم ص 9 / تأليف أبو محمد علي بن أحمد بن سعيد بن حزم الظاهري / الناشر : دار الكتب العلمية - بيروت الطبعة الأولى ، 1406هـ تحقيق : د. عبد الغفار سليمان البنداري
(4) پروانه کتیی (فصل الخطاب فی تحریف کتاب رب الارباب) نووسینی زانای به‌ناوبانگی شیعه محمد تقی النوری الطهرسی خاوه‌نی کتیی مستدرک الوسائل که به‌کێکه له هه‌شت کتیه سه‌رچاوه‌کان به‌لای شیعه‌وه و له‌به‌ر پله و پایه‌ی له نزیک قه‌بری ئیمامی عه‌لییه وه نێژاره نهم کتیه زکریا بوترس له که‌نالی (الحیاة)ی مه‌سیحی به به‌رده‌وامی ناماژه‌ی پێده‌دات و به‌لگه‌ی لێده‌هێنێته‌وه له سه‌ر شه‌وه‌ی که شه‌وتا موسلمانه‌کان خۆیان ده‌لێن قورئان ده‌سکاریکراوه‌!

دوو نوسه‌یه‌دا ئییه⁽¹⁾. نه‌ک هه‌ر شه‌وه‌نده به‌لکو زانستی نوێش بێت و ده‌یان به‌لگه‌ی به‌رجه‌سته بداته ده‌سته‌وه له‌سه‌ر راستی زانیاریه‌کانی ناوی و پۆژگاریش به به‌رده‌وامی راستی زانیاریه‌ پابردوویی و به‌لێن و هه‌واله‌ داها‌توویی‌ه‌کانی ده‌ریخن، به‌لام له‌ولاوه هه‌ندیک ریوایه‌ت بخوێنێته‌وه که شه‌گر باوه‌ریان پێکه‌یت پێچه‌وانه‌ی شه‌و راستیه‌تانه‌ به‌ده‌سته‌وه ده‌ده‌ن و شه‌و متمانه‌یه‌ی قورئان خۆی له دل و مێشکه‌دا دروستی ده‌کات شه‌وان له‌قی ده‌که‌ن!

با به نمونه‌یه‌ک نهم راستیه‌ پوون بکه‌ینه‌وه: شه‌و ریوایه‌ته‌ی که ده‌لێت سوره‌تی شه‌حزاب شه‌وه‌نده‌ی سوره‌تی به‌قه‌ره بوه‌ به‌لام نه‌سخ کراوه⁽²⁾! شه‌وه‌ی شه‌می ریوایه‌ت کرد شه‌گر که‌میک ژیری و لۆژیکی بخستایه‌ته کار ئاوها شتێکی ریوایه‌ت نه‌ده‌کرد که پێچه‌وانه‌ی ساده‌ترین بنه‌ماکانی لۆژیکه، سوره‌تیک که ئیستا 73 ئایه‌ته به‌گۆیه‌ی شه‌و ریوایه‌ته شه‌وه‌نده‌ی سوره‌ی به‌قه‌ره بوه‌ که 286 ئایه‌ته و ئایه‌ته‌کانیشی له‌مانه‌ی شه‌حزاب درێژترین و سوره‌ی شه‌حزاب 10 لاپه‌ره‌یه و به‌قه‌ره 48 لاپه‌ره‌یه، واته به پێی شه‌و ریوایه‌ته نزیکه‌ی 38 لاپه‌ره‌ی که ده‌کاته چوار له سه‌ر پێنجی لاپه‌راوه و نه‌سخ کراوه، بێ شه‌وه‌ی هه‌یج که‌سیک له‌وانه‌ی ریوایه‌تیار کردووه ته‌نها یه‌ک ئایه‌تیش له‌و ئایه‌ته نه‌سخکراوه‌ بێنێته‌وه، یا هه‌یج نه‌بێت شه‌و زانایانه داوا له‌و پاوویه درۆزن و له خوا نه‌ترسانه بکه‌ن بۆ سه‌لماندنی راستی قسه‌که‌یان ئایه‌تیک له‌و ئایه‌تانه باس بکه‌ن یا بپرسن ئایا شه‌و ئایه‌ته نه‌سخکراوه‌ باسی چییان ده‌کرد و له کوێی سوره‌ته‌که‌دا بوون و بۆچی نه‌سخکراون؟! چونکه کاتیک شه‌و سوره‌ته ده‌خوێنێته‌وه هه‌ست به هه‌یج ناها‌رمۆنییه‌ک ناکه‌یت و هه‌ست ناکه‌یت شتێکی لێ قرتابێت! هه‌مان شت به نیسه‌بت شه‌و ریوایه‌ته‌ی ده‌لێت سوره‌تی (التوبة) شه‌وه‌نده‌ی سوره‌تی (البقرة) بوه‌ و به‌لام نه‌سخ کراوه⁽³⁾.

گه‌وره‌ترین هه‌وزی مه‌له‌کردن له جیهاندا

9: سازگار عوسمان

نهمه گه‌وره‌ترین هه‌وزی مه‌له‌کردنه له جیهاندا، که وه‌کاله‌تی ناسمانی نه‌مریکی (ناسا) دروستیکردوه، که‌پرکراوه‌ته‌وه به زیاتر له (23000) م² له ناو. سه‌ر له‌وه‌دایه نهم هه‌وزه ئایه‌ته‌تکاروه به راهێنانی که‌شتیوانانی ناسمانی له‌سه‌ر چاکردنی شه‌و له کارکه‌وتن و به‌ککه‌وتنه‌ی که توشی کالیسه‌ ناسمانیه‌کان ده‌بێت.. بیکومان نهمه باشتین ژینگه‌یه بۆ راهیان، چونکه زانایان شه‌وه‌یان بۆ ده‌رکه‌وت که مه‌له‌کردن له ناسماندا و مه‌له‌کردن له ناودا تا راده‌یه‌کی زۆر له یه‌ک ده‌جن و وه‌ک یه‌ک وان. پاک‌ی و بێکه‌ردی بۆ شه‌و خاوه‌نی که راستی ها‌تو‌جو‌و مه‌له‌کردنی کالیسه‌کانی له ناسماندا بۆ وه‌سف کردوین... هه‌ر وه‌ک چۆن ده‌فه‌رمووت: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَبْنِي لَهَا أَنْ تَدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا أَيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلُّ فِي فَاكِ يَسْبَحُونَ (یس)

هه‌ر بۆیه قورئان وشه‌ی مه‌له‌کردن (یسحون)ی به‌کاره‌تاره‌ ناوه‌کو ده‌ربڕینیک بێت بۆ ها‌تو‌جو‌کردنی کالیسه‌کان له ناسماندا، هه‌ر شه‌مه‌شه که زانایان جه‌ختی له‌سه‌ر ده‌که‌نه‌وه له ئیستادا.

پرسیاریش لێه‌دا شه‌وه‌یه که: ئایا نهم وشه‌یه (یسحون) به‌لگه‌ نیه له‌سه‌ر وردی و دروستی قورئانی پیرۆز؟

سه‌رچاوه: www.dailymail.co.uk

سه بارهت به قورئان

وتوويانه

(نه لقه ي دووه م)

نووسين و ناماده كړينې: دكتور عيماده دين خهليا

و.م. فاروق په سوول يه حيا Faruq_r@hotmail.com

پژې بلاشېر

(پژې بلاشېر) Régis Blachère - له نژيكي پاریس له دايك بووه. قوناعي دواناوه نديي له «دارولبه يزا» ي مغريب خویندووه. سالي 1922 ز به زماني عره بي كوليزي نادابي له «جه زائير» ته واو كړدووه. كراوه به ماموستا له پيمانگاي «مه ولاي يوسف» له شاري «پيات». پاشان دهست نيشان كراوه به بهرپوهه بري پيمانگاي ليكولینه وه بالاكاني مغريب له شاري «پيات» 1924-1935 ز. خویندنگي زمانه كاني خوړه لات له پاریس بانگه پستي كړدووه بؤ ماموستاي كورسي نه دهبی عره بي 1935-1951 ز. سالي 1936 ز. پروانامی دكتوراي هيناوه. بووه به ماموستاي وانه بيژ له «سوربون» 1938 ز و، سرپه رشتياري گوډاري (المعرفه) بووه كه به هردوو زماني (عهربي و فهدنسي) له پاریس بلاو بووه ته وه. نه مهش ناوي هندیكه له بهرهمه كاني: «ميژوي نه دهبی عره بي» پاریس 1952 ز، وهرگيرانيكي نوئ بؤ قورئاني پيروز له سئ بهرگدا پاریس 1947-1952 ز.

هندی له وته كاني پژې بلاشېر:

1- «بئ گومان نه گهر شتيك هه بيټ «وهرگيران» دهسته وسان بيټ له دهرپريندا بريتيه له: ثيعجازي پوهانكاري و، وشهي و، زايه له ي پهمي شو نايه تانه ي كه له و كاته دا نازل بوون. بئ گومان دوزماني محمده ﷺ هه لپان كړد له ودا كه نه يانويست جگه له چهند گورانيه كي سحرابي و، نوشته و جادوو، شتيكي ديكه له مدها ببيئن. خو هره چنده نيمه له پي ليكولینه وه و به دواو اگاهه پاندا زانياريمان له باره ي هوالداني كاهينه كانه وه هه يه، نه وا ده توانين له گهل نه ودا له و پروايه دا بين كه نه وه پايه كي بئ سهره و بهره و پوپوچه، چونكه نه و نايه تانه ي كه پيغه مبه ر ﷺ له سهره تاي نه م سووره تانه دا دووپاتي ده كړدنه وه، هه لمهت و، دره خشاني و، شكومه ندييه كي نه وتويان تدياه كه قسه ي زمانپارواهه كاني مروف زور له دواي خويان به جئ دهيلن كه ده توانين له پي نه و ده قانه وه گيشتونه ته دهستان بيانهيټين و (بهراوردیان بکهين) (1)».

2- «قورئان نهك هه ر ته نها به ناوه روک و پرتمايه كاني موعجيزه يه، به لكو به هه مان جوړ، ده كړئ بوئرئ پيش هه موو شتيك شاكاركي نه دهبی په ننگينه و، له سهروي هه موو نه و شاكارانه وه يه كه مروفايه تي داني پيدا ناوه و پژې بؤ داناوه. خهليفه عومري كوبي خه تتاب - خوي لي پازي بيټ - له سهره تاوه نه ياريكي سهره سختي نايينه نوپكه بوو. به لام دواي بيستني برپه يكي قورئان بوو به توندوتولتريني يارمه تيدهراني نايينه كه. دواتر قسه ده كه ين له سهره راده ي شهيدابووني به ده قی قورئان دواي خویندنه وه ي له لايه ن ثيماندانه وه» (2).

3- «ثيعجاز، نه و موعجيزه پشت راستكه ره وه يه ي بانگه وازي

(1) ميژوي نه دهبی عره بي، 2/31.

محمده ﷺ كه له قسه دنيايه كانيدا به ره و ناستي شكزي قورئان بهر نه بووه ته وه» (3).

4- «له هه موو نه و بورانه وه كه لتيانه وه پروانيومه، له زانسته كاني زمان و فرهنگ و پوهانكاري، قورئان وروژاندنيكي هينا يه كايه وه و چه ندين چالاكي نه وتزي ژيانده وه كه پتر له بارودوخي شارستاني ده چيټ هه تا نه وه ي داخوازيه كاني هينا يه كايه ي شريعه تي نيسلام بيټ. گهل يوازي تر هه ن كه قورئان ورك هوكاريكي بنه رهي تياياندا ناماده يه. كاريگه ري قورئانينش له مانده تا نهها كاريگه ري توخمكي بيدارگه وه نيه، به لكو كاريگه ري توخمكي داهينه ره كه به چوئيټييه خوييه كي پتر هيزه كي توكمه و دامه زراو ده بيټ» (4).

بوازار

(مارسيل بوازار) Marcel Boissard بيريار و مافناسيكي فهدنسي هاوچه رخه. بايه خيكي گه وري به مه سه له ي په يوه ندييه نيوده و له تيه كان و مافي مروف داوه. گهل توئيټنه وه ي نووسيوه بؤ نه و كونگره و گوفاره ده وريانه ي كه بايه خ بهم دوو مه سه له يه ده دن. كتيبه كي به ناوي «مروفايه تي له نيسلامدا» كه له هه مان بايه خدانه وه سهر ي هه لداوه، نيشانه يه كي پوهانكي به خشه له يوازي ليكولینه وه كاني خوړناو دا بؤ نيسلام، نه و هه ل بهر تايه ته ندييه كاني كه بريټين له: بابيه تي بوون و، قول ي و پشت به ستن توندوتولي به و سهرچاوانه ي كه لايه نگر ي و هه و و ناره زرو ديليان ناكه ن. جگه له نووسينه كاني تري له باره ي نيسلامه وه.

هندی له وته كاني:

1- «له ده مي پيټاسه ي ده قی پيروز له نيسلامدا، پيويسته باسي دوو توخم بكرتي. يه كه ميان نه وه يه كه كتيبيكي نازل كراوي نه زه ليه و نامه خلوقه. دووه م كه «قورئان»، واته گوډاريكي زيندوه له دلي كومه لدا! هه روه ها نه و ناوه نده ي نيوان خوا و مروفه كه هه موو كاريكي «پيخستني قه شهي» بئ بايه خ ده كات! چونكه ورك مهرجه عيكي بنه رهي جبي پازي بوونه و، سهرچاوه يه كي بنه رهي تي ثيلهام به خشيته. هه تا نه م پوزگارانه ي خويشمان نمونه يه كي به رزي نه دهبی عره بييه كه مه حاله لاسايي بكرتيته وه. نهك هه ر ته نها نه وه ي كه نمونه يه كي پيشه نكي كاري نه دهبی بؤ نه وه ي چاوي لي بكرتي، به لكو سهرچاوه ي نه و نه دهبی عره بي و نه دهبی نيسلاميه شه كه قورئان داهيټنا، چونكه نه و نايينه ي كه نه م قورئانه ي به «وهي» نارد، بناغه ي گهل پييازي فيكريه كه دواتر نه م كتيبه ناويانگي پتر دهركرد» (5).

2- «قورئان به پهركردنه وه ي جياكاري له نيوان شتي پوحي و

(2) قورئاني پيروز لاپه ري 102-103.

(3) هه مان سهرچاوه، 104

(4) هه مان سهرچاوه، 104-105.

(5) مروفايه تي له نيسلامدا: لاپه ري: 52-53.

بۆكاي

۴. "مؤریرس بؤکای" Maurice Bucaille پزیشک و زانا ناسراوہ کی مہرہ نسا یہ۔ کتیبہ کہی بہ ناوی "فورٹانی پیرۆز و تہ ورات و ٹیخیل و زانست" لہ ہموو ئو دانراوانہی لہم چہ شنہ بابہ تہ داوون، پہ سہ نتر و گشتی تر و قوولترہ۔ دیارہ کاری بؤکای لہم کتیبہ دا چہ ندین قہناعہ تی پہ ہای بہ راستی کتیبہ کہی خوا پئن بہ خشیوہ و، ئنجا بہ راستی ئو ٹاینہش کہ ئو کتیبہ ہیناویہ تی۔ چہ ند جارک بانگہٹشت کراوہ بق دیداری ہزی ئیسلامی کہ ہاوینی ہموو سائلک لہ چہ زائیر ساز دہ کریت۔ لہوئ یتر بؤی رخصسا کہ لہ ٹاینی ئیسلام وک فیکرو ژبان شاہرازا بیت۔

ہندیٰ لہ وتہ کانی :

1- «په کم شت لیکولینه ووم له قورئانی پیروژدا کرد، بڼه شوه دی فکرکی پیشینه له باره یوه هه بیت و، به ږگایه کی بابه تیایه دی ته واول له دووی شوه دهگه پام که بزائم دهقی قورئان هه تا چنده له گال دهره اویشته کانی زانستی نوډا یهک دهگرڼه وه. من پیش ثم لیکولینه ووه و له پتی وهرگړانه کانه وه دهمزانی که قورئان چهند جوړکی نوری دیارده سروشتیه کان باس دهکات. به لام زانیارییه کانم له م پوهه و کم و کورت بوون. به لام به فزلی لیکولینه ووه کی وریایانه بڼه دهقه عره بیهی که، توانیم لیستیک له م پوهه و دهره پښتم و، دوی لیبوونه ووم له و کاره م، ټیگه یشتم که قورئان هېچ قسه یه کی ټیدا نیه که له رووی زانستی نوټوه رهنه ه لږگړت!

هر به همان لیکولینه‌وی باب‌تییانه، همان پشکنیم بق پیمانی کون و ئنجیله‌کان کرد. سه‌بارت به پیمانی کون (تورات) له یه‌کم کتییی به‌لاوه (سیفری ته‌کون) پیویستی به پۆشتی زیاتر نه‌کرد، چونکه چه‌ندین قسه‌ی ئه‌وتۆم تیدا بینی که ناتوانریت له‌گه‌ل زۆریه‌ی دهره‌نجاهه جیگیره‌کانی زانستی سه‌رده‌مدا یه‌ک بخرین.

سەبارەت بە ئىنجىلەكانىش، دەبىنىن دەقى ئىنجىلى مەتتا بە ئاشكارا
پىچەوانەى ئىنجىلى لۆقايە، ئەمەش بە راشكاوى شىتېكان پىشكەش
دەكات كە لەگەڵ ئەو زاتىارىيە تايەتتايە تۆيانەدا يەك ناگرەووە كە
تايەتتە بە كۆنىم. مەؤەف لە زەویدا" (13).

2- «له سهره تادا لایه نه زانستییی تاییه ته کانی قورئان دوو چاری حهیه سانگی قوولیان کردم. چونکه باوه یم و نه بوو که بهم ژماره ژۆره و هتا ئهم پادهیه باسی تاییهت بهو بابه تانه له قورئاندا بدۆزمه وه که ژۆره جۆراو جۆرن و، به تهواوی پرپوهری زانیارییه زانستیییه تازه کائن. ئه وهش له دهقیکا که پتر له سیازده سده پیش ئیستا نووسراوه. له سهره تادا هیچ باوه یتکم به ئیسلام نه بوو، ڕبئی ئهم لیکۆلینه وهیه شهم به گیانیکی ئازاد له هه موو بریاریکی پیش وهخت و، به جۆریکی بابه تیانهی تهواو گهته» (14).

3-» «دهستم دايه قورئان و، به شيئويه كي تاييه تي له و هه سفكر دني قورئان بيدار بوومه وه كه له باره ي ژماره يه كي گه وري ديارده سروشتيه كانوه پيشكه شي دهكات. وريي هه ندئ له و دريژه پيدانه تاييه تي به هه ندئ له م دياردانه، سه رسامي كردم! ئم دريژه پيدانانهش له دهقه ئه سلبه كه دا نه بيت نازانرين. سه رسامي به كم له يه كاويه ك بووني ئم زانباريانه دا بوو بۆ ئو چه مكانه ي كه ئه مپۆ سه باره ت به م دياردانه هه مانه و، هه رگيز بۆ مرؤفكي سه رده مي محهمه د نه ره خساوه كه به جوكترين بيژۆكي له باره يانه وه به ت» (15).

4» «چۆن دەگونجی موزئیک که هر له سهره تاوه نهخوێندەوار بووه به راشکاوی له چەندین راستیی ئه‌وتۆر بدوێت که مۆزکی زانستیان پێوهیه و، له توانای هیچ موزئیکی ئه‌و سهرده‌مدا نه‌بووه ئه‌و زانیاریانه‌ بخۆی پێک بهێنێت، بێ ئه‌وه‌ی که ئه‌و لێدوانه‌ راشکاوانه‌ی ئه‌و، بچووکترین هه‌ڵی له‌ رووی زانسته‌وه‌ تێدا ده‌ریکه‌وێت؟»⁽¹⁶⁾»

(13) قورئانی، مبرور و تهورات و ئینجیل و زانست، لایه ره: 13.

(14) همان سه ریچاوه، ل: 144

(15) همان سه رجاوه، ل: 145

(16) هه مان سه رچاوه، ل: 150.

شتی زهمنید، سەلماندی که له هه‌مان کاتدا ئایینه و سیستمی کۆمه‌لایه‌تیشه به‌لگه‌نه‌ویسته که قوربان و ئهو ڕێگایه‌ش که پێی وابوو ده‌توانرێت تیايدا به‌کار به‌یترێت، به‌ قوولی مۆرکی خۆیان لاسه‌، که‌مه‌لگا به‌حه‌ هه‌شت⁽⁶⁾.

3- «قورئان ته‌نا چا‌ک‌س‌از‌ی‌ی‌ ره‌ و‌ش‌ته‌ ک‌ان‌ی‌ ع‌ه‌ ر‌ه‌ بی‌ جا‌ه‌لی‌ی‌ه‌ تی‌ ت‌ی‌دا‌ حساب‌ نه‌ ک‌را‌وه‌، به‌ ل‌گو‌ به‌ پی‌چه‌ و‌ان‌ه‌وه‌، ئ‌وه‌ ش‌ه‌ری‌عه‌ ته‌ م‌ر‌ و‌ ک‌ام‌ل‌ی‌ له‌ خ‌ود‌ا‌ه‌ ل‌گ‌رت‌وه‌ که‌ پ‌را‌پ‌ری‌ ر‌است‌ی‌یه‌ م‌رو‌قی‌ه‌ ک‌ان‌ و‌ پ‌ی‌دا‌وی‌ستی‌یه‌ ک‌ومه‌ ل‌ا‌به‌ت‌یه‌ ک‌ان‌ی‌ ه‌م‌و‌ ک‌ات‌ و‌ س‌ه‌ر‌ده‌ م‌ی‌کن‌»⁽⁷⁾»

4» «قورئان کهش و هه‌وای ژیاڤتیک دروست ده‌کات که له ئه‌نجامدا باو ئاوازییه‌ک له نئوان گوزارشته زهنیه‌یه‌کاندا و، په‌کسانیه‌یک له نئوان شته ماقوڵه‌کان و سیسته‌مه‌کوومه‌لایه‌تیه‌یه‌کاندا پێکده‌هێنیت، زۆر زیاتر له‌وه‌ی که له‌کاره‌ سیاسیه‌یه‌کان و نیشانه‌ ئایدۆلۆجیه‌یه‌کان چاوه‌پوان ده‌کړیت که ده‌درینه‌ پال ده‌ولته‌کان. سه‌باره‌ت به‌ پله‌ی کاریگه‌ری هه‌ره‌ گه‌وره‌ی قورئان هه‌ر ئه‌وه‌ به‌س نیه‌ که له‌باره‌ی کاریگه‌ری له‌سه‌ر زه‌ینی ئیسلامیه‌ی هاوچه‌رخ باس ده‌کړیت، چونکه قورئان هێشتا هه‌ر سه‌رچاوه‌ی سه‌ره‌کیی ئیله‌امی تاک و کۆمه‌له، هه‌ره‌ها دوا به‌نا و دالده‌ی، مه‌سلمانانه‌»⁽⁸⁾.

5- «بئ گومان ئو ئامپازانهی که قورئان دابینیان دهکات، ده توانن کومه لگابه کی نوئی بنیات بنئین»⁽⁹⁾.

يؤتەر

“دیبورا پوٽر” Deborah Potter سالی 1954 ز له شاری ټرافالږی ویلایه تی میشینگی نه میرکا له دایک بووه. له به شی پوژنامه وانیی زانکوی میشینگن دره چوپوه. سالی 1980 ز و دوی هاوسه رگیری له گه ل یه کټک له بانگخوازانی ئیسلام له نه میرکا و له نه جامی قناعتی کی قوول به وی که جگه له ئیسلام هیچ نائیټنک ناتوانیت خواسته کانی مروؤف (نټرینه بټت یا ن میتینه) به ټټټه دی، موسلمان بووه.

مہندی لے رہے تھے:

1- «گانی خویندنه‌وی قورئانی پیرۆزم ته‌واو کرد، نو‌ق‌می هه‌ستی‌ک بوم به‌وه‌ی که ته‌نا قورئان ئه‌و «حقی» هیه وه‌لامه‌ شیفابه‌خشه‌کانی له‌ خو‌ گرتوه‌ له‌بار‌ی باسه‌کانی «به‌دیهاتن» و جگه‌ له‌وانه‌ش. هه‌روه‌ها به‌ پ‌نگایه‌کی مه‌نتیقی پ‌ووداوه‌کانمان پ‌یشه‌شکه‌ ده‌کات که ده‌بینین پ‌چه‌وانه‌ی هه‌ندیکه‌ له‌وانه‌ی که له‌ کتێبه‌ نایینییه‌کانی تردا هاتوه‌! به‌لام قورئان له‌سه‌ره‌وتیکی پ‌ه‌نگین و شیوازیکی گومان پ‌دا لایان ده‌دوێت که هیچ گومانیک له‌ودا نا‌ه‌ئێ‌تیه‌وه‌ که به‌ دنیاییه‌وه‌ ئه‌م گو‌فتاره‌ له‌ لایه‌ن خ‌وای گه‌وره‌وه‌»⁽¹⁰⁾.

2- «هەر ته‌ن‌ها ناوه‌پۆکه ئیلاهیه‌که‌ی قورئانی پیرۆز به‌رپرسه‌ له‌ پاپه‌راندنی م‌رو‌ف و، پ‌ت‌مای کردنی بۆ زانی‌ن و ناسینی «به‌دی‌هاتن» که‌ زانی‌ن‌که‌ ه‌موو سه‌رده‌م‌یک داخوازی‌ته‌» (11).

3- «محمّد ﷺ» ٲو ٲياوه نه‌خوینده‌واری که له ژینگه‌یه‌کی جامه‌یلدا ٲینگه‌یشتووه، چۆن توانی ٲو مو‌عجیزاتانه‌ی گه‌ردوون بزانیٲ که قورٲان وه‌سفی کردوون و، زانستی نوٲی هه‌تا نه‌مٲوش هه‌وٲی نه‌وه ده‌دات که ٲه‌رده‌یان له‌سه‌ر لایدات؟ که‌واته ده‌بی نه‌م گو‌فتاره گو‌فتاری خ‌وای گه‌وره‌ بٲٲ⁽¹²⁾»

(6) همان سه جاوه، لایه ره: 206-207.

(7) مہمان سہرحاوم، لاہور: 109.

(8) ھومان سہرحاوی، لاہور: 343.

(9) مہمان سہراوہ، لاہور: 345.

(10) رجال ونساء اسلموا، 100/8.

(11) مه مان سه رجاوه: 113/8.

(12) همان سه رجاءه: 109/8.

زانسته شاراوهکانی ئیسلام / ۱

وهرگیرانی: هاوژین طالب
hawzhin@gmx.com

ئهم بابته بریتیه له بهرنامهیهکی دوکۆمپنتاری به ناوی (جیهانی موعجیزهکان (welt der wunder)، که پیشکه شکاری به ناوبانگی ئەلمانی (هیندریک های Hen-drik Hey) له که نالی (RTL 2) پیشکهشی کرد، (های) سی ئەلقهی ئەو بهرنامهیهی تایبەت کرد به میژوی زانستی موسلمانان و ناوینا (زانسته شاراوهکانی ئیسلام)، وه له بهر گرنگی بابته که دواي وهرگیرانی بۆ زمانی کوردی و ژیرنوسکردنی، پیمان باش بۆ بۆ سودی زیاتر وهک بابته تیک له گوڤاری (ههیف) دا بلاویبکهینهوه، بۆ بینیی قیدی ژیرنوسه کهش دهتوانریت سهردانی ئەم لینکه بکريت..

<https://www.youtube.com/watch?v=ZkUkdB7uhz4>

ئیشی شهیتانه و، تهنا ته پق و کینهیان له شارهزایی پزیشکی ئیسلامیش دهبووه.. سهرانی که نیسه بۆ سهران سال به لکو هتا ئەمڕۆش ئەو زانستنهیان شاردهوه..

میژونوس تۆماس شویتس (Thom-as Schuetz) ده لیت: "شاردنه وهی زانستهکانی ئیسلام له وانهیه هۆکهی ئەو بهیت که میژوو سه رکه وتوو ده بنوسیته وه، له سهدهی ناوه پاستدا ئەو قه شاته میژویان ده بنوسیه وه ده مارگیربون بۆ ئابینی مه سیحی و به لاتینی قسه یان ده کرد، ئیسلامیان وهک دوژمن سه یرده کرد و پێ یان وابوو ئیسلام شه یتانه."

بهرنامه که باس لهو سهرده مه دهکات که له سالی 1187 ز گیروگرفتیی نێوان موسلمانان و مه سیحیهکان گه یشته لوتکه، یه کهم جار بوو سوپایهکی ئیسلامی ژماره که وره کۆبیته وه و، ئاماده بیت بۆ جهنگێکی

له باره ی میژوی موسلمانان له سه ر زاری چه ندین زانا و شارهزای ئەلمانی خسته پوو، که هه ولده دهین هه ر سێ ئەلقهی بهرنامه که ی له سێ بابته دا بۆ خوێنه ری کورد کورت بکه ینه وه.. واته ئیمه له م بابته دا ناوه پۆکی بهرنامه که وهک خۆی وه رده گیرین و هه یچ سه رنجیکی خۆمانی له سه ر نانوسین هه زار سال له مه وه به ر زانست له دهستی موسولماناندا بوو؛

له سه ره تای بهرنامه که دا، (هیندریک های) ده لیت: "جیی سه رسوپانه له قوتابخانه کانماندا به ده گمن باسی چاکه ی کلتوری عه ره بی به سه ر ئەوروپا وه ده کريت.." هه زار سال له مه وه به ر له سه ره تای جهنگه توندهکانی نێوان مه سیحیهکان و موسلمانان له سه ر قودس سیستمیکی نوێی جیهانی ده رکه وت، که لهو سهرده مه دا زانیاری تهکنیک و کارامه یی له دهستی موسولماناندا بوو، به شیوه یهکی ژۆر پیشکه وتو تر له ئەوروپیهکان.. به نمونه لهو سهرده مه دا به کاره یتانی شتیک که له دوربین ده چو هه ره ها کاژیری چاک له لای موسلمانان شتیکێ ئاسایی بو.. له کاتیکدا مه سیحیهکان به شیوه یهکی به رفراوان په نایان ده برد بۆ سیخویری کردن و، که نیسه پیتی وابوو ئەو پیشکه وتنه ی موسلمانان ته نها

له م بهرنامه یه دا ئەو پاستیه پون ده بیته وه که موسلمانان له سه دهکانی ناوه پاستدا له هه مو بوارهکانی زانستدا له پیشه وه بون و زانست و پیشکه وتیان به ده سه وه بوو، وه ئەو زانسته ی ئەمڕۆی جیهانی مه سیحی سه رچاوه که ی به ره مه ی زانستهکانی ئیسلامه ..

(های) له پیشکه ی ئەلقه ی یه که می بهرنامه که یدا ده لیت: «ئو کات ئەوروپا به سه رده می تاریکیدا تیده په پی و سهرانی که نیسه پێ یان وابوو ئەو پیشکه وتنه ی موسلمانان له شه یتانه وه سه رچاوه ی گرتوه، هه ره ها ئەو زانسته ی ئەمڕۆی ئەوروپا سه رچاوه که ی به ره مه ی زانیانی ئیسلامه، به لام ئەوان توانیویه به بیان دزن و بیان شارنه وه و ئاماره به سه رچاوه کانیشیان نه که ن».. هه ره ها بهرنامه که ی به به لگه وه ئاستی شارستانی موسلمانان و درنده یی و نه زانی خاچ په رستهکانی له سه دهکانی ناوه پاستدا و، چه ندین باسی سه رنج پاکیشی

”ئەمەش تەنھا لە پێتیاو پیتوانی کات بەوردی
نەبوو بەلکو لە ولاتی موسلماناندا پەرە بە
کاژێرەکان دەدرا لە پیتیاو پارێزگاریکردن
لە کاتەکانی نوێژ، کە ئەوەش بە یەکیک
لە نیشانهکانی تەقوا و لە خواترسانی
فەرمانرەوا دادەنرا، لەلایەکی تریشەو
بیگومان بۆ دەرخستنی خوشگوزەرانی بوو،
ئەو کاژێرانە تا ئیستا نەماونەتەو، بەلام
لە راپۆرتە نوسراوەکانەو دەزانین کە زۆر
جوان و ئەخسانیی بون.“

نهک ته نها له بواری میکانیکا به لکو توپیزه روه
موسلمانان کان توانیان له بواره کانی تریشدا
پیشکه وتنه پیشه ننگه کانیان بسه لمینن..
زانای به ناویانگ (ابن الاثیر) ده لیت: "له
ماموستا که موه فیربوم که شوشه ی
سافکراو بینینی چاو به میز تر دهکات و
یونانیه کان پیش سهدان سال له موه یه
لیکولینه و یان له سر چونی ته ئیشی
جاو کردوه."

زانا (ابن الہیثم) لہسہدی 11 ز دا
پہری به لیکولینہوہ یونانیہکان داوہ و
شوی بهرہمہیتنا کہ شوشی سافکراو بؤ
گہورہکردن و باشکردنی میزی بینینی چاو
بهکاردیت.

(ابن الاثير) دهليّت: ”پرسم له ماموستاکه م
که ناوی (بهاء الدين) بوو: ”خهريکه بپوا
به پيشکه وتنی گه وړی زانستيمان به سر
تويژه وه و هکانی ترډا نه کړت، به لام هيشتا
جه نگاهره و هکانمان له جهنگه که ياندا له دږی
فهره نجیه کان که لکیان لئ وهره گرتوه،
بوجی هتا ئیستا به سر فهره نجیه کانداه
جه نگيکی یه کلاکه ره ودها سر نه که وتوین؟
ماموستاشم له ولامدا وتی: ”یه کنه بونی
گاهلانی ئیسلامی له ناو خویاندا و ململایکانیان
هره راوه نا ماو یه یک نهیده هیشتا سوپا یه کی
به هیزی لیډه رک کوبکړیته وه، به لام له سرده می
سولتان سه لاهه دیندا باروڅخه که گوږاوه،
ئو له یه کخستنی مسولماناندا سره که وتوو
يووه“.

له ئیش ھەل نەدەگرت و بەردەوام بوون
له پێشکەوتنە تەکنیکیکە یاندا بەسەر
فەرەنجیەکاندا، بە نمونە موسلمانان جوۆرە
قفلیکی تازه یان بۆ داخستنی صندوقەکانیان
بەکار دەھێنا کە بە کلیل نەدەکرایەو، کە
زانای ئیسلامی (الجزی) له سەدە ی 12 ی
زاینیدا یەکەم قفلی خەزینە ی له جیهاندا
دەھێنا .

کارمەندی پسیپۆر (لوتس کۆتھۆف - **Lutz** **kotthof**) باسی قفلەکه دەکات و دەلێت:
 "قفلەکی (جەزەری) که له دەستوخەتیکێ
 سەدەیی دوانزەیی زاینیدا نوسراوە وەرگیراوە
 و، پێک هاتووە لە 4 کللیی ئالۆز لەگەڵ
 12 پیتدا، مۆوف بۆ قفلکردنی ئەم صندوقە
 پێویستی بە کللی نیه، تەنها شێوازی
 تەڕکیبەکی لەبەر دەکات، ئەگەر کەسێک
 تەڕکیبە پاستەکی دۆزیووە که تەواو گونجا
 لەگەڵ تەڕکیبەکی ژێرەوی، ئەوا ئەلقە پێزە
 باخراوەکه دەکێتەوه."

خوابه‌رستی هاندر بوو بۆ پېشكه‌وتنى
زانستى؛

میژونوس توماس شویتس (Thomas Schuetz) دهلیت: "ئوهی وای کرد زانسته کان پیش بکه ویئت و زانایانی موسلمان داهیتانی سهرنجراکیش بکه، ئوه بوو که موسلمانان پیشکه وتنه زانسته کانیان ئوهی ئیستا ئه وروپا به زانسته کان ناوی ده بات به کار دهینا بۆ سهرخستن و بلندکردنه و هی ئیسلام و، تا خواپه رستیه کانی ئیسلام به یشتین شۆه به یروهی بکریت."

شهیدایونی زانست وای له کارامه
موسلمانه‌کان کرد، پهره به نامیری زۆر
ورد بۆ پێوانی کاته‌کان بدهن، بۆ نمونه ئەو
کارژێری که (الجزیری) دروستیکرد، کارژیری
کاس له سه‌ده‌ی 12 ز، ئەو کاره‌ی پهره‌پێدان
بو به کارژیری لمی ناسراو به‌لام له‌بری لم،
ئاوی به‌کاره‌یتاوه، ئەم کارژێره‌ دیزاینیکی
فه‌خمی هه‌بوو، میژنوس تۆماس شویتس

توند و یه کلاکه ره وه درئی خاچه رسته کان ..
 سه رکرده ی موسلمانان سولتان سه لآحه دین
 بوو که سه رکرده یه کی پیشکه وتوو بوو، پیی
 وابوو ئیمان به ته نها سه رکه وتن دروست
 ناکات، به لکو ده بیت نه خشه و پیشکه وتنی
 زانستیشی له گه لدا بیت، که ئه وهش ئه وکاته
 تیروانینیکی ئاسایی هه موو فه رمان په و
 موسلمانان کان بوو.

نيسلام مهنه جي عهملی و داهيتان يو:

پۆڤه لاتناس پروفیسور (فوات زیتسیگین
Fuat Sezgin) دەلیت: "ئەو دینە
 تازە یە هانی بۆ زانست دەدا، پالەشتی
 خەلکی بۆ داھێتان دەکرد، لە ئەنجامی
 ئەوەشدا خەلکی داھێنەری دروستکرد،
 توانی دارتاش و شوانی و شتریش بکاتە
 زانا."

له کاتیځدا موسلمانان به نه خشه و سیستم
جه نگیان ده کرد و، دلنیا یون له سه رکه و تن،
متمانیه کی ته و او یان به توانا کانیان هه بوو بۆ
پویه پویه وهی هیزی گه وهی خاچه رستان،
ئو کاته ئه وروپیه کان متمانیه یان به
فیکر هه ک هه بو که پتیا ن دهوت چینی
فریشته و، پشتیان به ده مارگریه دینه که یان
ده به ست.. سه ر کرده خاچه رسته کان بۆ
دروست کردنی ویستی سه رکه و تن له ناو
سه ر یازه کانیاندا پشتیان به مه شق کردن
له سه ر جهنگ کردنی بی به زه یانه ده به ست..
هر به و توند و تیژی ش توانیان نزیکه ی سه د
سال ده ست به سه ر شاری پیروژ (قودس)
دا بگرن.

له سه‌ره‌تای (یولیوی) سالی 1187 ز دوو سوپا زۆر گه‌وره‌که به‌یه‌ک‌گه‌یشتن، له کاتی‌که‌دا که ئه‌وروپیه‌کان (فه‌رنجه‌کان) له (سه‌فوریه) خپۆه‌تگیا‌یان هه‌ڵ‌دابوو، موس‌لمانانی‌ش له نزیک (ته‌به‌ریا) پێ‌گه‌ی (ناسیره) یان گرت، له‌لای (حوتین) له‌ نێوان هه‌ردو خپۆه‌تگا‌که‌دا جه‌نگه‌ یه‌کلایه‌که‌روه‌که‌ پویدا. له‌م کاته‌ ترسانا‌که‌دا زانا موس‌لمانه‌کان ده‌ستی‌ان

ئەسپسواری بۆ مندالان

و: سازگار عثمان

له لایكۆلینهوهیهکی سالی 2014 دا دەرکەوت کە ئەسپسواری زۆر بەسوودە بۆ مندالان. چونکە بە پێی لایكۆلینهوهیهکی زانکۆی واشنتۆن ئەم جۆرە وەرزشە هۆرمۆنی (ماندوین - الاجهاد) لەلای مندال کەمدەکاتەوه وە لایكۆلینهوهکە جەختدەکاتەوه لەسەر ئەوەی ئەسپسواری بۆ مندالان متمانە بە خۆبوونی زیاتریان پێ دەبەخشی و کەسایەتیا بەهێزەدەکات و ڕێگری لە گەشەکردنی کێشە تەندروستی و دەروونیکان دەکات. دەشکرت ئەخۆشی (هەستکردن بە تەنهای - التوحد) چارەسەر بکات و بەهەمان شێوەش دەکرت بێتە چارەسەر بۆ ئەخۆشی (رەبو) و هەندێ ئەخۆشی درێژخایەن. لایكۆلینهوهکانی پیشتر جەختدەکاتەوه لەسەر ئەوەی کە ئەسپسواری دژی خەمۆکی و هەستکردن بە (پێزگرتن لە خود) زیاد دەکات میزاج باشدەکات و دلەراوکی کەمدەکاتەوه. هەندێ لە لایكۆلینهوهکان دڵنیامان دەکەنەوه کە ئەسپسواری بەپێی بەرنامە (بەڕێک وپێکی) پەستانی خۆین دادەبەزێنیت و یارمەتیدەرە بۆ چارەسەرکردنی خەو زپاندن و تیکچوونەکانی خەوتن لەلای مندالان... دەگێرنەوه لەسەر زاری گەورەمان (عومەری کۆپی خەتاب) خۆی لێ رازی بێ کە فرمویەتی: (مندالەکانتان فێری مەلەکردن و تیرهاوێشتن و ئەسپسواری بکەن) خۆشەوێستیشمان محمد دەفرمویت: (الخیل فی نواصیها الخیر الی یوم القیامه) واتە: (ئەسپ بەناوچاویەوه خێرگیرندراوه هەتاگو پۆژی دواي) (موسلم گێراویەتەوه). چارەسەر بەئەسپسواری جۆریکە لە جۆرەکانی سوود (جۆرەسوودیک) کەبەم دوايانە دەرکەوت و کەس پیشتر پێی نەزانیبوو...

سەرەتای سەرەدەمیکی نوێ: دزینی زانستەکانی ئیسلام لەلایەن خاچپەرستانەوه: له 4 ی یولیوی سالی 1187 ز جەنگی (حوتین) پویدا و موسلمانان لە جەنگدا تەکنیکی سەرکەوتویان بەکارهێنا و گەمارۆی لەشکری فەرەنجیان دا کە فەرەنجیەکان خۆیان بۆ نەخشەی وا ئامادە نەکردبوو، بۆیە بە خێرای تەسلیم بون و جەنگەکەیان دۆراند. بە شکانیان لە (حوتین)دا خاچپەرستان قودسیان دۆراند و بەشی هەرە گەورە سۆپاکەشیان تێکشکا، بەوەش بەرگریکردن لە قودس مەحال بوو، بەم شێوەیە لەدوای 100 سال، سولتان سەلاحەدین کۆتایی بە دەسەلاتی مەسیحیەکان بەسەر شاری پیرۆزدا هێنا، وە پێی بە دانیشتوانە مەسیحیەکان و پاشماوەی جەنگاوەرەکان دا بە سەلامەتی قودس بەجێ بهێلن.

لە کۆتایی ئەم ئەنقەیدەدا بەرنامەکە پێی وایە کە پاستە خاچپەرستەکان جەنگەکەیان دۆراند و شاری (قودس)یان لە دەستدا بەلام ئەوەی (سولتان سەلاحەدین) ئاگاداری نەبوو، ئەوە بوو کە سەرکەوتنەکە ی بۆه مۆی سەرەتای دەرکردنی زانستە عەرەبیەکان بۆ خاکی پۆژئاوا واتە سەرەتای سەرەدەمیکی نوێ دەستی پێکرد کە ئەویش دزینی زانستەکانی زانا موسلمانەکان بو لەلایەن خاچپەرستەکانەوه کە دواتر بۆه بەردی بناغە ی ئەو پیشکەوتنە زانستییە لە ئەوروپادا بەرپابوو، کە تا ئێستاش مەسیحیەکانی ئەوروپا پاستی سەرچاوەی زانستە تازەکانیان لە ئەوەکانیان دەشارنەوه.

وێنەی سەربەرگی (سولتان سەلاحەدین) دواي جەنگی (حوتین)

سەرچاوه:

<https://www.youtube.com/watch?v=79R9azF1mig>

كۆنترول يەككىك لە چەمكە زانستىهكانى بە ماناي دىلنبايى دىت وەك چۆن دەلەتەين كوالىتى كۆنترول واتە (دىلنبايى جۆرى).

لە كاتى تووژىنەو دا بۆ سەلماندنى ئەو ئەنجامانەى بە دەست دەهينرەن پىوئىستە دوو كۆنترول دابىرەت يەككىيان پىتى دەوترىت پۆزەتيف كۆنترول ئەوئى تر پىتى دەوترىت نىگەتيف كۆنترول. بۆ نمونە ئەگەر لە تووژىنەو بەكدا بەتووت بىسەلمىنىت كە كەسەك توشى نەخۆشى فابىروسى بوە پىوئىستە بىجگە لەو كەسەى پشكىنەكەى بۆ دەكرىت دوو نمونەى تىرش پشكىنى بۆ بكرىت يەككىيان كە بە دىلنبايەو فابىروسەكەى تىدا نى يە (نىگەتيف كۆنترول) وە پىوئىستە ئەنجامى پشكىنەكەى نىگەتيف بىت. وە ئەوئى تىرشىيان بە دىلنبايەو فابىروسەكەى تىدا هەيە (پۆزەتيف كۆنترول) وە دەبىت ئەنجامەكەى پۆزەتيف بىت، گرنگى ئەم دوو كۆنترول لەو دايە ئەگەر پشكىنى نەخۆشەكەى ئەنجامەكەى نىگەتيف بوو بە بەرامبەرەكەت دەسەلمىنىت كە ئەو ئەنجامە بە هۆى بىن كەلكى جۆرى پشكىنەكەو يان نەشارەزايى خۆتەو نى يە، بە بەلگەى ئەوئى كە يەككىك لە كۆنترولەكان پۆزەتيف بوە. بە پىچەوانەشەو ئەگەر پشكىنى نەخۆشەكەى ئەنجامەكەى پۆزەتيف بوو ئەو بە بەرامبەرەكەت دەسەلمىنىت كە ئەو ئەنجامە بە هۆى تىكەل بونى مەوادى تاقىگەكەتەو نىە لەكەل خوينى كەسەكدا كە پىشتىر پشكىنىت بۆ كىرەو، بەلگەش بۆ ئەوئى نىگەتيف كۆنترولە كە هەر بە نىگەتيفى ماوەتەو. كەواتە گرنگى سەرەكى پۆزەتيف كۆنترول و نىگەتيف كۆنترول لەو دايە تا وەك بەلگەيەك بەكار بهينرەت بۆ برۆا هينانى كەسى بەرامبەر بەو دەرئەنجامە. هەر بۆيە لە هەموو پشكىنە تاقىگەيە پىشكەوتەوئەكانى سەردەم و لە هەموو تووژىنەوكان و هەموو ئەو بابەتە زانستىانەى كە لە نامەى ماستەر و دكتورادا پىشكەش دەكرىت لە زانكۆكانى جىهاندا پىوئىستە ئەم كۆنترولانە بەكار بهينرەت. بە پىچەوانەو لىژنەى هەلسەنگاندن و كەسانى بەرامبەر هىچ نرخىك بۆ دەرئەنجامەكان دانانن و تانەى لىدەدەن.

ئەم بەلگە هينانەوئەيە كە لە زانستى پىشكەوتودا پەيرەو دەكرىت وەك يەككىكى تر لە ئىعجازەكانى قورئان واپە كە پىش زياتر لە هەزارەيەك پىش ئىستا خۆى گەرە لە باسى چىرۆكى پىغەمبەرەكدا بۆمان دەگىرەتەو كە دەفەرەمۆت: ﴿أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْبَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَٰذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةً عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةً عَامٍ فَانْظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانْظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِّلنَّاسِ وَانْظُرْ إِلَى الْعِطَافِ عَلَىٰ نُفُوسِهَا ثُمَّ نَكُوْهُنَّ لِحَافًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٩﴾ البقره، واتە (ياخود وەك ئەو كەسەى تىپەپى بەلاى شارۆچكەيەكدا كە هەموو خانووەكانى بەسەر سەقفەكانىدا تەپى بون، لەبەر خۆيەو وئى: ئاخۆ خۆى گەرە چۆن خەلكى ئەم شارۆچكەيە دواى مردنيان زىندو دەكاتهو؟! ئەو كەسە عوزەير بوو يەكسەر خۆى گەرە سەد سالى مراندى و پاشان

زىندوى كىردەو و پىتى فەرموو: چەند مايتەو؟ (عوزەير) وئى: پۆژىك يان كەمتر لە پۆژىك ماومتەو، (خوا) فەرموى: نەخىر ئەو سەد سالت پىچەو، جا تەماشاي خواردن و خواردنەو كەت بكە (لەو ماوە درىزەدا) نەگىراو و تىك نەچو، تەماشاي گويدىرەكەشت بكە، (بۆيە ئەمەمانكر) تا بەم بەسەرەتە بىتگەيە موعجىزە بۆ خەلكى، جا سەيرى ئىسكەكانى (گويدىرەكەت بكە) چۆن بەرزىان دەكەينەو و بەيەكەوئەيان دەبەستين و پاشان بەگۆشت داياندەپۆشين، كاتىك بىنى و بۆى دەرەكوت وئى: چاك دەزانم و دىلنباىم بەراستى خوا دەسەلاتى بەسەر هەموو شتەكدا هەيە (تەفسىرى ئاسان).

بەم شىوئەى خۆى گەرە بۆ ئەوئى بۆ پىغەمبەرەكەى بسەلمىنىت كە سەد سالى مراندوئەى دوو بەلگەى بۆ دادەنەت وەك كۆنترول. يەكەميان ئەوئى كە خواردن و خواردنەو كەى هىشتا نەگىراو و تازەيە ئەوئەش وەك و نىگەتيف كۆنترول واپە كە بۆ ئەوئى پىتى پىشان بەدات كە خۆى و خواردنەكە پىكەو زىندو كراونەتەو يان تىپەپونى كات بەسەرياندا كاريگەرى نەبو، وە بەلگەى پزىنى لاشەى گويدىرەكەى و مانەوئى ئىسك و پروسەكەى وەك پۆزەتيف كۆنترول واپە تا بۆ پىغەمبەرەكەى بسەلمىنىت كە سەد سالى تىپەپىو بەسەر بوداوەكەدا. بەم جۆرە بۆ سەلماندن و باوەر هينان بەو دەرئەنجامە كە بەسەريدا هاتو ئەو عوزەير خۆى لە نىوان دوو كۆنترول يان دوو بەلگە بەراورد دەكات تاكو راستى روداوەكەى بۆ دەر بكەوئەت و دىلنبا بىتەو. دەنا خۆى گەرە تەنها بەلگەى زىندو كىردنەوئى گويدىرەكەى بەس بو تا پىشانى پىغەمبەر عوزەير بەدات.

ئىعجازى قورئان لەم بابەتدا لەو دەرەكەوئەت قورئانى پىرۆز پىش زياتر لە 1435 سالى كە باس لەر بوداوە دەكات كە چەندىن سەدە پىش هاتنى پەيامى پىغەمبەر محمد ﷺ پويداو هەر هەمان ئەو كەرەسە و بەلگانە بەكار دەهينەت كە ئىستا لە تازەترين تووژىنەوكانى سەردەم بەكار دىت بۆ سەلماندنى ئەنجام و بەلگەكان. گرنگى ئەم بابەتەش لەلاى تووژەوئەرانى بابەتە زانستىهكان و زاناکان بە پوونى هەستى پىدەكرىت چونكە ئەوان زياتر هەست بە گرنگى دانانى كۆنترول دەكەن بۆ سەلماندن و برۆا پىشپارەى ئەنجامەكان.

له به ناوبانگترین زاناکانی جیهان پروفیسور (کیث مور)

وهرگيراني: ناسک نیسماعیل عزیز

پروفیسور دکتور (کیس مور)، پروفیسوری زانستی توپکاری و کورپه له زانی له (زانکوی تورتو) له که نه دا، نه م زانایه پله به پله گه یشتوته نه م ناسته له چهندين زانکودا له وانه زانکوی (توینابیگ) له خورثاوی که نه دا بۆ ماوه ی (11) سال، پاشان چهندين سال سهرۆکی به شی کورپه له زانی و توپکاری بوه له (زانکوی تورتو). سهرۆکایه تی چهندين کۆمه له ی نیوده وه له تی کردوه، بۆ نمونه کۆمه له ی زاناکانی توپکاری و کورپه له زانی له که نه دا و نه مریکا، ههروه ها نه نجومه نی یه کیتی زینده وه زانی، ههروه ها نه دامه له کۆمه له ی پزیشکی مه له کی که نه دا و له نه کادیمیای نیوده وه له تی خانه زانی و، له یه کیتی نه مریکا بۆ پزیشکه کانی توپکاری و، نه دامیشه له یه کیتی دوو نه مریکا که له به شی توپکاریدا. دانه ری چهندين په رتوکه، که هه ندیکیان له بواری توپکاری ئیکلینکی و کورپه له زانیایه، هه شت په رتوکی هه یه به سه رچاوه ی قوتابی کولێژه پزیشکیه کان داده نرین که بۆ (شه ش) زمان وهرگيراون (ئیتالی - نه لمانی - پورتوگالی - ئیسپانی - یونانی - چینی). دانه ری په رتوکی (قوناغه کانی گه شه کردنی مروّفه)، که بۆ زیاتر له (هه شت) زمان وهرگيرادراره: (روس - ژاپونی - نه لمانی - چینی - ئیتالی - پورتورغالی - ئینگلیزی - یوغوسلافی).

ماموستا (عه بدول مه جید زیندانی) ده لیت: داوی کتیبکی باوه رپیکراوم کرد له باره ی زانستی کورپه له زانیوه له (به ریتانیا) نه وانیش کتیبی (پروفیسور مور) یان بۆناردم، دیسان داوی کتیبکی باوه رپیکراوم کرد بۆ هه مان مه به ست له (نه لمانیا) نه وانیش هه ر کتیبی (کیث مور) یان بۆ ناردم به زمانی نه لمانی. ئیدی منیش وتم: که واته ده بیت (د. مور) له م زانسته دا پیاویکی گه وره بیت. ههروه ها (زیندانی) ده لیت: کاتیکیش هاتم له فیدوکاندا گه پام بۆ زانستی کورپه له زانی، 34 فیلمی فیدوم له و باره وه دۆزیه وه، که هه مویان سه رچاوه که یان بۆ (د. مور) ده گه راپیه وه.

وتم: باشه ده بیت نه م (د. مور) که کتیبی؟ بۆیه ئیتر که وتمه پرسیار کردن، پرسیارم له (د. احمد حجازی) کرد، که ماموستای زانستی کورپه له زانیه له زانکوی (مه لیک عبدالعزیز) له باره ی (د. مور) وه، ئاخۆ ناوی بیستوه؟ نه ویش پیتی وتم: نه وه باوکی زانستی کورپه له زانیه، به لئ باوکی زانسته که یه. وتم: خوایه گیان کن ده مگه یه نیتته نه و پیاوه؟ نه وه نه و پیاوه یه که من به داویدا ده گه ریم. ئیتر به و شیوه یه، تا له کولێژی پزیشکی زانکوی (مه لیک عبدالعزیز)

وت: ئیستا نه زانم بۆچی بانگکراوم، نه وانه باسی چه ند نایه تیک له قورئان ده کهن که له گه ل تازه ترین لیکنه و نه کانی نه مژدا به یک ده گرنه وه!

نه ویش وتی: منیش نه م کاته ی له ئوتیله که دا ماومه ته وه قۆستومه ته وه بۆ خوینده وه ی نه م قورئانه و، نه م دیو و نه و دیوم کردوه تا نایه تیکم به رچاو که وت له باره ی ئیجازی راستی له زانستی کۆرپه له زانیدا.. خیزانی به ته نیا به م کاره هه ستاوه. پاشان، له دوا ی نه وه ی وه لایمی پرسیاره کانی داینه وه و لایه نه نه رتیه کانمان تیا به دی کرد، به جیتی هیشتن و پۆشت.. به لام به هۆی نه ویشه وه 40 پرسیار ی تری نوێ له یواری کۆرپه له زانیدا، لامان سه ری هه لدا.

دیسان نامه مان بۆ نارد: ئاخۆ دکتۆر ده کریت بیته وه بۆ ئیره؟ نه ویش له وه لامدا وتی: به لئ ده کریت، به لام به مه رجیک.. وتمان مه رجه کت چی یه؟

وتی: وانه یه ک پێشکه ش ده کم و ده بیته پزشکی و قوتابیه کانیش گوتیان لئ بیت.

منیش که وتمه گیتاوی نه و پرسیاره وه که ئاخۆ بۆ ده یه ویت وانه یه ک پێشکه ش بکات؟

ئاخۆ که گه راوه ته وه بۆ که نه دا سه رزه نشت کراوه؟ ئاخۆ لۆمه یان کردوه؟ و ئیستا داوایان لیکردوه که رابردو بسپرتیه وه!

که واته با بیت، ئیمه باکمان نی یه و زانستمان پێ یه و هر له شوینی خووشی دا وه لایمی ده دینه وه.. بۆیه وه لامان بۆ نارد که: فه رموو به خیرپێن ئیمه ئاماده یان.

کاتیک دکتۆر دوباره هاته وه بۆ لامان، ده ستی کرد به خسته پوی بابته تانگان و وتی من سلایم ده ویت، ئیمه ش یه ک به یه ک سلایده کانمان بۆ ئاماده کرد، فلان سلاید و فلان و فلان و... هتد، به لام سه رمان سوپما له بابته ی وانه که ی که شتیکی تر بوو، پێچه وانه ی نه وه ی که خۆمان گومانمان لیده کرد، وتم: باشه ناو نیشانی نه م وانه یه چی یه، هه یچ شک نه برد جگه له وه ی ناوی لئ بنیم، به راورد کردنی زانستی کۆرپه له زانی له گه ل نه وه ی له قورئان و سونه تدا هاته وه.

ئیدی بلۆمان کردوه که له زانکۆی (مه لیک عبد العزیز) وانه یه ک له باره ی به راورد کردنی زانستی کۆرپه له زانی له گه ل قورئان و سونه تدا پێشکه ش ده کریت له لایه ن پرۆفیسۆر (مه ر) وه.

له به رنه وه ی پزشکیه کان پایه و پێگه ی نه م پرۆفیسۆره یان باش ده زانی، بۆیه پزشکیه کان هاتن و که سانی تریش پێکه وه ئاماده بون، نه ویش وانه که ی به سلاید ده وته وه و ده یوت: نه م نایه ته ناوا ده لیت، نه وه ش راستیه که یه تی که له به رچاودایه سه ییری بکه ن، نه مه ش نایه تیکی تر نه وه ش راستیه زانستیه که ی، له کۆتاییدا وتی، نه م زانسته شایه تیم بۆ ده دات که ده بیته له لایه ن خودا وه بیت. هه روه ها شایه تیم بۆ ده دات که (محمد) نێردراوی خودایه، نیتر خه لک هه مووی چه پله یان لیدا و هوتافیان کیشا و هه ژان.

سه رچاوه: چاوپێکه وتنیک له گه ل عبدالمجید زندانی له به رنامه ی (صفحات من حیات) له که نالی ئاسمانی (المجد) سعودیه.

<https://www.youtube.com/watch?v=ikdmtU3y-LA>

شه شه م کۆنگره ی پزشکی به ستر او، نێردراوی شانیشینی (سعودیه) ش ماموستا (عصام شیخ) که پاویژکاری پۆشه نبیری شانشین بوو له (که نه دا) بانگهێشت کرابو بۆ نه و، منیش خۆم پێناساند و وتم: جه نایبان له کوین؟

وتی: من پاشکۆی پۆشه نبیری شانیشینی سعودیه م له که نه دا. وتم: له که نه دایت؟! برام راستیه که ی ئیمه پزشکیه کان ده ویت له که نه دا (دکتۆر مه ر) ی ناوه.

نه ویش پرسی: له چ زانکۆیه که؟ وتم: له (زانکۆی تۆرینتۆ)، نه ویش وتی: به پێوه به ری تۆرینتۆ هاو پیمه، به قۆشمه وه وتی: باوکیشت بۆ دینم.. وتم: نا باوکیم ناوێت خۆم بۆ بینه ..

خوای گه وه پاداشتی چاکه ی بداته وه به په رۆشه وه گه رایه وه بۆ (که نه دا) و، له وێه نامه یه کی بۆ ناردم، منیش (دکتۆر مه ر) م بانگهێشت کرد، که بیت بۆ زانکۆی (مه لیک عه ببول عزیز)، جه نایبشیا ن خۆشحال بون به دلاوکه مان.

نیتر له به ر خۆمه وه وتم: ئۆخه ییش نه وه دکتۆره که دیت بۆ زانکۆ! پاشان نه م مژده یه م دا به (د. عبدالله عمر عظیم)، نه ویش یه کسه ر په زامه ندی خۆی نیشاند و، دو تکتی ته یاره ی بۆ (د مه ر) و خیزانه که ی نارد و ئوتیلیکی پێنج نه ستیره ی بۆ گرتن و نه وپه ری پێژ و حورمه تی لئ گرتن.

کاتیک به پێزیان گه یشتن، هات بۆ لامان و وتی چیتان لایه؟ وتمان: هه ندیک پرسیارمان هه یه، راستیه که ی 80 پرسیارمان هه یه له سه ر زانستی کۆرپه له زانی، بۆ نه وه ش دوو پۆژمان به سه ر برد، پرسیارمان لئ ده کرد و به فیدیۆ ده مان گرت، له وه ده ترساین پای بگوتیت.

دکتۆر لئی پرسین و وتی: من سه رم له م پرسیارانه ی ئیوه سوپماوه، هه ندیکیان مندالکی قوناغی سه ره تاییه ده یزانیت! وه پرسیار ی واشم لیده کهن که ته نانه ت گه وه ره ترین زاناکانی نه م سه رده مه ناتوانن وه لایمی بده نه وه، بگه تائیتستاش له ژیر لیکنه وه دایه، نه مه مانای چی؟

وتمان: به لئ نه یه نه یه ک له بابته که دایه!! وتی: به لئ چیتان لایه؟

وتم: به روانه دکتۆر ئیمه له میژوی زانست ده کۆلینه وه، وه هه رچی یه ک له پێش و له دوا ی داهینانی وردینه وه دۆزراوه ته وه لئی ده کۆلینه وه.. وه له کاریگه ری نه وانه ده کۆلینه وه له سه ر زانستی کۆرپه له زانی، نه وه ی په یوه ندی به پێش داهینانی وردینه وه یه، پرسیار ی سادهن و وه ک خۆت ده لیت هی قوناغی سه ره تاییه، نه وه ش که په یوه ندی به دوا ی داهینانی وردینه وه یه، پرسیار ی ئالۆز و وردن و هیشتا له ژیر لیکنه وه دان، نه ویش قسه که مانی لا په سه ند بو وه به رده وام بوله گه لمان....

پاشان وتمان: دکتۆر! قوناغی پێش داهینانی وردبین، نه و ماوه یه یه که قورئانی تیدا هاتۆته خواره وه، له و کاته دا نایه ته کانی قورئان داده به زی و له باره ی زانستی کۆرپه له زانی ده دوا، بۆیه ئیمه پرسیارمان لئ ده کرد له باره ی نه م نایه ته و نه و نایه ته ی تر و به و جۆره زانیاری وردی پێده داین و، سه ری ده سوپما! وتی: نه مه سه رسوپه ئنه ره و پاشان چو بۆ لای خیزانه که ی و پتی

نایا مهی له جهلتهی دل

ده مانپاریزیت!

دیلای لهجه و تسمیه
بیسوری نهشته رکهری
diaryismaeil@yahoo.com

أسعد. قال: أصيب أنفي يوم الكلاب في الجاهلية. فاتخذت أنفًا من ورق. فأتت علي. فأمرني رسول الله ﷺ أن أتخذ أنفًا من ذهب -رواه الترمذي وقال حسن-. ههروها ږنگه‌ی داوه هه‌ندیک له پیاوان ناوړشم به‌کار بیتن له‌به‌ر نه‌خو‌شی: رخص رسول الله ﷺ لعبدالرحمن بن عوف والزبير بن العوام بلبس الحرير لحكة كانت بهما) -البخاري ومسلم-.

باسه‌که‌مان له‌سه‌ر به‌کاره‌یتانی کحوله وهک چاره‌سه‌ر، که خوارڼه‌وه‌ی له ږتسای نیس‌امیدا حه‌رامه: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْفَنَرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَأَجْزِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تَفْلَحُونَ﴾ (المائدة: ٩٠) هه‌روها خوای گه‌وره خوارڼ و خوارڼه‌وه‌ی حه‌لالی بۆ پوونکړدوینه‌ته‌وه، تا نه‌که‌وینه هه‌له‌وه: ﴿وَمَا لَكُمْ إِلَّا أَنْتُمْ لَكُمْ وَمَا لَكُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ...﴾ (٣٣) الانعام. دیاره له‌لایه‌نی پزیشک‌شوه مه‌ی خوارڼه‌وه زیانی ژوری هه‌یه، گه‌رچی و‌تراییتیش به‌کاره‌یتانی هه‌ندیک له‌و جوړه خوارڼه‌وانه هه‌ندیک سوودی هه‌یه بۆ نه‌ندوستی -وهک له‌ناو هه‌ندیکدا باړه- وهک نه‌خو‌شی گورچيله!

به‌کاره‌یتانی هه‌ر ږنگه‌یهک له ږنگه‌چاره‌کانی پزیشکی ده‌بیت دوا‌ی تو‌ږینه‌وه‌ی زانستی، و بنکه‌ی زانیاری Data base بیت، و لایه‌نی چاکه و خراپه‌ی نه‌و ماددانه لیتی بکول‌ږته‌وه... کاتیک‌ش به‌کارډیت ده‌بیت سووده‌کانی حه‌قیقی بن، و زیانه‌کانی ژور کم بن. نه‌گینا نه‌و کاته هیچمان به هیچ نه‌کړدوه نه‌که‌ر مادده‌یه‌کی زیانه‌بخش به‌کاربیتن بۆ چاره‌سه‌ری نه‌خو‌شیه‌کی ئاسان! به‌لام کاتیک زه‌روور بوو، بیگومان له‌که‌ل زیانه ژوره‌کانیشی ناچارین به‌کاری به‌یتن، به‌نمونه: ده‌رمانه ژه‌هراوییه‌کانی نه‌خو‌شیه‌کانی شترپه‌نجه، که پشتر پتیا‌ن ده‌وت Cytotoxic drugs واته: (ده‌رمانی ژه‌هراویکه‌ری خانه!)، به‌لام ئیستا پتیا‌ن ده‌وتریت Chemo therapy واته: چاره‌سه‌ری کیمیا‌یی! ((هیچ بریک له کحول سه‌لامه‌ت نییه...)) نه‌مه سه‌ریابه‌تی تو‌ږینه‌ویه‌کی پزیشکی فراوانه له مانگی نیسانی سالی 2014 دا بلاک‌کراوه‌ته‌وه، له لایه‌ن Laura A. Stokowskin, RN, MS. تپیدا هاتوه: «خوارڼه‌وه‌ی به‌رپرس Responsible drinking بووه‌ته ویردی سه‌ر زمانی سه‌ده‌ی 21، چو‌ن ژوریه‌ی خه‌لکی نه‌نواړه کحول به‌کاره‌یتان... به‌لام کاتیک باس له بوونی به‌هوکاری شترپه‌نجه ده‌کریت هیچ بریک له کحول سه‌لامه‌ت نییه» (٣). نه‌مه ده‌ره‌نجامی

پتیه‌مه‌ری خواږ کاتیک پرسیا‌ری لن ده‌کریت سه‌باره‌ت به به‌کاره‌یتانی مه‌ی بۆ چاره‌سه‌رکړنی نه‌خو‌شی؟ له وه‌لامدا ده‌فه‌رمو‌یت: نه‌وه نه‌خو‌شیه، و شیفای تپدا نیه: أن طارق بن سويد (رضي الله عنه) سأل النبي ﷺ عن الخمر فنهاه. أو كره له أن يصنعها. فقال: إنما أصنعها للدواء. قال: «إنه ليس بدواء ولكنه داء» -مسلم (٣/ ١٥٧٣) في كتاب الأشربة. ٣٢- باب خرم التدوي بالخمر.

هه‌روها ده‌فه‌رمو‌یت: «إن الله لم يجعل شفاء أمتي فيما حرم عليها» أبو داود، وأبو يعلى، والبخار وصححه ابن حبان. هه‌روها ده‌فه‌رمو‌یت: «إن الله خلق الداء والدواء. فتداووا، ولا تتداووا بحرام» الطبراني: بإسناد رجال ثقات. كما في مجمع الزوائد. هه‌روها ده‌فه‌رمو‌یت: «إن الله أنزل الداء والدواء. وجعل لكل داء دواء. فتداووا ولا تتداووا بحرام» أبو داود في سننه (٤/ ٢٠٦ - ٢٠٧) كتاب الطب. ١١- باب في الأدوية المكروهة... السلسلة الصحيحة (برقم ٦٠٣٣).

خوای گه‌وره نه‌خو‌شی و ده‌رمانه‌که‌شی دروست کړدوه... ئیمه‌ی مرقف هه‌رمانان پتکراوه به دوا‌ی ږنگه‌ چاره‌کاندا بگه‌ږتین، که بیگومان بوونیان هه‌یه، و له خوارڼ و خوارڼه‌وه‌ی حه‌لالیشدا ده‌ست ده‌که‌ون، نه‌که‌ر بیدو‌ږینه‌وه... به‌لام پتده‌چیت، له کاتی ونی ږنگه‌ چاره حه‌لاله‌که، ناچارمان کات هه‌ندیک خوارڼ و خوارڼه‌وه و مادده‌ی هه‌رپامکراو به‌کار بیتن له چاره‌سه‌ره‌کانماندا، به‌لام ده‌بیت به‌ ږټه‌ی خزی بیت و زیاده‌پوه‌ی تپدا نه‌کریت... له‌که‌ل نه‌وه‌ی وا هه‌ست ده‌کریت ده‌سته‌وسانی ئیمه‌ی مرقف بیت که ږنگه‌ چاره حه‌قیقیه حه‌لاله‌که‌مان ده‌رک پت نه‌کړدبیت...

نایا ناییت خوراک و خوارڼه‌وه‌ی قه‌ده‌غه‌کراو (حه‌رام) به‌کاربیتنیت وهک ده‌رمان؟

دیاره زانایان له مټ‌وهه ئاماره‌یان به‌و پرسه داوه، و قسه‌ی ژوریان له‌سه‌ر کړدوه... له‌که‌ل بوونی هه‌ندی جیاوازی ورده‌کاری له بو‌چوونه‌کانیاندا، به‌لام پتده‌چیت له کو‌تاییدا له‌سه‌ر نه‌و خاله، تا ږاده‌یهک، بو‌چوونیان نزیک بیت: که نه‌که‌ر خوارڼ و خوارڼه‌وه‌ی قه‌ده‌غه‌کراویش به‌کار هات ده‌بیت له سنو‌ږکی ژور ته‌سکدا بیت... به‌نمونه له‌م ږپویه‌ته‌دا پتیه‌مه‌ری ږنگه‌ دده‌ات به‌یه‌کیک له هاوه‌لانی که ئالتون به‌کاربیتنیت له ته‌داوی لوتیدا: عن عجرقة بن

پاپورتی جیهانی شترپه نجه (WCR) (World Cancer Report) بوو، که له لایه ن پیکخواوی تندرستی جیهانی (WHO) بریکاری نئوده و له تی توژیته وه له سر شترپه نجه IARC بلوکرایه وه . هروه ها له سالی 1988 دا پاگه نراوه که کحول ماده ده یکی تووشکری شترپه نجه یه carcinogen⁽¹⁾ Jürgen Rehm. به شداربوی WCR، له سر بابته خوارنده وهی کحول، و زانی گوره ی سهنته ری قالبون و تندرستی دهرونی له توژیته وه که نه دا، ده لیت: «له میزه وه بوو ده مانزانی که کحول هوکاری تووشبونی شترپه نجه ی سووینچکه، به لام تا 10-15 سالی دویی به تهاوتی نه مانده زانی چ په یوه ندیه که هیه له نیوان کحول و شترپه نجه کانی تر، وه ک شترپه نجه ی مه مک. تنها له 10-15 سالی دوییدا سه رنجی پاکشاین» .

مه ترسی مه ی خوارنده وه په یوه ندی به قه باره ی ژمه کانه وه هیه: تا کحول زیاتر بخوریته وه مه ترسییه کان زیاترن.. دوزراوه ته وه که په یوه ندی نیوان شترپه نجه و کحول خوارنده وه په یوه ندیه یی پاسته وخویه له هندی جوری شترپه نجه دا، وه ک شترپه نجه ی دم و گه رو و قورقوپاگه و سووینچک و کولون و پیکه و جگر و مه مک، هروه ها په نکریاس و لیوکیمیا و شترپه نجه ی ملی مندالان و ده رجه و زنی کونه نداسی زاوژی مینه و پیست⁽²⁾. به ریژه یه کی که متر په یوه ندی ژمه کانی خوارنده وهی کحول له گه ل شترپه نجه ی گورچیله دوزراوه ته وه⁽³⁾.

نایا پاسته خوارنده وهی ریژه یه کی که می کحول نابیته وهی تووشبون به شترپه نجه؟

له کز توژیته وه یه ک Meta-analysis که 222 توژیته وهی له خو گرتوه، و 152000 به شداربوی له خو گرتبو، 92000 که سیان که به ریژه یه کی که کحولیان خواریدبو و شترپه نجه یان مه بوو.. به لام 60000 که سیان نه یان خواریدبو و شترپه نجه یان مه بوو: ببنراوو که نه وانه ی به که میش ده خونه مه ترسی تووشبونیان هیه به شترپه نجه ی دم و گه رو و سووینچک و مه مک⁽⁴⁾.

له و کز توژیته وه یه دا ده رکه وتوو: سالی 2004 له سر ناستی جیهاندا 5000 حالته ی مردوو تو مارکراوه به هوکاری شترپه نجه ی دم و گه رو، 24000 حالته ی ش به هوی شترپه نجه ی سووینچکه وه، و 5000 حالته ی ش به هوی شترپه نجه ی مه مک وه.. هوکانیان گه پندراوه ته وه بو خوارنده وهی ریژه یه کی که می کحول.. هاوکات تییینیان کردبو که خوارنده وهی کحول په یوه ندی نه بوو به شترپه نجه ی کولون و پیکه و جگر و قورقوپاگه وه.

خوارنده وهی کحول به لای که مه وه 15 ماده ده ی شترپه نجه که ری تیاده له وانه: نه سیت نه لدهیات (Acetaldehyde)، نه کرله ماید (Acrylamide)، نه فلادوکسینه کان (Aflatoxins)، ناپستیک (Arsenic)، به زین (Benzene)، کادمیوم (Cadmium)، ئیساتول (Ethanol)، کاربوناتی نه سیل (Ethyl Carbonate)، فورم نه لدهیات (Formaldehyde)، قورقوشم (Lead)⁽⁵⁾.. کاتیک نه و ماده دانه به ناویوشی گه رو و ناوادم و قورقوپاگه و سووینچک ده که ویت - به هوی به زنی چری نه سیت نه لدهیات وه- ده بیته هوی نه ستور بوونی ناویوشه که یان (hyperproliferation).. ته نانه ت ژمه کی که می کحولیش که پاسته وخو به نه و ناویوشه ده که ویت مه ترسی تووشبونی شترپه نجه زیاد ده کات تیایاندا⁽⁶⁾.

له دو ده یه یی دوییدا هندی که توژیته وه ده رکه وت به تاییه تی له قه رنه سا، پییان ده وتری (French Paradox)، اته (ناته بابی قه رنه سی)، وه ک دژارییه ک له نیوان پاستیه زانسته کان ده رباره ی

زیانه کانی کحول، و نه و به ناو سوودانه ی که به هوی خوارنده وهی به رپرسانه ی کحول وه مرؤف دهستی ده که ویت! بویه به ناوی قه رنه ساشه وه یه چونکه له قه رنه سادا زورترین ریژه ی خوارنده وهی تیذا سه رف بوو بوو، به تاییه تی شه راب.. تیایاندا هاتوو: به خوارنده وهی ژمه کی که می یان مامناوه ند له کحول، به تاییه تی شه رابی سوو پش یان کاتی نانی ئتوره، ده رکه وتوو پاریزگاری له نه خوشیه کانی دل ده کات.. بینوییان نه و که سانه که متر دوچار نه خوشیه کانی دل ده بن. هاوکات زیانه زوره کانی خوارنده وهی بری زوریان بیرنه چوه نامازی پچ بدن، وه ک به رزیونه وهی فشاری خوین، و له رزینی دل، و جه لته ی دل و میشک⁽⁷⁾.

بوونی به لگه له سر زیانه تندرستییه کانی کحول به میزتره له بوونی به لگه له سر سووده کانی.. خوی گه وه ده قه رموت: ﴿يَسْتَوُونَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا...﴾ البقرة. نه گه ر پیجیت هندی سووی مه ی خوارنده وه دوزرایته وه له لایه ی پزیشکی وه، نه و بیکومان زیانه کانی زور زورتره، له وانه تووشبون به نه خوشی شترپه نجه - وه ک باسما ن کرد-.. دوزراوه ته وه «ریژه ی (زیان - بو - سوو)ی خوارنده وه زیاتره له ته مه نی گه نجیدا، که ده بیته هوی ژمه رابی بوونی لاشه . نه مه جگه له ماکه خراپه کان، وه ک پودای هاتووچو، و توندوتیژی، و کیشه کومه لایه تییه کان.. له پاستیدا له نیوان ته مه نی 15-59 سالیدا هه لسوکه وته خراپه کان به هوی به کاره یانی کحول وه هوکاری زو مرده (premature death)⁽⁸⁾.

ماوه ته وه بلین خوی گه وه شه رزاتره له وهی سوو به مرؤف ده که به نیت له مرؤف خویشی، چونکه خوی مرؤفی به دیته ناوه، و له هه مو که س بویان باشتره ﴿أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾ الملك: ۱۴.

1) واتسه خوارنده وهی بریکی دیاریکراو له کحول، به قه باره یه کی که می، له جه ند کاتیک دیاری کراو.

2) Rehm J, Shield K. Alcohol consumption. In: Stewart BW, Wild CB, eds. World Cancer Report 2014. Lyon, France: International Agency for Research on Cancer; 2014.

3) Bagnardi V, Rota M, Botteri E, et al. Light alcohol drinking and cancer: a meta-analysis. Ann Oncol. 2013;24:301-308. Abstract

4) Lachenmeier DW, Przbylski MC, Rehm J. Comparative risk assessment of carcinogens in alcoholic beverages using the margin of exposure approach. Int J Cancer. 2012;131:E995-E1003.

5) Homann N, Kärkkäinen P, Koivisto T, Nosova T, Jokelainen K, Salaspuro M. Effects of acetaldehyde on cell regeneration and differentiation of the upper gastrointestinal tract mucosa. J Natl Cancer Inst. 1997;89:1692-1697.

6) Renaud S, de Lorgeril M. Wine, alcohol, platelets, and the French paradox for coronary heart disease. Lancet. 1992;339:1523-1526.

7) O'Keefe JH, Bhatti SK, Bajwa A, DiNicolantonio JJ, Lavie CJ. Alcohol and cardiovascular health: the dose makes the poison...or the remedy. Mayo Clin Proc. 2014;89:382-393.

ن: د بهیتر محمد صالح محمود bahezmuhammed@hotmail.com

له خانې هه لسوکه وتی تاییه تی مروفه کانه و مروف سهریسه ته تیدیا! وه زیانېه خش نیه و بېن مه ترسیه و پټویست به هیچ هه لایک ناکات؟ یان هیڼدیکې دی به پاساری نه وهی نه خوشن بهرگریان لیده کهن! هم بابتهش له پوه زانسته که یوه پردی له سر نه و مه ترسیانه لاداره که توشی نه وانه دیت که خویان به و کاره قیزه ونه و گرتوه، به هیوای وشیار کړدنه وهی که سه شازه کان تا په شیمان بینه وه، له لایه که ی تریشه وه هم باسه پویه کی ثیجازی تیدیا ته دامه زراوی بداته دودله کان و له دو دلی پزگاریان بکات.

مه ترسیه کانی هم به دکاریه هر له پوی جهسته وه نیه، به لکو له پوی دهرنیشوه کاری نه رتی دهکاته سر نالوده بوانی هم کاره:

دارماني دهرونی:

زانایان نه وه یان دوزیوه ته وه که ماده سپیه کانی ناو می شک (white matter) دهری که نالی په یوه ندی نیوان خانه کانی می شک ده بینن، به لام له که سه شازه کاندان نه ماده یه زور که مه، نه گهر به ره و که متر بپوات نه وانه دهیته هوی له دهسدانی نه و په یوه ندیه، به وهیوه مروفه که توشی خه له فای و (زهامیر) ده بیت، وه نه وهی نیستا له هندیک ولاتانی نه وروپا و نه امریکادا هیه له دروستکردنی خیزان له سر شتوهی پتوه ندی سیکی شاز له نیوان پیاو و پیاو و ټن و ټن، لیکن لینه وه کان دهریانه خستوه که پږه ی توندوتیری له نیوانیاندان 18 جار زیاتره له خیزانی ناسایی، وه پږه ی لیدان به پږه ی 30% زیاتره به پتی زانیاری هم ده زکابه Canada Statistics Canada. Canada tatistics Canada. Canada Agency, July 7, 2005.

نایدن و به کتریای کوشنده:

نه خوشی زور هه ن له نه نجامی شروزی سیکیسه وه توش دهن، له سهر و هه مویانه وه نه خوشی نایدن، که تا نیستا به گویره ی راپورتنی پیکخواری ته دروستی جیهانی (WHO) له سالی 1981 وه تا نیستا نزیکه ی 35 ملیون کهس بهم نه خوشیه گیانی له دهسدانوه..

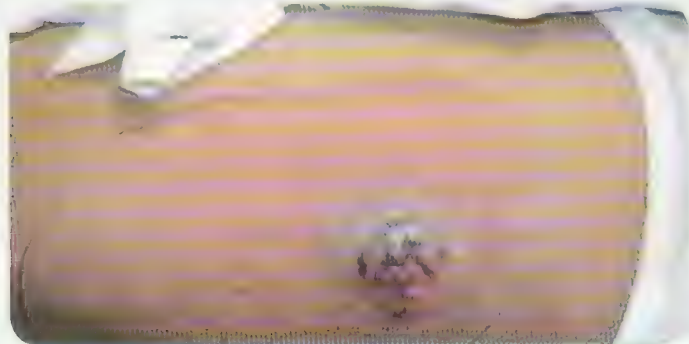
خوای گه وره کومه لگای مروفایه تی له سر چند بنه ما و ریسایه ک داپشتوه که هر لادانیک له و پږوگرامه کومه لگا به ره و هه لدر ده بات و به له ناوچونی خویان کوتایی دیت! به نمونه کاتیک خوای گه وره باسی نه ته وهی لوط (علیه السلام) دهکات، به دهست درزکار و له سنور دهرچو ناویان ده بات و، هه لسوکه وتی نه وانه به خراپه کاری هه دهر وشتی پیتاسه دهکات که نه ویش شروزی جنسیه (Homo-sexuality)، که هوکاری سهره کی نه هیشتنی خیزان و سر له بهری به ها مروفایه تیه کانه، له پوی ته ندروستیسه وه توشی چنده ها نه خوشی کوشنده یان دهکات، که بنبرکردنیان تاپاده یه کی زور ناسته مه، هر له بهر نه وه شه پیغه مبر ﷺ دپاتی کردوته وه که ده بیت هاوره گه زیازانی نیر بکوزین و نه نانهت سی جار نه فرینی لن کردون.

خوای گه وره له چند شوین له قورنایی پیروزدا باسی گلی لوط (علیه السلام) ی کرده:

﴿كَذَبَتْ قَوْمُ لُوطَ الْمُرْسَلِينَ﴾ (١٠٠) إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠١﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٢﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا ﴿١٠٣﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾ أَتَأْتُونَ الذَّكَرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٥﴾ وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٠٦﴾ قَالُوا لَيْنَ لَمْ تَنْتَهِ يَلُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿١٠٧﴾ قَالَ إِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ ﴿١٠٨﴾ رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٠٩﴾ فَجَنَّبْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١١٠﴾ إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَنِيِّنَ ﴿١١١﴾ ثُمَّ دَخَلْنَا الْأَخْرِينَ ﴿١١٢﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١١٣﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾ الشعراء.

لیزه دا دهرسین بچی خوای گه وره کرده وه کانیانی به کاری خراپ و قیزه ون ناوبرنوه؟ وه بچی پیغه مبر ﷺ نه فرته لیکن دهن و فهرمانیداره به کوشتنیان، هرچنده هه ندیک له سهرده مه دا بهرگریان لن ده کن به و بیانوهی که نه مه جوریکه له خوشه ویستی و

ئایدا! هه‌روه‌ها پێگه‌ی (بی بی سی) به‌ریانی که له توێژینه‌وه‌یه‌کدا ئاشکرایکردوه جۆریکی نوێی له به‌کتریای توند که ناسراوه به MRSA ده‌بیته هۆی توشبون به هه‌وکردن و توشبون به برینی قورس له‌سه‌ر سه‌ه‌کان، که سه‌ر نه‌جام ده‌بیته هۆی خواردن و شی بونه‌وه و پزینی شانه‌کانی سی. له‌گه‌ڵ دروستبونی دومه‌لی گه‌وره له‌سه‌ر پێست و خواردنی، له هه‌ندێ کاتیش ده‌بیته هۆی ژه‌هراوی بونی خۆینی کوشنده.

چۆنیته‌ی کون کردنی پێست له لایه‌ن نه‌م به‌کتریایه‌وه

وه یه‌کێک له پێگه‌ نه‌مریکه‌کان ده‌لێت ژۆریه‌ی هاوالتیان ئاگاداری ترسانکی نه‌م کاره‌ نین، وه پێویسته هاوالتیان جیابکرینه‌وه به واته ئه‌وانه‌ی به‌هۆی (شدۆد) وه توشده‌بن! وه پێکخراوی ته‌ندروستی جیهانی هۆشدار ده‌داته ترسانکی ئه‌و نه‌خۆشیانه گه‌ر بی‌ت و کۆنترۆل نه‌کړین له‌به‌رئه‌وه‌ی به ده‌ست لێدانیک له که‌سی توشبوه‌وه به ئاسانی ده‌گوازیته‌وه بۆ یه‌کێکی دی، هه‌ر له‌به‌رئه‌وه‌یه پێکخراوی ناویراو به ده‌یان ملیۆن دۆلار خه‌رج ده‌کات بۆ خۆپاراستن له‌و نه‌خۆشیه، بۆ که‌سانی بێتاوان که به‌هۆی کاری نێریازی هاوسه‌ره‌کانیانه‌وه توشده‌بن یان ئه‌وانه‌ی له ریتی خۆینه‌وه بۆیان ده‌گوازیته‌وه.. ژۆریه‌ی ئه‌و نه‌خۆشیانه به هۆی لادانی سیکیسی ده‌گوازیته‌وه که ناسراوه به sexually transmitted disease (سۆزه‌ک، سیلان، ئایدز، برین و ..) و لاساوسانی نه‌دامی راوړی. قایروسی جگه‌ر- B. Genital Warts, Genetal Herpes, Chancroid, Granuloma Inguinalis, Syphilis, Gonorrhea, AIDS, Hepatitis B (وه هه‌ندێ نه‌خۆشی دیکه ..

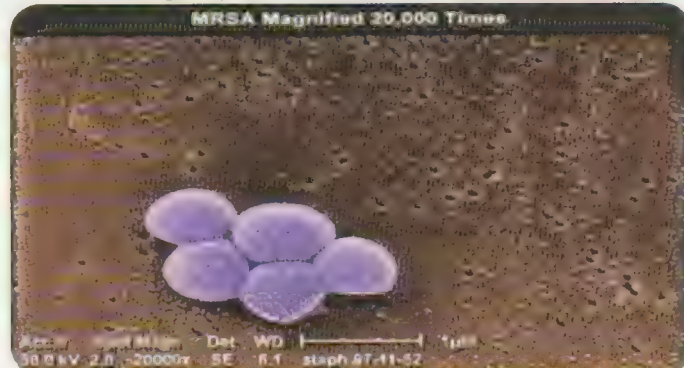
وتنه‌ی رۆنکراوی بۆ شێره‌نجیدی تایبته به هه‌ره‌گه‌ز بازه‌کان

هه‌روه‌ک پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رمووت: «ولم تظهر الفاحشة في قوم قط حتى يعلنوا بها إلا فشا فيهم الطاعون والأوجاع التي لم تكن في أسلافهم الذين مضوا» رواه الحاكم في مستدرکه عن عبد الله بن عمر. و صححه السيوطي. و قال الألباني حديث صحيح.

واتا: له هه‌ر کومه‌لگایه‌ک به‌ره‌لایی سیکیسی به‌بێ شه‌رمانه‌ی بڵاوبوه‌وه و بوو به دیارده، ئه‌وا نه‌خۆشی و په‌تای کوشنده‌ی تیااندا بڵاوده‌بیته‌وه که پێشتر نه‌بوه له‌ تیااندا. وه خێرا بڵاوبونه‌وه‌ی ئه‌م نه‌خۆشیانه به‌هۆی ئالوده‌بون به‌ پێوه‌ندیه‌ی سیکیسیه‌ی نادرسته‌کان به‌لگه‌یه‌کی پونی دیکه‌یه له‌سه‌ر پێغه‌مبه‌ریتى محمد .

لێکۆله‌ره‌وانیش ژۆریه‌یان له‌سه‌ر ئه‌وه‌ هاویران که ژۆریه‌ی ئه‌وانه له شازه‌کان بون...

یه‌کێکی تر له‌ توێژینه‌وانه‌ی که له‌ پێگه‌ی (بی بی سی) و (الجزیره) دا بینیم و توشی سه‌رسوپمان بوم باسی له‌و نه‌خۆشیانه ده‌کرد، له سه‌نته‌ری پزیشکی ئه‌مریکی سه‌له‌ماندویه‌وه، ئه‌و پیاوانه‌ی کاری نێریازی نه‌جام ده‌ده‌ن ژۆریه‌یان توشی زنجیره‌یه‌کی نوێی له به‌کتریای به‌رگریکار ده‌بن که به‌دژ به‌کتریا ناسراوه و پێی ده‌وتریت به‌کتریای گوشت خۆری مۆف! توشبون به‌م به‌کتریایه له ناو که‌سه شازه‌کان 13 جار زیاتره وه‌ک له که‌سانی دی، وه توشبون به‌و جۆره که ناسراوه به (به‌کتریای ستافیلو کۆکس نوریس) به‌رگریکاری ده‌رمانی می‌زسلینه‌کان) ده‌بیته هۆی هه‌وکردنیک قورس (MRSA) ئه‌م جۆره به‌کتریایه ژۆترین به‌رگری (antibiotic) دژ به‌کتریا ده‌کهن.

توێژینه‌وه‌کان زنجیره‌یه‌کی تازه‌یان له‌م به‌کتریایه‌وه‌وه که له رابردو تا ئه‌و له نه‌خۆشخانه‌کاندا هه‌بوه به‌لام ئیستا به‌رگری ژۆریه‌ی دژ به‌کتریا به‌هێزه‌کان ده‌کات، که ده‌گونجیت به ئاسانی له که‌سیکه‌وه بۆ که سیکی دی بگوازیته‌وه.

یه‌کێکی دی له‌و توێژینه‌وانه‌ی له‌لایه‌ن (دکتۆر به‌نه‌دیپ) وه کراوه که لێکۆله‌ره‌وه‌یه له مه‌له‌به‌ندی پزیشکی له نه‌خۆشخانه‌ی (سان فرانسیسکو) ده‌لێت: (ژۆریه‌ی ئه‌و که‌سانه‌ی توشی نه‌م به‌کتریایه‌ ده‌بن له هه‌ندیک شوین له پێستیادا، ده‌ره‌نجامی ئه‌م کاره شازه و به‌تایه‌نی له ناوچه‌ی (کاستروان) له (سان فرانسیسکو) وایه‌ته یه‌کگرتوه‌کانی ئه‌مریکا که مۆلگه‌ی شازه‌کانه ..) شایه‌نی باسه‌ پێژه‌ی ئه‌وانه‌ی توشبون به‌ شێره‌نجیه‌ی پێست له ناو شازه‌کان ژۆره، که ناسراوه به Kaposi sarcoma تا ئیستا لێکۆلینه‌وه له‌ سه‌ر ئه‌م نه‌خۆشیه ده‌کریته که به ژۆری له شاره‌کانی (لوس ئه‌نجلوس و کالیفۆرنیا) هه‌یه ..

نه‌مه‌ وتنه‌ی به‌کتریای گوشت خۆره

ئه‌مه‌ش وای کردوه که دکتۆره‌کان بترسن له بڵاونه‌وه‌ی ئه‌م میکۆریه به‌ شێوه‌یه‌کی فراوان و به‌ریالو، که ئه‌و کاته ژۆر نه‌ سته‌مه‌ ریتی لێ بگرییت و کۆنترۆل بکریت و زیانه‌کانی که‌مبکریته‌وه، له پێگه‌یه‌کی سه‌ر به‌ موخافیزکاره‌کانی ئه‌مریکا توشی سه‌رسوپمان بون له‌وه‌ی که ئه‌وانه‌ی به‌م جۆره به‌کتریایه‌ ده‌مرن پێژه‌یان زیاتره له نه‌خۆشی

پوی نیعجان:

که به یکه جور له سزا سزادروان! بڼه یوهی نه و نه خوشیه کوشنده یه که توشیان هاتوه دزه نه کات بڼه ناوچه کانی چوارده وری، پاشتریش ناوچه کانی بڼه دهریایه کی پر خوئ کراو (دهریای مردو)، دوی تیرامان له هه موو قوناغه کانی سزا که بڼه پون دهریایه که هچ جور دزه کردنیکی فایزوس و میکروب نییه و ناییت، هه روه ها دهریایه نه ونده سویره هچ زینده وهریکی تیدا ناڅی له به ربونی خاصیه تی (hyperosmolar) له ناوی نه و دهریایه واته نه و ناوچه یه ی بڼه کردونه ته تابوتیکی گوره بڼه یوهی هه تا هه تایه پیسی و میکروبی نه وان له مرقایه تی وه دور بیت.

هر له بهر نه مویه شه پیغمبر ﷺ سن جار نه فرینی لن کردون و فهرمانی کردوه به کوشتنی نیریزه کان هه روه ک دهرمویت: (من وجدموه يعمل عمل قوم لوط فاقتلوا الفاعل والمفعول به). سنن ابی داود.

هه ندیک وینه یه لبراره (که به هوی به کتریای گوشت خوره وه نوشی مرقه کان دهن):

کو تایی:

که واته قورنانی پیروز پش چوارده سده نه م پاستیه مان بڼه باس ده کات و، له م سهرده مه شدا زانست نه م پاستیه نه ی زور به پونی بڼه دهره که ویت. جا نه مه ش شاهیدیه کی پونی تره له سر بونی نیعجان که به تنها هر له قورنات و سونه تدایه بن هچ گومانیک.

سهرچاوه:

- 1-<http://www.quran-m.com>
- 2)<http://www.webmd.com/news/20071016/more-us-deaths-from-mrsa-than-aids>
- 3) Methicillin-resistant Staphylococcus aureus, or MRSA bacteria. <http://en.wikipedia.org/wiki/MRSA>
- 4)<http://www.aljazeera.net/NR/exeres/D97D2D-FE-B3B5-4451-A546-EBDC454B998D.htm>
- 5)<http://americansfortruth.com/issues/the-agenda-glbtc-activist-groups/gay-cultur>
- 6)http://news.bbc.co.uk/hi/arabic/sci_tech/news-id_7190000/7190899.stm
- 7) <http://www.cdc.gov/mmwr/preview/mmwrhtml/00001114.htm> Genetal Warts, Genetal Herpes, Chanchroid, Granuloma Inguinalis, Syphilis, Gonorrhea, AIDS, et
- 8)<http://www.who.int>
- 9)www.kaheel7.com

خوینه ی به ریز. نه و ی له پیشه وه باس مانکرد نه و یه که له م سهرده مه مرقه کان دوی لیکولینه وه و گه ران مه ترسی نه و کاره قیزه ونه یان بڼه دهره که وته به پشت به ستن به زانست و ته کنترولجیای تازه، وه له ناو خه لکانیکدا که زوره یان بن دینن و بگره زوره یان به هچ ناییتکه وه پابه ندین. دهره نه جامی په فتاری (شاذ) ی نامرقه نه ی له ریز دهرچوی فیتیه تی مرقایه تی ده بینن که چون پاسته وخو لیتان دهره که ویت به جوریک مه ترسیه کانی ناشارد ریتنه وه و هچ پاساویک نیه بیتنه به رگریکار بڼه بره ودان یان رتکه ناسانکردن بڼه نه و په فتارانه. خو نه گه ر له زور هر ناو و پاساویکدا بکریت نه و پاشینه ی باش ناییت و کومه لگه ی مرقایه تی دور نیه دوجاری نه هه مه ته کی گوره نه کاته وه. نه مه له دنیادا خو له قیامه تیشدا وه زعیان له وه باشتر ناییت هه روه ک خوی گوره ناگاداری کردونه ته وه، خو نه گه ر له دهره نه جامه کانی نه و نه خوشیه کوشنده وه سهری نه م هه لسه که وته ناشرینه بکه ی نه و هه رگیز هچ خاوه ن عه قلیک گومانی له راستی و دروستی نایه ته کانی خوی گوره ناییت.

له نایه ته پیروزانه د بڼه دهره که ویت که گه لی لوط (علیه السلام) چند سهره کش و پیشه رمانه و بن هچ دو دلپه ک داوی راده سترکردنی میوانه که یان ده کرد تا نه و کاره بیزارو و ناشرینه له گه لیاندا بکه! نه و هه تا خوی گوره نامازه ده کات به پاکزی شوینکه وتوانی پیغمبره که یان و به پیسی خراپه کارانی نه ته وه که ی که هه لگری نه خوشی بون به جوریک که پیوه یان دهره که وته، له دور سهره تی جیای قورنانی پیروزا ده ک دهرمویت: ﴿وَمَا كَانَتْ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَبْطَلُونَ﴾ (الأعراف، هه روه ها: ﴿لَوْطًا أَتَيْنَهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَتَجَنَّبْنَاهُ مِنْ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْفَبْكَتِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا سَوِيًّا فَنَسِفْنَاهُ﴾ (الأنبياء. نه و په ندانه ی له نایه ته پیروزانه وهره گرین:

یه که م: شزوی جنسی یه کیکه له کاره قیزه ونه کان، هه روه ک بینیمان چون نه م کارانه ده بیتنه بلاویونه و یه چنده ها فایزوس و میکروبی ترسناک له گه ل توشبونی شیرپه نجه، شوینکه وتوانی لوط (علیه السلام) به رنامه ی خودایان جیبه جی ده کرد له داوین پاکي و خوپا کردنه وه، سنوری خوی گوره یان نه ده به زاند هر له به رنه مه بوو گه له کی تومه تباریان ده کرد به و ی نه وان خو پاکرا گره کان!! نه و نایه ته پیروزانه نه و هه شمان بڼه ده سه لمیتیت که شزوی جنسی پیچه وانه ی پاکرا گرتنه و پیچه وانه ی به ها مرقایه تی به کانه!

دوهم: نه و سزایه ی خوی گوره به سه ر گه لی لوط (علیه السلام) سه پانزی، بوو به به زه ی و سوز بڼه مرقایه تی چونکه نیمه ده زانین که نایینی نیسلام ده ست پیسخه ربوه له سهره تاوه بڼه (الحجر الصحي) جیا کردنه و ی ته ندروستی بڼه نه خوشیه ناسایه کان، پیغمبر ﷺ دهرباره ی نه خوشیه گواستراوه کان نامازه ی به جیا کردنه وه یان دلو، به لآم لیترده ده بینین جیا کردنه وه بڼه نه وان جیبه جی نه کراوه!! نه ویش به هوی نه و کاره چه په له وه (نیربازی) نه گه ر بیت و (الحجر الصحي) له سهریان جیبه جی بکریه نه و نه مانه وه، هر له کاری به درپه وشتی و نیربازی به رده وام ده بون و بره و یان پیده دا نه خوشیه کانیش هر نه مانه وه نه و کاته هچ سوینک بڼه نه م به ریه ست و جیا کردنه وه نه ده مایه وه. بویه (به ر بارانکراون چه ند جاریک له دوی یه ک به قور یان کانزایه کی سوره وه بو) به جوریک و ا که سیانی لن نه په پاندون وه لاشه کانیشیان که له و ناوه دا بووه هه روا نه هیلراوه ته وه به لکو نغروی ناخی زهوی کراون به به راود له گه ل سزای نه ته وه کانی پیشو

گرنگیدان به هاوسن و پیرگرتنی و یارمه تیدانی و حەزکردن به چاکە بۆی... نوێترین پێگایە بۆ پزگاریون لە نەخۆشیەکانی سەردەم و خۆشگوزەرائی لە ژياندا!.. چۆن، ئایا ئەمە مەعقوله؟ بەڵێ بۆ نا با ئێستاش بەیەکەوە لە نەهێنیەکانی ئەم توێژینه وەیه تێ بگەین...

وہ راستہ راستیہ کہ دلّیت پٹیوستہ لہ سر ہاوسیتکان ہاوکاری
یہ کترین و لہ نیواناندا پہ یوہندیہ کی باش ببستن و یارمہ تیی بہ یہ کتر
پیشکےش بگن، ئوہش دہ بیتہ ہوی کہ مگردنہ وی نہ خوشیہ گانی دلّ
و کیشہ گانی پہ ستانی خوین، لہ ئہ نجامیشدا تہمہ نیکی دریز (بہ ویستی
خوای گہرہ)!

چون پیغمبر ﷺ سهیری در اوسیکه ی کردوه:

پیغمبر ﷺ پاسپاردهی کرد و به گرنگی دان به هاوست و
هاواریکردنی و مامه‌له‌کردن له‌گه‌لی به باشتیرین شیواز، چونکه نه
خوشبه‌ختی و یستوه بق شوینک و توانی و هه‌موو مرؤفایه‌تی.

پیغمبر ﷺ ده روزه مرویت: (عَنْ أَبِي سُرَيْحٍ الْخَزَاعِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُحْسِنِ إِلَى جَارِهِ. وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ. وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ بِخَارِي الْأَدَبِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ (٥١٧٣)

واته (هر کس باوهدی به خوا و پڑی دواپی هیه، با چاک بیت له گول هاوسیکه، هر کس باوهدی به خوا و پڑی دواپی هیه با پڑ له میوانه کی بگرت، هر کس باوهدی به خوا و پڑی دواپی هیه با چاک بلت یان بدهنگ بیت).

سه سیری گوره یی نهم فرموده بیه بکن، نگر خه لکی تهنا نو فرموده
پیرزه حیبه بکن، چی پروده دات له زیانیاندا؟ هه موو هاوسیکان
ریزی یه کتر بگرن و یارمته یه کتریدن له پئوسیه کاندان.. به لئ له
نهجامدا هه موو کیشه و ناخوشیه کانی نیوان خه لک کۆتایی پیدیت و،
هیچ کس له دادگان و به ندیخانه کاندان نادۆزیه!

له فرموده که تری پیغمبر ﷺ داهاتوو: (عزَّابِي مُرْتَرَةً رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ لَا يَأْمَنُ جَارَهُ بَوَائِقَهُ يَخَافِي الْأَدْبَاطَ مِنْ لَأَمَنِ جَارِهِ / ۵۱۷) واته: پیغمبری خوا ﷺ فرمویه تی: (ناچیته به هشت نهوی دروستیکی له شه و خرابی نهمین نه بیت). واته پیغمبر ﷺ سیفته تی باوهری له که سیک سه ندوه که نازاری هاوستیکی دودات ..

ئىستاندەرن با بزانيں لہم رۆژگارەى خۆماندا، رۆژەى ئەو موسلمانانە چەندن كە ئەم فەرمودەىە جيبەجى دەكەن؟ لەوانەىە رۆژەىەكى ترسناك بېت، چونكە تۆ نابىنىت ھاوسى ھەبىت رۆزى ھاوسىكەى بگىت و يارمەتى پېشكەش بكات! ئەودى بۇ خۆى پىى خۆشبىت بۇ ئەویشى پىى خۆشبىت.. كەوانە كوا رۆژەى موسلمانى راستەقىنە لە سەردەمى خۆماندا؟

سویند به خوا نه گر خه لکی ته نها نم ناموزگاریه ی پیغه مبه ر جیبه جی
 بکه ن - **گرنگیدان به هاوس** - هه موو کی شه کان له ناوده چوون و ئیمه
 ده بویه باشتیرین نه ته وه له پیشکوتن و گه شه پیداندا... لیره وه بزمان
 دهرده که ویت، بوچی پیغه مبه ر **هه** پاسپارده ی کردوین بق چاکه کردن
 هه گل هاوسیدا:

(عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ مَا زَالَ جَبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْحَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ لَيُورَثَنِي) بخاري / الادب / ٥٦١٨

واته: پیغمبر ﷺ دهیفرموو: (به‌رده‌وام جبریل ناموزگاری ده‌کردم ده‌یاره‌ی چاکه له‌گه‌ل دراوسید، هه‌تا وام ده‌زانی دراوسنی میرات له دراوسنی ده‌بات).

له کوتایدا.. خوینەری نازیز داواکارین که گرنکی بدهیت به هاوسینگەت و پێزی بگریت و یارمەتی بدهیت و خۆشت بویت... ئەو یەکیکە له کارە هەرە گەورەکان که دەبێتە هۆکاریک بۆ چوونه بههەشت له پۆزی دواپی و؛ له دنیاشاردا خۆشگوزەران و تەندروست و تەمەن درێژ دەبیت (به ویستی خوای گەورە).

سہرحاویہ:

<http://kaheel7.com/ar/index.php/2012-12-04-18-32-28/1699-2014-08-25-14-57-31>

سه ریاضی نویسه:

<http://arabic.cnn.com/scitech/2014/08/24/good-neighbors-are-good-your-heart#251>

پەيامبەرى ئىسلام ﷺ دەفەرمووت: (فى كل كىد رطبة أجر)، ئەو ھەرمودەمى پەيامبەر ﷺ لەووە ھاتووە كە (ئەبوزەر) دىگىزىتەو لە پەيامبەرەو كە ھەرموئەتى: «كاتىك پىاوىك بە رىگايەكدا دەپۆشت و گەرما زۆرى بۆ ھىناو وە زۆر تىنوى بوو، بىرىك دىتە بەردەمى و دادەبەزىت و تىر ناو دەخواتەو و، كاتىك دىتە دەرەو دەمىنىت و سەگىك لە گەرمادا ئەومندەى تىنەو كە خوئى تەر دەخوات و لە گەرمادا زمانى دەرھىناو و (ھا ھا ھا) يەتى، بۆيە پىاوەكە دەلەيت ھالى ئەو سەگە وەك ئەومىيە بە سەر مندا ھات لە تىنويەتەدا، بۆيە دابەزىيەو ناو بىرەكە و بە لىزانە گۆرموئەكەى كە ئەو كات لە پىست دروستەكرا پىركرد لە ناو و بە دەمى گرتى و سەرگەوتەو، ئىنجا ناوگەى دەرە ناو دەمى سەگەكە تا تىر ناوى كرد، و ئىنجا سوپاسى خواى بۆ كرد و خوا لىي خۆش بوو، پىيان و ت ئەى پەيامبەرى خوا نایا بۆ ئىمە پاداشت دەمىت لەسەر گيانداران؟ ئەوئىش ھەرموئە: (فى كل كىد رطبة أجر)، واتە لە ھەموو گياندارىكى زىندوو پاداشت ھەيە، (كىد رطبة) واتە جگەرى شىدار و تەر كە مەبەستى گياندارى زىندوو.

ھەموو زاناكان لەسەر ئەو كۆكن كە ناو پەگەزى بىنەرەتە لە دروستبوونى بوونەومەرە زىندەكان، و دەجىتە نىو ھەموو خانەكانى ھەموو ئەندامەكان و ھەموو گوشراو و شەمەنىيەكان و خوئى و ھتە... رىژەى ناو لەو ناومندانە بە 70 تا 85% مەزەندە كراو، بۆيە ناو زۆر پىوئىستە بۆ ژيان بە تايبەتى بۆ كۆئەندامى ھەرس كە بەيى ناو ھەرگىز كار ناكات، ھەروەھا ئەو پاشەپۆئەنى لە ئەنجامى كردارى ھەرسەو دروست دەمى ناكەرنە دەرەوئە لەش ئەگەر ناو خواردنەو نەبەيت لە لايەن مەروۇ و گياندارانەو كە پاشەپۆكان بە شىوئە مىزىيان ھەرق و يان پىسايى فرى دەرنە دەرەوئە لەش.

بەلام ئەگەر برى ناو لە لەشدا لە ناستى پىوئىست كەمتر بوو، ئەو دەبەيتە ھۆى سەرنەشە و پىتافەتى و بەدھەرسى و ھەبىزى، و ئەگەر برى كەمبوونى ناو كە زۆر بوو لە لەشدا ئەو سىستى كارى لەش تىكەدەجىت و ئىنجا جەستە بەرەو ووشكبوون دەروات و خانەكان تەرى و پىيان نامىنىت و چەرچولۇجى لەسەر پىست دروستدەبەيت، بۆ پارىزى لە ھەسەنگى ناو لە لەشدا، لە خوئىندا بىرىكى باش لە پىوئىتى ھەيە كە بە ھىچ جۆرىك ناچىتە ناو خانەكانەو، و لە گرنگىرىنى ئەو پىوئىتەنى ناو خوئىن كە پارىزى لە ھەسەنگى ناو لە لەشدا دەكات پىوئىتىنى (ئەلبۇمىن)ە، كە تەنھا جگەر دروستىدەكات لە لەشدا.

جگەر لە گەورەترین ئەندامەكانى لەشە و بارستايەكەى 1.5 كىگم، و دەكەوتە لای راستى بەشى سەرەوئە سكى مەروۇ، بەشى خوارەوئە قەغەزى سىنگ دەپارەزىت، جگەر نزىكەى 5 ھەزار فرمان لە لەشدا ئەنجامدەكات بە مەبەستى

بەردەوام بوونى ژيان، ھەوئە بىنەرەتەكانى دروستبوونى جەستە بەرھەمدەبەيت، و لەش رىزگار دەكات لەو پاشەپۆ كىمىيەى ژمەراوئەنى لە ئەنجامى سوتاندنەو دروست دەبەيت، و شەلى زەرداو بەرھەمدەبەيت و دەمىنىت بۆ دوانزەگىر لە رىگاي كەنەلەكانى زراوئە كە تىيىدا بۆلەوئەتەو، كارى زەرداو يارمەتى ھەرسى خۆراك دەكات، ھەروەھا جگەر ژمارەى زۆر لە پىوئىتى و ھۆرمۇن و ئەنزىم بەرھەمدەبەيت كە بە ھەموو يان كار و فرمانەكانى لەش رىكەدەخەن، ھەروەھا جگەر ماددەى پىوئىست بۆ مەياندەى خوئىن و زىندەپالى كۆلىستروئەل دەردەكات، وە رىكەستى رىژەى شەكر لە خوئىندا و مامەلە كردن لەگەل زۆرىيەى زۆرى ئەو دەرمانەنى مەروۇ بەكارىيان دەبەيت و رىزگاربوون لە پاشەپۆ كىمىيەى زىانبەخشەكانى لە كارە گرنگەكانى دىكەى جگەر.

كارى ئەلبۇمىن پارىزىكرەنە لە پەستانى ئەسەوزى، پەستانى ئەسەوزى osmosis، بىرىتە لە جەلەى رەوتى گەردە ناوئەكان بە نىو پەردەيەكى نىو رىگاپەدەر كە دەبەيتە ھۆى ئەوئە ناو يان گەردەكانى ناو لە ناوچەيەكى چىرى زۆرەو (ماددەى كەمى تەواوئە تىدەبەيت) بىروات بەرەو ناوچەيەكى چىرى كەم (ماددەى تەواوئە زۆرى تىدەبەيت) بە بى سەرقەردنى وزە، بەردە نىو رىگاپەدەرەكە رىگا بە تىپەپىوئىتى ناو (تەنەرەو دەكات بەلام ناھىلەت ماددەى تەواوئە solute پىدەبىروات، ئەوئە دەبەيتە ھۆى بوونى بەردەوامى جىاوازى پەستان لە نىوان ئەو دوو ناوچەيەدا، بەو جۆرە ئەلبۇمىن ئەو ھەسەنگە رىكەدەخات و ناو لە نىو رىژەو خوئىنەكاندا دەھىلەتەو نەك لە نىو شەنەكاندا قەتەس بەمىنىت.

دابەزىن يان كەمبوونى ناستى ئەو پىوئىتە دەبەيتە ھۆى لە دەستدانى ھەسەنگى ناو و لەوئەشەو چوونى ناو لە دەرەوئە خانەكانەو بۆ ناوئەمىيان و قەتەسبوونى ناو تىياندا، و لە كۆتايىدا ئەو قەتەسبوونە دەبەيتە ھۆى مردنى خانەكان، ئەمەش ئامارە دەبەيت بۆ بوونى كەمكورتىيەك لە فرمانەكانى جگەر و نەتوانىنى بۆ بەرھەمەيئەنى پىوئىتىنى ئەلبۇمىن! لە لايەكى دىكەوئە ناستى پىوئىتىنى ئەلبۇمىن پىشەستەو بە پادەى شىدارى و تەرى و پىرى جەستە، ئەو كەسەى رىژەى ناو لە لەشدا كەمبەيتەو واتە تووشى وشكى جەستە دەبەيت و بەوش رىژەى ئەلبۇمىن لە خوئىندا كەمدەكات، و پاش چارەكردنى ئەو دۇخى

سہ رجاوہ کان :-

<http://quran-m.com/>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Liver>
<http://www.webnat.com/articles/Albumin.asp>
http://ejtaal.net/islam/madeenah-arabic/ nu4_6.htm
<http://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%AA%D9%86%D8%A7%D8%B6%D8%AD>

له فهرمودی «**کبد رطبه**...» ی په مابهر **دسته** وازمیده کی ناراسته و خوږه بؤ ژيان، و نهو جوړه دسته وازانهش بهو د دبیته و ته که بوتریته و به دوا پیدا بهرهمی بیت، بؤ نمونه له زمانى عمر مېیدا به که سیک د دوتریته (**کثیر الرمان**) واته زوړ به خشنده و دست و دل فراوانه؟ (**رمان**) واته خو له میش، نهو مش له ناگر کړنه و دى زوړه د دبیته، واته نهو کهسه ناگر زوړ دمکاته و بؤ چی؟ چونکه چیشت زوړ لیده نیت بویه خه لکی زوړیش بهر د دوام له سمر سفره و خوانی نهو کهسه ن بویه له زمانى عمر مېیدا بهو کهسه د دوتریته کابرایه کی خو له میشى که مهبست لهو د کابرایه کی به خشنده و نانبدیه، له زمانى عمر مېیدا بهو گوزار شانه د دوتریته (**کنایه**). له فهرموده که میشدا (**رطوبة**) که به مانای شیداری و تهرې و پری دیت دراو ته پال جگهر (**کبد**) واته تا جگهر شیدار و تهرې و پر بیت نهو د مانای بهر د هوامی ژيانه و هرکات نهو نه ندامه وشک بوو نهو د نیشانه ی نه مان و مردنه، جگهری گیاندارى زیندوو شیدارو تهرې و پره و گیاندارى مردووش جهسته ی وشک و جگهریشی وشکبوو دمیت.

له فەرمودەکی پەيامبەر ﷺ: « في كل كبد رطبة أجر »
مانایەکی واتایی نێردراوی تێدایە: لە بەشییەوه که جگەرێکی تەر

﴿ وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ سُرُبِْلِ تَقِيَكُمُ الْحَرَّ ﴾

ن: صبحی رمضان فرج سعید/ زانکوی موفیه - میسر
و: نه نازار هه ندرین اطاح محمد امین

عباس: انه قراها: (لعلکم تسلمون) من الجراحات، واته: له «این عباس» ووه، خویندویه تیه وه: ﴿لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ﴾ له نازاره کان... مه ترسییه کانی بهرکه وته بوون به تیشکی خۆر:

سێیه له نه نجامی بهرکه وتنی شه پۆله کانی پوناکی بینراو بو سه تهنیکی تاریک (پووناکیگر) دروستده بیت. نه گهر سه رچاوه ی نهو پوناکییه بینراوه خالیک بیت نه وه سێیه ی دروستبوو جیکه وتیکی نه نازه یی نهو ته نه تاریکه ده بیت که به بهر به سستی بهردهم پووناکی بینراو ناوده بریت. خو نه گهر سه رچاوه ی پوناکییه بینراوه که فراوانتر بوو نهو کاته جیکه وتی نه نازه یی ته نه پوناکیگر که که بهر به سستی پێیه یی پووناکییه که له ناوچه یه کی سێیه یی ده وره دراو به ناوچه یه کی نیمچه سێیه یی پیکدیت، توندیی تاریکییه که شی شیه یه کی پله به ندیی هه به له ناوچه یی نیمچه سێیه ره که وه بو ناوچه یی سێیه یی ته واو. سێیه یی مروف و گیانداره کان و پووکه له مه ترسییه کانی بهرکه وتنی هه ره که له تیشکی خۆر و گهرماکی بو چه ند کاتژمیریکی زیاتر له توانای بهرکه گرته یان ده پارێژیت، نه مهش به هو یی چه ند شه پۆلیکی پیکهاته ی تیشکی خۆره وه که مه ترسیدارترین تیشکی سه رووه نه وشه ییه (U.V.Rays)، که مه ترسی و کاریگره ییه نه رێنیه کانی به به لگی یه کلاکه ره وه سه لمێنراون.

خۆر به یه کیک له گرنگترین سه رچاوه کانی تیشکی سه رو وه نه وشه یی داده نریت، به لام چینی ئۆزۆنی ده وری گزی زه و ی پۆلیکی گرنگ و کاریگر ده بینیت له پیکرتن له تیشکی سه رو وه نه وشه یی جۆری (C)، هه رو هه پێ له به شیکی زۆری تیشکی (A) و (B) ده گریت. نهو پیوانانه یی به هو یی مانگه ده سترکه ده کانه وه نه نجام دراون پوونیان کردووه ته وه که بپی ئۆزۆن له بهرکه هه وای زه ویدا له سالی 1978 به پێژه یی (5%) که می کردووه به به راورد به پێژه که یی له سالی 1971، و پێژه یی که مکرنه که یی گه یشتووه ته (2.5%) له ماوه کانی نیوان 1979-1985 له ناوچه یی نیوان هیله کانی پانی 53 ی باکور و باشور. له ده رنه نجامی که مپوونه وه ی ئۆزۆن، له سالی 1985 کونی ئۆزۆن له سه ره مه سهری باشور ئاشکرا کرا، که پێژه یی که مپوونه که یی گه یشتبووه (50%)، له مانگه کانی تاب و نه یولی هه موسالیکدا له سه رو کیشوهری جه مسهری باشور ده رده که ویت، پاشان له

خوای گهره ده فه رمویت: ﴿ وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ سُرُبِْلِ تَقِيَكُمُ الْحَرَّ ﴾ و سُرِبِْلِ تَقِيَكُمُ الْحَرَّ بِأَسْكُمْ كَذَلِكَ يُبَرِّقُ نِعْمَتُهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾ النحل.

له ته فسیری نین که سیردا هاتووه: ده رباره ی فه رمایشتی: ﴿ وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلَالًا ﴾ «ته تاده» ده لیت: واته ده رخت. ﴿ وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا ﴾ مه به ست قه لایه (حصونا و معاقل)، وه ک چۆن (سراییل) بهرگی بو به دیه یان که له گهرما ده تان پارێژیت، و بریتیه له پۆشاکیک له لۆکه و که تان و خوری، ﴿ وَسُرِبِْلِ تَقِيَكُمُ الْحَرَّ ﴾ وه ک قه لغانه له ناسنی ته نکراو زئی و جگه له وانهش ﴿ كَذَلِكَ يُبَرِّقُ نِعْمَتُهُ عَلَيْكُمْ ﴾، واته: به وچۆره شتان بو ده ره خسینیت تا وه کو له کاره کانتاندا پشتیان پێبه ستن، و نه وهش که پێوستانه، تا وه کو بیه ته یارمه تیده رتان بو گوێراپه لی و په رستشکردن ﴿ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴾ له (أضواء البیان) ی (شتقی) دا هاتووه: ﴿ وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ سُرِبِْلِ تَقِيَكُمُ الْحَرَّ وَ سُرِبِْلِ تَقِيَكُمُ ﴾، خوای گهره منه تی خو یی له سه ره به دیه یانراوه کانی پوون کردووه ته وه، که بهرگ و که له وپه ل و هوکار (سراییل) ی بو دروستکردن له گهرما ده یان پارێژیت، به هه مان شیوه: سه رماش، چونکه نهو پۆشاکه ی پارێژه ره بو گهرما بو سه رماش هه ره پارێژه ره. مه به ست له و پۆشاک (سراییل) انهش: کراس و هاوشیه کانییه تی له پۆشاکه ی لۆکه و که تان و خوری» خوای گهره نه م به خشه گه وه یی له جیگای تریشا باسکرده، وه ک ده فه رمویت: ﴿ يٰٓيٰٓهٓٓ اٰدَمُ قَدْ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ لِبَاسًا يُّزِي سَوْءَٓتَكَ وَرِيشًا وَلِبَاسًا الْفَوْقَٓ ذٰلِكَ حِیَرٌ ذٰلِكَ مِنْ اٰیٰتِ اللّٰهِ لَعَلَّكُمْ يَذَّكَّرُوْنَ ﴿٨٢﴾ الاعراف.

«پێشه و ته بهری» له پافه ی نایه تی: ﴿ كَذَلِكَ يُبَرِّقُ نِعْمَتُهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴾ وته یه ک سه ربار ده کات که ده قه که یی به مجۆره یه: (حدثني المنني. قال: ثنا إسحاق. قال: ثنا عبد الرحمن بن أبي حماد. قال: حدثنا ابن المبارك. عن حنظلة. عن شهر بن حوشب. قال: كان ابن عباس يقول: (لعلکم تسلمون) قال: يعني من الجراح. حدثنا أحمد بن يوسف. قال: حدثنا القاسم بن سلام. قال: حدثنا عباد بن العوام. عن حنظلة السدوسي. عن شهر بن حوشب. عن ابن

به‌شهی (DNA)، به‌که‌یه‌کی دووانه‌یی (وحده ثنائیه) به «AA» ده‌خوینتیته‌وه نه‌ک به خویندنه‌وه بنچینه‌یه‌کی که «CC» یه، نه‌میش ده‌بیتته هوکاری دووباره پی‌کهنانه‌وه‌ی بۆنده‌کانی بنکی دراهه (قاعده‌البیانات)ی (سایمن) بۆ (دووانه سایمدین)، که نه‌مه‌ش شیوه‌ی لولپیتی (DNA) ده‌شیوینتیته و کوپیکردن پاده‌گریته و بۆشایی یاخود که‌لین ده‌رده‌که‌ویت و پینگه له یه‌کگرتن (اندماج) ده‌گیریته. په‌نگه بازدانی بۆماوه‌یی پووبدات که ده‌بیتته‌هۆی که‌شهی شیرپه‌نجه‌یی، نه‌و بازدانه بۆماوه‌یه‌یی که به‌هۆی تیشکی سه‌رو وه‌نوشه‌یه‌وه پووبده‌ات، ده‌گریته به‌ئاسانی به‌هۆی چاندنی به‌کتری‌اوه تیپینی بگریته. نه‌م بۆنده شیرپه‌نجه‌یه له هوکاری نه‌ی داده‌نریته که هانی گرنگیدان به ده‌رکه‌وتنی کونی تۆزۆن ده‌دات. له‌شی مرۆف وه‌ک به‌رگریکردن له تیشکی سه‌رو وه‌نوشه‌یی نه‌سه‌ر ده‌بیت له‌کاتی به‌رکه‌وته‌بوونی به‌ئاستیکی شیوا له تیشکی (UVA) (به‌پیتی جوړی پیسته‌که) بۆیه قاوه‌یه‌که تاریک ده‌بیت و (UVB) (ش به‌ره‌میتی نوێ ده‌دات. نه‌و نه‌سه‌ر هه‌لگه‌پانه بۆلایونه‌وه‌ی سه‌رو وه‌نوشه‌یی پاده‌گریته و پتی له تی‌کچوونی به‌هیزی شانه لاوازه‌کانی جه‌سته ده‌گریته. له به‌راه‌به‌ردا پیستی مرۆف به‌هیلی یه‌که‌می به‌رگری داده‌نریته له دزی میکروب‌یه‌کان و چینی چه‌وری پیستیش وه‌ک نه‌گه‌یه‌ن‌ریکی که‌رمی کارده‌کات. ئاره‌قه پۆینه‌کانیش پارێزگاری له هیشته‌وه‌ی پله‌ی که‌رمی له‌ش ده‌کن، له‌پیتی ده‌ردانی ئاره‌قه‌وه ناهیلن به‌رزبیتته‌وه، هه‌روه‌ها وه‌رگری ده‌مارییان تی‌دایه بۆ هه‌ستکردن به‌ که‌رم و سه‌رما و په‌ستان و به‌رکه‌وتن، نه‌مه سه‌ره‌پای ده‌ردانی (میلانین) له پیستدا که له تیشکی سه‌روونه‌وه‌یی ده‌پارێزیت و نه‌گه‌ری توشبوون به شیرپه‌نجه‌ی پیست که‌مه‌کاته‌وه.

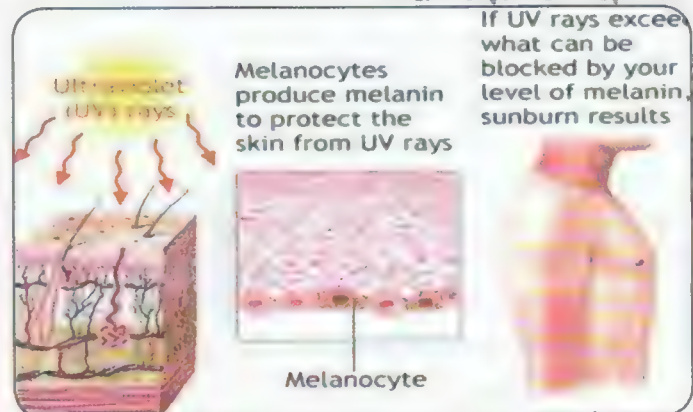
کۆی گشتی حاله‌ته‌کانی توشبوون به شیرپه‌نجه‌ی پیست له‌سه‌ر ئاستی جیهان سالانه ده‌گاته (105 هه‌زار) حاله‌ت. پێژه‌ی جوړیه‌که‌شی ده‌گاته (0.9) نیر بۆ هه‌ر مێیه‌ک. ژماره‌ی حاله‌ته‌کانی مردن به‌هۆی نه‌م نه‌خۆشییه‌وه ده‌گاته (33 هه‌زار) حاله‌ت له سالێکدا، به‌پێژه‌ی جوړی (1.1) نیر/م.

له‌پووی توشبوون به شیرپه‌نجه‌ی پیسته‌وه ئوسترالیا له‌پیشه‌وه‌ی ولاتانی دنیا دیت. له هه‌ر سێ که‌س پیش مردنیا دووانیان توشی شیرپه‌نجه‌ی پیست ده‌بن. نه‌خۆشییه‌که پێژه‌ی (80%) ی کۆی دیاریکردن (تشخیصات) ده‌کانی نه‌خۆشییه شیرپه‌نجه‌یه نوێیه‌کان پیکدینیت. ژماره‌ی مردن له نیوان توشبووان به شیرپه‌نجه‌ی پیست (جگه له میلانوما) ده‌گاته 420 حاله‌ت له سالێکدا، بۆ توشبوونه‌کان به شیرپه‌نجه‌ی (میلانوما)ش نه‌م پێژه‌یه بۆ 1430 حاله‌ت له سالێکدا به‌رزده‌بیتته‌وه. توشبوونه‌کان له نیوان نه‌و که‌سانی ته‌مه‌نیان له‌نیوان (15-44) سالیدایه به شیوه‌یه‌کی به‌رچاو زیاده‌ده‌کات، نه‌وه‌ش بۆ به‌رزیه کاتژمێره‌کانی دره‌وشانه‌وه‌ی خۆر ده‌گه‌پته‌وه، که ژماره‌ی پۆژه خۆره‌تاویه‌کان له ئوسترالیا ده‌گاته 300 پۆژ/سال.

له ویلایه‌ته یه‌کگرتوه‌کانی ئه‌مریکا ژماره‌ی دیاریکردنه‌کانی توشبووان به (میلانوما) ده‌گاته 58.094 حاله‌ت له سالێکدا له‌وانه 33.041 حاله‌تی له‌نیوان نیره‌کان و 25.053 حاله‌تی له نیوان مێیه‌کاندا، له‌کاتی‌کدا ژماره‌ی مردووان ده‌گاته 8.461 حاله‌ت، له‌نیوان نیره‌کاندا بۆ 5.506 حاله‌ت به‌رزده‌بیتته‌وه و له نیوان مێیه‌کاندا ده‌گاته 2.955 حاله‌ت/سال.

شیرپه‌نجه‌ی خانه بنکه‌یه‌یه‌کان (Basal Cell Carcinoma - سرطان الخلیا القاعدیه) به به‌ریالوترین شیوه‌ی شیرپه‌نجه‌کانی پیست داده‌نریته. له ویلایه‌ته یه‌کگرتوه‌کانی ئه‌مریکا سالانه 2.8 ملیۆن حاله‌تی نه‌م

مانگه‌کانی پایزدا فراوان ده‌بیت و دواتر له مانگی کانونی یه‌که‌مدا ده‌پوکیته‌وه و دیارنامیتیت. کونیک له نیوان گۆژاوی جه‌مسهریدا دروسته‌بیت که بارسته‌یه‌کی که‌وره‌ی هه‌وایی تارپاده‌یه‌ک جیا‌بووه‌یه له‌سه‌ر کیشوه‌ری جه‌مسهری باشور له وه‌رزه‌کانی زستان و به‌هاری جه‌مسهریدا. نه‌گه‌رچی کونه‌که وه‌رزانه ده‌رده‌که‌ویت، به‌لام هه‌رچاریک له‌وه‌ی پێشتری خراپتر ده‌بیت.

تیشکی سه‌روونه‌وه‌یی شه‌پۆلیکی کارمۆگناتسییه که درێژی شه‌پۆلی له پووناکی بینراو کورتتره، به‌لام له تیشکی سینی درێژتره. به سه‌رو وه‌نوشه‌یی ناو‌نراوه، چونکه درێژی شه‌پۆلی په‌نگی وه‌نوشه‌یی له‌نیوان په‌نگه‌کانی شه‌به‌نگدا کورتترینه و له 400 نانۆمه‌تره‌وه ده‌ستپێده‌کات بۆ 10 نانۆمه‌تر.

به‌رکه‌وته‌بوون به تیشکی سه‌رو وه‌نوشه‌یی هاتوو له تیشکی خۆره‌وه له‌پووی ژینگه‌یه‌وه به هوکاریکی توشکه‌ری شیرپه‌نجه بۆ مرۆف داده‌نریته. کاریگه‌ری ژه‌هرینی سه‌روونه‌وه‌یی به‌ره‌مهاتوو له پوناکی خۆر یان گۆپه‌کانی چاره‌سه‌ری ده‌ستکرد دوو هوکاری نیگه‌رانکارن بۆ ته‌ندروستی مرۆف. کاریگه‌رییه مه‌ترسیداره‌کانی تیشک له‌سه‌ر پیست هه‌ریه‌که له هه‌وکردنی سوتانه‌کان و هه‌وکردنه‌کانی پیست و خۆرانگازی و لاوازکردنی کۆنه‌ندامی به‌رگری ده‌گریته‌وه.

تیشکی سه‌رو وه‌نوشه‌یی درێژ (UVA) و ناوه‌ند (UVB) و کورت (UVC) له توانیدا هه‌یه ریشاله پڕۆتینییه‌کانی (کۆلاجین) تی‌کبشکی‌تیت و له‌ده‌ره‌نجامدا پیریوونی پیست خیرابکات. هه‌روه‌ها تیشکی درێژ (UVA) و ناوه‌ند (UVB) ده‌توانن فیتامین (A) ی ناو پیست تی‌کبشکین.

له پێشتردا وه‌ها ته‌ماشای تیشکی درێژ (UVA) ده‌کرا که مه‌ترسی که‌متر بیت، به‌لام نه‌مرۆ ده‌زانیت که شیرپه‌نجه‌ی پیست خیرا ده‌کات به‌هۆی تی‌کدانێکی ناراسه‌وه‌خۆی ترشه‌ ناوکی (DNA). به‌قوولی بۆلاده‌بیتته‌وه، و نابیتته هۆی سوتان به خۆر یان سوڕبوونه‌وه‌ی پیست و هه‌چ پشکینیتیکی پزیشکی بۆ نییه، به‌لام دژه‌خۆر (Sunscreen) ده‌توانیت پینگه له نه‌میش و له (UVB)ش بگریته. له‌به‌ره‌وه‌ی ناتوانیت به‌شیوه‌یه‌کی راسته‌وه‌خۆ ترشی ناوکی تی‌کبکات وه‌ک تیشکی ناوه‌ند و کورت، به‌لام ده‌توانیت ناوه‌ندیکی کیمیایی چالاک بۆ کارلیک دروستبکات، وه‌ک په‌گه‌کانی هایدروکسیل و ئۆکسیجین که نه‌مانیش به‌شداری تی‌کبشکشدنی ترشه‌ ناوکی ده‌کن.

شه‌پۆلی ناوه‌ندی (UVB) هوکاری شیرپه‌نجه‌ی پیسته و ریشاله‌کانی (کۆلاجین) تی‌کده‌شکینیت، به‌لام به‌ریتمیکی خواتر له (UVA)، له‌پیتی تی‌کدانێکی راسته‌وه‌خۆی ترشه‌ ناوکییه‌وه. تیشکه‌که گه‌رده‌کانی ترشی ناوکی ناو خانه‌کانی پیست ده‌هه‌ژینیت، به‌هۆی بۆندی هاوبه‌شی ناباو له‌نیوان بنچینه‌کانی (سیتوزین) و یه‌که دووانیه‌کان (وحدات ثنائیه) دا. کاتیک (DNA Polymeras) دیت بۆ زیادکردنی نه‌و

پیش نیمه پټی دهگه یشتن.

نهگر کاره که به وځوره بووایه خوی گوره داپوشینی عوره ته کانی نهگر که به یه کټک له به خشه کانی به هشت، و نه یده کرد به سزای نهو که سہی سه پټچی و پیغمبرانی دهکات، خوی پاک و بیتیان ده فرمویت: ﴿فَقُلْنَا يٰۤاٰدَمُ اِنَّ هٰذَا عَدُوٌّ لَّكَ وَلِرَجُلِكَ فَلَا تَخْرُجَنَّ مِنْ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى ۝۱۷ اِنَّ لَكَ اَلًا يُّجْوَعُ فِيْهَا وَلَا تَمْرًی ۝۱۸ وَاَنْتَ لَا تَظْمَؤُا فِيْهَا وَلَا تَطْغٰی ۝۱۹ فَوَسْوَسَ اِلَيْهِ الشَّيْطٰنُ قَالَ يٰۤاٰدَمُ هَلْ اَدْرٰکَ عَلٰی شَجَرٍ الْخُلْدِ وَمَلٰکَ لَا یَلٰی ۝۲۰ فَاٰکَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْءَتُهُمَا وَطَفِقَا یَخْصِفٰنِ عَلَیْهِمَا مِنْ وَّرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصٰۤیۡۤاۤدُمُ رَبِّهٖ فَنَوٰی ۝۲۱﴾ طه.

له راهی نه فرمایشته ی پوره دگارا که ده فرمویت: ﴿يٰۤاٰدَمُ قَدْ اٰزَلْنَا عَنكَ لِيَاسًا وَّارٰی سَوْءَ نَجْمِكَ وَرِيَاسَ النَّفٰوٰی ذٰلِكَ خَبْرٌ ذٰلِكَ مِنْ ءَايٰتِ اللّٰهِ لَعَلَّهٖمْ یَذَّکَّرُوْنَ ۝۲۲ یٰۤاٰدَمُ لَا یَفْنٰیَنَّکُمُ الشَّیْطٰنُ کَمَا اَخْرَجَ اٰوٰیۤیۤکُمُ مِنَ الْجَنَّةِ یَزَعُ عَنَّمَا لَیْسَ لَہُمَا سَوْءٌ مِّمَّا اِنَّہٗ یُرٰیۤکُمُ هُوَ وَفِیۤہٗ مِنْ حَیۡثُ لَا تَرَوْنٰہُمْ اِنَّا جَعَلْنَا الشَّیَاطِیۡنَ اُولِیَۃَ لِلَّذِیۡنَ لَا یُؤْمِنُوْنَ ۝۲۳﴾

الأعراف: «نبین که سیر» (دهمته خوی لنبیت) ده لیت: «خوی گوره منهت به سر بهنده کانی دهکات که بهرگ و په ری بقره راهم کردون. نه پوځاکه لیرده باسکراوه بقره داپوشینی عوره ته کان بریتیه له (سوات)، و په پش: بریتیه له وهی که پوالته پټی جوان دهگریت. نه وهی به کم له پیوستیه کانه و په پش له ته اوکاریه کان و زیاده کانه».

پنډه چټ خوداپوشین و بالاپوشی (الحشمه و التستر) که تاوه کو نیستاش وهک «نابین و کلتور» له نټوان تقرینه کومه لگاکانی جیهانی عره بی و نیسلا می بلوده بیتوه، له گرنگترین هکاره کانی که می پږه کانی توشیون و حالته کانی مردنی دهر نه نجامی نه مجوره نه خوشیانه بیت له کم کومه لگایانه دا.

قه دهغه کردنی دانیشن له نټوان سیته و هتاودا:

له «ابی هرره» وهه (رهزای خوی لنبیت) وتویه تی، پیغمبره ری خوا ﴿يٰۤاٰدَمُ فَرَمُوۤیۡتِی: «اِذَا كَانَ اَحَدُکُمْ فِی الشَّمْسِ فَقُلْص عَنْهُ الظِّلَّ، فَصَارَ بَعْضُهُ فِی الشَّمْسِ وَبَعْضُهُ فِی الظِّلِّ فَلَقِمَ» نه فرموده ده «ابو داود» گټراویه تیته وه و لاوازیه کی تډایه، به لام شاهیدیکی هیه به سته دیکی راست له (ابی عیاض) وهه، له یه کټک له سحابیه کانه وه که وتویه تی: «أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ اَنَّ یَجْلِسَ الرَّجُلُ بَیْنَ الضَّحِّ وَالظَّلِّ وَقَالَ مَجْلِسُ الشَّیْطٰنِ» (صححه الحاکم وواقعه الذهی والضح هو ضوء الشمس). به هه مان شتوه بریده بن الحسب» گټراویه تیته وه که پیغمبره ری خوا

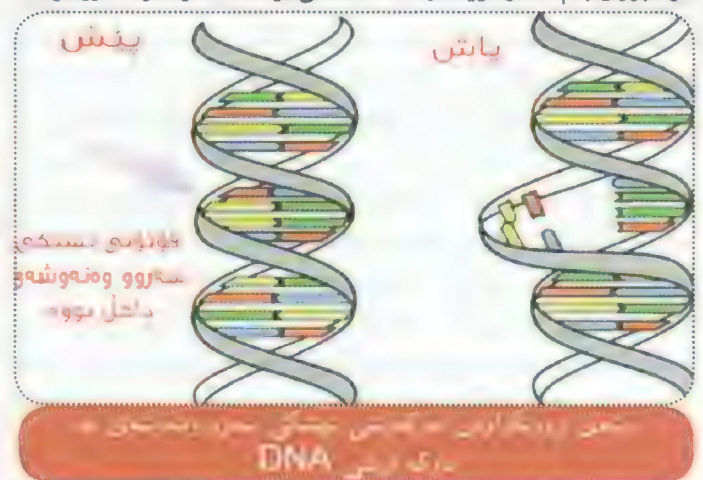
«نهی أن یقع الرجل بین الظل والشمس». کاری جهسته رټکنایهت هتاوه کو له سرجه م نه دنامه کانی له سر هه مان ریتم پټی نهکات، نهگر نه وه هاته پش سوپان ده شتویت و فرمانی نه دنامه کان تیکده چټ، هه نه مهش پروده دات له کاتی دانیشن یان خوتن له نټوان سیته و هتاودا.

خورگیران و فرماندان به مان وه له مزگوت و نزاکردن له وکاته دا: له دوخه سروشتیه کانی له نټوان کاتریمیر (دهی به یانی تا (دووی) دوانیوه پو تیشکی سر وه نه وشه یی زیاده دکات. له کاتی خورگیراندا سرنجمان پاده کیشریټ بقره چاودیریکردنی وهک دیارده یه کی گره دوونی، و نه وهی هانده ری زیاتری چاودیریکردنی خوره دابه زینی توندی پوځناویه که یه تی له میانه ی گیرانه که یدا (نهو ساته ی مانگ بهر به سستی بهر دم به شیک له پووناکی خور ده بیت)، به مهش دره وشانه وهی گهرمی دهرچو له خوره وه کم دهکات که رټگا له خه لکی دهگریت

نه خوشیه دیارده گریت. نهگر چی که کوشنده ده بیت، به لام ده بیت هوی شتواندی رټر نهگر پټی به پهره سندنی بدریت. به لام شیریه نهجی خانه پوله که یه کان (Squamous Cell Carcinoma - سرطان الخلايا الحشرية) دوه مین بهر یلوترین شیریه نهجی پیسته، که له ویلایه ته یه ککر توه کانی نه امریکادا سالانه 700.000 حالته ی لټی دیاری دهگریت. میلانوما Melanoma به سټیم جور دانه نریت وه یه کټکه له ترسانکترین جوری شیریه نهجی پیست، به هوی تیکشکاندنی DNA خانه کان به هوی UV ی تیشکی خور، نه م جور یان زوو گشه دهکات و بلوده بیتوه، زیاتر له شتوهی خالیک ده بیت که شتوه و په نگی نه کوردریت، نهگر زوو بدوزیتوه نه تونریت به ری پیگیریت، به لام زوری نهو حالته گشه دهکات به بټی نه وهی پټی بزلریت سر نه نجام ده بیت هوی مردنی مروکه که رټزه ی بهر که وتنی هاوالاتی نه مریکی به تیشکی سر وه نه وشه یی له ته مه نیکه وه بقره ته مه نیکي تر دهگریت، تا کو ته مه نی چل سالی رټزه ی (46.5%) وهرده گریت و نه م رټزه ی بهر زده بیتوه بقره (73.7%) له ته مه نی شه ست سالیدا، تا دهکات له (100%) له کوتایی ته مه نیدا (گر وادابنټین درټرترین ته مه ن 78 ساله).

کاریگره ری خودانه پوځین:

کومه له ی نه لمانی بقره پزیشکانی نه شتره گرگی دم و شه ویلکه و پووخسار نامازی به ودا که له م سالانه ی دوایدا رټزه ی توشیون به جوره کانی شیریه نهجی پیست (له ناوچه ی پووخساردا) به پاده یه کی رټر بهر زیوه ته وه. پروفیسور «فولکر شفیر» نامازی به ودا که له شه سته کانی سده ی پابردودا و له نه لمانیادا له هر (100 مه زان) که س شه شیان توشی شیریه نهجی رهش (السرطان القتامي - السرطان الأسود) ده بون که توشی پووخسار ده بیت. نه وشه ی سریار کرد که رټزه ی توشیون به م نه خوشیه ترسانکه له کاتی نیستادا که یشتوه دو هیتد.

پروفیسور نه لمانیه که بهر زیونه وهی رټزه ی توشیون کان به شیریه نهجی رهش بقره زیادوونی ژماره ی نهو که سانه گه پانده وه که گهرماوی هتاوی (حام شمسی) ده کن به بټی خوپارټیه کی گونجاو و پیوست.

هروهه «شفیر» که سر وکی نه خوشخانه ی زانکوی شاری (مونستر) ه، هیمای به بهر زیونه وهی رټزه ی توشیون کان کرد به شتویه کی تاییهت له نټوان نه وهی نهو خانمانه ی ته مه نیان په نجا بقره حفتا ساله (چونکه نه مان له حفتا کانی سده ی پابردودا پشووه کانی خویانیان له که نار دهریا کانی نیثالیادا به سر دهر د).

له وانه یه له بابه ته دقره یه که کانی شارستانیه تی نه مرو بیت که خودانه پوځین و دهرخستنی جهسته بووه ته یه کټک له گرنگترین پواله ته کانی، له کاتیکدا راستیه که به پیچه وانه وهیه، چونکه نهگر شارستانی به روتبونه وه و دهرخستنی جهسته بووایه گیانداره کان

به درختی کاتی خورگیرانه که. له لایه کی ترهوه، پیغمبر ﷺ له مزگوتدا نوژی به موسولمانان کرد، جیاواز له نوژی بارانبارین و جهزتهکان که له چولیدا (دهرهوهی مزگوت) کردوونی، پیدهچیت به کیک له موکارهکانی هم کاره تیشکه زیانبه خشهکان بیت که دهشیت ته ماشاکردنی په پکهی خور موکاری بن. نهوه شمان بیرناچیت که سونته ته له نوژدا ته ماشای شوینی سوژده بکریته نک ناسمان.

په روهردگار راستی فرمووه: ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنَّىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ (النحل: ١٧)

سهرچاوه:

<http://quran-m.com/container2.php?fun=artview&id=1167>

هندیک له سهرچاوهکانی نوسره:

- (1) <http://medical.sitamol.net>
- (2) http://maps.grida.no/library/files/storage/04-ex-tra-cancer-maps_p.png
- (3) <http://www.cdc.gov>
- (4) <http://www.skincancer.org>
- (5) <http://jameskilgourblog.com/>
- (6) www.drnelton.com
- (7) <http://www.skincancerguide.ca>
- (8) <http://www.saaidd.net/Minute/146.htm>

خور ببینن. له و که شه تاریکهی هاوپی خور گیرانه که به بیلبله ی چاویش به پله یه کی زیاتر دهکریته وه، و پیژده یه کی زور له تیشکه زیانبه خشهکان دهچنه ژوره وه و دهگنه ناوهندی ببینن له توره ی چاودا، به مهش گورانی کیمیایی و گرمیی پووده دات و زیان به وهرگره پووناکییهکان دهگات که به پله یه کی هینده به رز کاردهکاته سهر توانای ببینن هه ندیکجار دهگاته راده ی نابینابوون. هم دهکره و ته به هر له کونه وه به «نابینابوونی خورگیران» ناسراوه.

له کاتیکدا له ریتماییهکانی پیغمبر ﷺ که له م دزخه دا نوژی و نزا بکریته. «پیشه و بوخاری» له «المغیره بن شعبه» گتپاویه تیه وه، وتویه تی: له سهرده می پیغمبر ﷺ و له پوژی مردنی «ئیبیراهیم» دا خور گیرا، خه لکی وتیان: بۆ مردنی «ئیبیراهیم» خور گیراوه، پیغمبر ﷺ فرمووی: (إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ فَصَلُّوا وَادْعُوا اللَّهَ).

له گتپانه وه یه کی تردا و له «عائیشه» ی دایکی ئیماندارانه وه (په زای خوی لیبیت) هاتوه که پیغمبر ﷺ فرموویه تی: (إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَاتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَادْعُوا اللَّهَ وَكَبِّرُوا وَصَلُّوا وَتَضَعُوا).

پیدهچیت به کیک له هه لویتسه سهرنجراکیشهکان په له کردنی پیغمبر ﷺ بیت له چوونی بۆ مزگوت و نوژی کردنی به خه لکی، و به رده وامبوونی له نوژی تا گوتایی خورگیران و دهکره و ته وهی خور. دوا ی نه وهش وه سیته کردنی بۆ موسولمانان به نوژی کردن و نزا کردن

Chicago News

Belief in God rises with age, even in atheist nations

By William Harms

APRIL 18, 2012

International surveys about the depth of people's belief in God reveal vast differences among nations, ranging from 94 percent of people in the Philippines who said they always believed in God, compared to only 13 percent of people in the former East Germany. Yet the surveys found one constant—belief in God is higher among older people, regardless of where they live.

A new report on the international surveys, "Belief About God Across Time and Countries," was issued by the General Social Survey of the social science research organization NORC at the University of Chicago. It is based on a comprehensive, international study of belief in God and includes information from the International Social Survey Program, a consortium of the world's leading opinion survey organizations. Tom W. Smith, director of the General Social Survey, wrote the report.

The data came from 30 countries in which surveys about belief in God have been taken, in some cases, since 1991. Researchers asked questions to determine people's range of beliefs, from atheism to strong belief in God; their changing beliefs over their lifetime; and their attitude toward the notion that God is concerned with individuals.

BELIEF IN GOD VARIES WIDELY ACROSS NATIONS, CULTURES

Countries with the strongest belief in God tended to be Catholic societies, especially in the developing world, such as the Philippines.

سهرچاوه: گوفاړی هه والی زانکوی شیکاگو <http://goo.gl/e98OQA>

تەمەن و باوەریوون به خودا

له گەل به ره وه سهرچوونی تەمەنی مرۆف باوەریوون به خودا زیاد دهکات تهنا ته له دهوله ته بن دینهکانیشدا

به گوێره ی نه م لیکۆلینه و نامارانه ی دهستکه وتوه دهباریه ولاته جیاوازهکان دهکره وتوه که تهنا ته له دهوله ته بیدینهکانیش به هه مان شتیه له گەل به ره وه سهرچوونی تەمەنی مرۆفەکان باوەریوونیان به یوونی خودا زیاد دهکات.

تیبیی/ مرۆفەکان کاتیک له تەمەنی گنج و هه رزه کاریدان وه باوه که مته به لای ئاییندا دهچن له چاو تەمەنی پیری نهویش به مۆی نه وه به که له م تەمەنه که مانه دا مرۆف خه یال و توانای به ره و دنیا و شته دونیاییهکان سهر ف دهکات، کاتی خۆی به دونیاوه سهرقال دهکات به مهش غافل ده بیت له دونیای واقع و بیر کردنه وه، به لام کاتیک هیز له دهست ده دات نه وکات به ره و بیر کردنه دهچیت و هه ست دهکات دنیا فریویداوه، ئنجا نه و کات به ره و فیتره تی راسته قینه ی خۆی هه نگاو ده نیت.

دۆزینه وهی ده‌ریایه‌ک له ژیرچینی سییه‌می زه‌وی دا

و: تارا علی

ده‌ریا

تویکلی زه‌وی
به‌رگی به‌ردین

ئاگر

چینی سه‌روو

ده‌ریای مه‌زن

چینی ناوه‌راست

چینی خوارو

پیغه‌مبه‌ری ئازیز ﷺ چوارده‌سه‌ده له‌مه‌ویه‌ر
هه‌وایی بونی ئاگری پیداوین له‌ژیر ده‌ریادا، و
هه‌روه‌ها بونی ده‌ریاش له‌ژیرئاگرادا، ناخۆکی
ئهم دۆزینه‌وه تۆیییه‌ی پین راگه‌یاند؟
گوڤاری (ده‌یلی مه‌یل)، یه‌کێک له
دۆزینه‌وه سه‌یرو سه‌مه‌ره‌کانی بڵاوکرده‌وه
که به‌م شیوه‌یه ئاماژه‌ی پێداوه:

له قولایی 400-600 کیلۆمه‌تر له
ژیر پوی زه‌وی دا، ده‌ریایه‌کی مه‌زن
دۆزراوه‌ته‌وه! ئه‌مه‌ش ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت
که شوینی ده‌ریاکه که‌وتۆته ژیرچینی
سییه‌می چینه‌کانی زه‌وی یه‌وه. بپی ئه‌و
ئاوه‌ی له‌ ده‌ریایه‌دا به‌دی کراوه به‌ سێ
هینده‌ی بپی ئاوی سه‌ر زه‌وی مه‌زنده
کراوه، زاناکان ئهم دۆزینه‌وه‌یان له‌ مانگی
ئازار و مارسێ 2014 دا خسته‌ پوو
بۆ جیهان...

ده‌ره‌نجام زه‌وی دوو ده‌ریای گرتۆته
خۆ، یه‌کێکیان به‌سه‌ر پوه‌که‌یه‌وه دیار
و به‌رچاوه هه‌روه‌ک پیتی ئاشناین، ئه‌وی
دیش له قولایی دایه و له ژیر چینی
سییه‌می پوی زه‌وی دا شاردراده‌ته‌وه،
هه‌ر له ژیر ده‌ریای سه‌رپوی زه‌وی دا،
چینیکی ته‌نک هه‌یه و پاشان چینی
دوهم دیت و دواتر له چینی سییه‌مدا
که چینیکی ئاگرینه، گرکانه‌کان و شله
ئاگرینه تهاوه‌کانی لیۆه ده‌ر ده‌چیت
و هه‌ل ده‌قولیت، له ژیر ئهم چینه‌ی
دوايشدا ده‌ریایه‌ک هه‌یه که تازه زاناکان
دۆزیوانه‌ته‌وه.

ویته‌ی رونه‌کراوه‌یی چینه‌کانی زه‌وی

پیغمبر ﷺ فہرمویہ تی:

فَإِنْ تَحْتَ الْبَحْرِ نَارًا ۖ وَتَحْتَ النَّارِ بَحْرًا

با سہیریکی ہم دیمہ نہ بکین پاشان له فہرمودہ پیروزہ کہ ورد
بینہ وہ:

گوی زہوی له روی دہرہوی دا له توپیک شینی جوان دہچیت،
به لام له ناخی دا چہندہا چینی ناگرین و شلی ناگرینی شاردوتہ وہ.
له کاتیکدا پوکاری دہرہوی گوی زہوی دہریا و ہور و ہیمنی بالی
به سہردا کیشاوه، چینی ژیر توپیکلی تہنکی زہوی چہند چینیکی
گرسہندو ہدی دہکریت، له گہل ہم چینہ ناگرینا شدا دہریاہکی
مہزنتر و گہورہتر ہہیہ.

سہرچاوه:

<http://www.kaheel7.com/ar/index.php/2010-02-02-20-13-13/1681-2014-06-21-15-58-17>

سہرچاوهی نوسہر:

<http://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-2579584/The-vast-reservoir-hidden-Earths-crust-holds-water-ALL-oceans.html>

ہم پیٹہ چینہکانی زہوی دہبہ حوت چین: ۱- توپیکلی زہوی ۲- ہرگی ہرین.
۳- شریقی سہرو. ۴- شریقی ناوہراست کہ نہو دہریاہی تبدلیہ کہ تازہ
نوزلوتہ وہ کہ چینیکلی گولزلوہیہ. ۵- شریقی خولرو. ۶- ناوکی دہرہکی.
۷- ناوکی ناوہکی، دہرنجام دیمہ نہ کہ رونبوتہ وہ و ژمارہی چینہکانی زہوی
بونہتہ حوت چین.

ہم راستیہ ش خوی گہورہ له فورنانی پیروزدا ناماڑہی پیداوہ: **اللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَنْزِلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لَعَلَّكُمْ أَنْ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾** الطلاق.

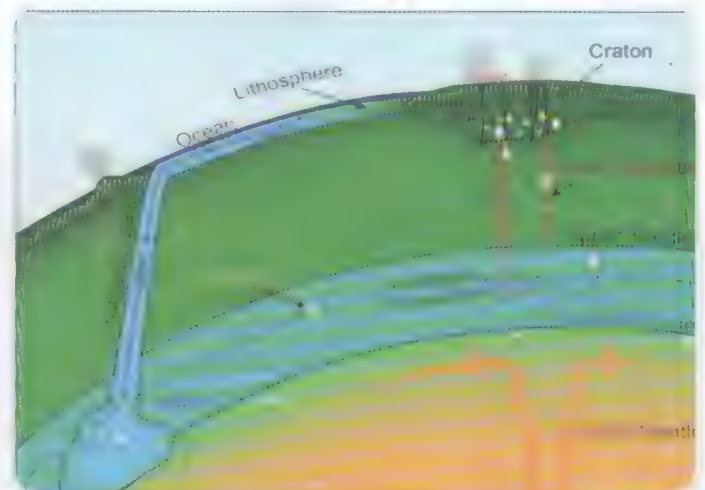
کواتہ راستیہ زانستیہ دلنیا کہ رہوہ کہ دہلئت: له ژیردہریاکاندا ناگر و
شلی ناگرینی تواوہ ہہیہ کہ له چینی دومہمی زہویہ وہ ہلدہ قولیت
و له ژیر ہم چینہ گرگرتوہ شدا دہریاہکی زور مہزن ہہیہ، له کوتایی
دا ہم ریزہندیہ مان بؤ دروست دہبیت: **دہریا - ناگر - دہریا.**

نہی پیغمبرہی مہزن و خوشہ ویستہ مان، چی دہلئت؟ چون باسی نہو
بابہتہی کردہ کہ زاناکان له سہدہی بیست و یہکدا دوزیویانہتہ وہ؟!

پیغمبرہی نازیز ﷺ فہرمویہ تی:

(فَإِنْ تَحْتَ الْبَحْرِ نَارًا وَتَحْتَ النَّارِ بَحْرًا) نہبو داود گنپاویہ تیہ وہ

ہم فہرمودہ پیروزہ باس له و ناگرہ دہکات کہ له ژیر دہریادا
ہہیہ و زاناکان چہند سالتیک له مو بہر ہم راستیہ یان سہلماند،
وہ نہموش بونی ناویان له ژیر نہو ناگرہدا سہلماندا پرسیارہ کہ
لیرہدا نہوہیہ: نایا ہم دوزینہوہیہ گہواہیدان نہیہ له سہر راستگیوی
(محمد) ی خوشہ ویستہ مان؟

لیکچواندی زیندوبوونه‌وهی مروّث، به چه‌کهره‌کردنی پرووه‌گو

سه‌یری توانا و ده‌سه‌لاتمان بکن که چۆن له هه‌وره‌وه باران ده‌باریتین، بارانیکی زۆر به پیت و به‌ره‌کەت، که ده‌بیته هۆی گه‌شه‌کردنی باخه‌کان و زۆریونی سه‌وزایی و داری به پیت و به‌ره‌کەت، پواندنێ ئه‌و تۆوانه‌ی که چیتراون وه‌کو گه‌م و جۆ و گه‌مه‌شامی و ... هتد.

(هه‌روه‌ها دار خورمای قه‌شه‌نگ و بلند سه‌ری هه‌لدا که هیتشوه خورمای جوان و له‌سه‌ر یه‌ک و ریزکراو ده‌گریت).

چه‌که‌ره‌مان به خورمای به‌رز و ده‌رکه‌وتوو کربوه، ئه‌وه‌ی که لێ‌وه‌ی ده‌رده‌چیت (یه‌که‌م شت که له به‌ری دارخورماوه ده‌رده‌چیت)، پیکخواوه و کۆکراوه‌ته‌وه له‌سه‌ر یه‌کتری، مه‌به‌ست له زۆر ده‌رکه‌وته و کۆکراوه‌یی نیشانه‌یه بۆ زۆری به‌ره‌کە‌ی و سووده‌کە‌ی، نووباره‌کردنه‌وه‌ی ئه‌م نیشانه‌یه دوا‌ی ئه‌وه‌ی که له نایه‌تی پیتشودا باسکراوو، ئه‌وه‌ی که خوا‌ی گه‌وره‌ فهرمویه‌تی: (فانبتنا به) نیشانه‌یه‌کی جه‌ختلیکراوه بۆ پرووه‌که‌که خۆی، یان به‌ دله‌کان که گه‌شه‌ ده‌کەن و زیاد ده‌کەن، هه‌روه‌ها هه‌ر به‌و جۆره‌ش جه‌سته‌ی مروّث دوا‌ی مردن ئه‌زیته‌وه و گه‌شه‌ ده‌کات و زیاد ده‌کات به‌هۆی گه‌رانه‌وه‌ی هیزی زیان و گه‌شه‌کردن بۆی، وه‌ک چۆن ئه‌م هیزه‌ ده‌که‌ریته‌وه بۆ پرووه‌که‌کان به‌هۆی ئاوی باران له ئاسمانه‌وه، (ئه‌مه‌ش بۆ ئه‌وه‌ی بپیته‌ بزق و زۆی بۆ به‌نده‌کان هه‌ر به‌و ئاو و بارانه‌ شوینه‌ مرده‌وه‌کان زیندوو ده‌که‌ینه‌وه، هه‌ر ئاوه‌هاش له‌دوا‌ی مردن ئیوه‌ له‌ خاک دینه‌ ده‌روه‌ه).

چه‌که‌ره‌کردنی هه‌موو ئه‌وانه‌ی که هه‌یه له‌ پزق و پۆزی پرووه‌ک و هه‌موو دله‌کان ده‌بیته‌ پزق و پۆزی بۆ به‌نده‌کان، به‌هۆی ئاوه‌وه شویتنی وشک و بێ به‌ره‌همان ژيانده‌ته‌وه که پیتشتر هه‌یج به‌ره‌میکی نه‌بووه و هه‌یجی تێدا نه‌پواوه، دهره‌یتانی مرده‌وه‌کانیش له‌ گۆره‌کانیان له‌ پۆزی زیندووینه‌وه‌دا، هه‌ر به‌و جۆره‌یه که خودا زه‌وی مرده‌وه‌ ژینیته‌وه. که ئه‌مه‌ نیشانه‌ی به‌ توانایی و ده‌سه‌لاتی خوا‌ی گه‌وره‌یه ...

دوا‌ی ئه‌وه‌ی که بپاوه‌پان نکلێیان کرد و هه‌ولی به‌درۆخسته‌وه‌ی پیتغه‌مه‌ر ڤه‌ داو ئه‌وه‌ش که هیتاویه‌تی.

به‌لام خوا‌ی گه‌وره هه‌موو شتیکی پروونه‌کردته‌وه، نایه‌ت و به‌لگه‌ که‌ربوونییه‌کانی پیتشوو ده‌بنه‌ نیشانه‌ و به‌لگه‌ له‌سه‌ر حه‌قیقه‌تی ئه‌وه‌ی که پیتغه‌مه‌ر ڤه‌ هیتاویه‌تی. ئه‌مڕۆ له‌گه‌ڵ ئه‌و شیکردنه‌وه‌ ژانستیانه‌دا ده‌ژین که راستیه‌کان ده‌سه‌لمیتن و تواناو ده‌سه‌لاتی خوا‌ی گه‌وره‌ ده‌رده‌خه‌ن.

(د. وه‌به‌ الزحیلی) له‌ ته‌فسیری (العنبردا) ده‌لێت: خوا‌ی گه‌وره نیشانه‌ و ده‌سه‌لاتی خۆی به‌رخسته‌وه له‌سه‌ر راستیتی سه‌ره‌تا و کوتایی، واته‌ مانه‌وه‌ی هه‌تا هه‌تایی.

خوا‌ی گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿أَفَلَا يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا هِيَ مِنْ فُرُجٍ ۚ ﴿١﴾ وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَواسِيَ وَأَنبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ۚ ﴿٢﴾ نَبْصِرَ وَذُكْرَىٰ لِكُلِّ عَبْدٍ مُّتَبِّ ۚ ﴿٣﴾ وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبَارَكًا فَأَنبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ ۚ ﴿٤﴾ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لِّهَا طَلْعٌ نَّضِيدٌ ۚ ﴿٥﴾ رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مِّثْلَ كَذَٰلِكَ الْخُرُوجِ ۚ ﴿٦﴾﴾
واته: (ئایا ورد نه‌بوونه‌ته‌وه له‌و ئاسمانه‌ی که به‌سه‌ریانه‌وه‌یه چۆنمان دروستکربوه و رازاندوومانته‌وه و له‌ هه‌موو جۆره‌ پرووه‌کیکی جوان و پاراوه‌مان تیايدا پواندوه). له‌ دوا‌ی پافه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ پیرۆزه، ده‌چینه‌ سه‌ر لیکرانه‌وه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ی تر که خوا‌ی گه‌وره ده‌فه‌رمویت: (له‌ ئاسمانه‌وه شوێکی به‌ پیت و به‌ره‌که‌مان هه‌رده‌م دله‌راندوه، خا به‌هۆی ئه‌وه‌وه جه‌نده‌ها باخ و دابه‌وبله‌ی ئه‌و کشتوکاله‌ی که دروپه‌کراون ده‌روپس).

کەوه به هۆی بارانبارینهوه

ئاراسته‌ی هه‌یزی کێشکرینی زه‌وی وه‌ پێشه‌ به‌رز ده‌بێته‌وه‌ بۆ سه‌ر زه‌وی به‌ پێچه‌وه‌انه‌ی هه‌یزی کێشکرینی زه‌وی، فه‌له‌قه‌کان ده‌رده‌که‌وێت (له‌گه‌شه‌ی **هوانی** دا) پاشان زیاتر گه‌شه‌ده‌کات و گه‌لای سه‌وز درووست ده‌کات، ده‌ستده‌کات به‌ کرداری پۆشنه‌ پێکهاتن و به‌ جێگیرکردنی گه‌لاکان به‌ پلاستیده‌ سه‌وزه‌کان. وه‌ CO_2 ی هه‌ولو H_2O چالاک ده‌بێت بۆلانه‌ تۆکسیدی کاربۆن له‌گه‌ل هایدروجینی ئاوه‌که‌دا یه‌که‌ده‌گرێت و به‌وه‌رگرینی وزه‌ی پوناکی ماده‌دی کاربۆهیدراتی یه‌که‌می دروستده‌کات!!

هه‌ر به‌و جۆره‌ش خۆای گه‌وره‌ مرده‌وه‌کان له‌ گه‌ره‌کانیان ده‌رده‌هه‌ینێت. کاتیک باران ده‌بارێ به‌سه‌ر مرده‌وه‌کاندا له‌ پۆزی نواییدا به‌شه‌ شیبووه‌وه‌کانیان ده‌ستده‌کات به‌ کۆبوونه‌وه‌ و ژیانیان بۆ ده‌گه‌رێته‌وه‌ و مرۆف نووباره‌ درووست ده‌بێته‌وه‌، به‌ قوهره‌تی خۆای گه‌وره‌ وه‌ک چۆن پوه‌ک دروستده‌بێت له‌ کرداری چه‌که‌ره‌کردندا، چۆن ماده‌ خۆراکییه‌کان له‌ناو پوه‌که‌دا ده‌گه‌رێ بۆ زینده‌ نه‌ندام، که‌ بواتر گه‌شه‌ده‌کات و هه‌ناسه‌ ده‌دات و ده‌خوات و گۆپکه‌ و گه‌لا دروستده‌کات و گۆل و به‌ر ده‌گرێت و هه‌له‌ده‌ست یه‌ کرداره‌کانی درووستبوون و له‌ ناو چوون که‌ هه‌یج کام له‌مانه‌ بوونیان نه‌بوو له‌ تۆوێکه‌دا، یان له‌ دانه‌وێله‌یه‌که‌دا پێش چه‌که‌ره‌کردن. هه‌ر ئه‌و ده‌سه‌لات و توانایه‌ی که‌ ئه‌و گۆله‌ قه‌شه‌نگ و جوانه‌ی ده‌رکرد، که‌ توانای په‌رین و پیتاندنی پێداو ئه‌و به‌ره‌ جوانه‌ی درووستکرد که‌ تام و بۆنی خۆش و به‌سوودی هه‌یه‌، ئه‌و توانا و ده‌سه‌لاته‌شه‌ که‌ مرۆف دروستده‌کاته‌وه‌ و ئه‌یژنێته‌وه‌ له‌ لای مرین و نه‌مانی. ئه‌وه‌ سانترین شته‌ بۆ خۆای گه‌وره‌ (**سبحانه‌ و تعالی**).

به‌مجۆره‌ خۆای گه‌وره‌ له‌ نێوان باوه‌ری زیندوووبونه‌وه‌ له‌ لای مرین، ده‌ره‌ینانی پوه‌که‌کان به‌هۆی ئاوه‌وه‌، ده‌به‌ستێته‌وه‌ به‌ یه‌که‌وه‌، بۆ فێرکردنی مرۆفه‌کان و هه‌ستکردنیان به‌وه‌ی که‌ چۆن باوه‌ر به‌ نادیاره‌کان بکه‌ن.

سه‌رچاوه‌:

<http://quran-m.com/container2.php?fun=artview&id=539>

ئه‌مه‌ لێکچواندنێکی نزیکه‌ بۆ تیگه‌یه‌شتن له‌ زیندوووبونه‌وه‌ی پۆزی نوایی، وه‌ له‌ راستیدا ژیا‌ن هه‌ستپێکراویکی هاوسنووره‌ له‌گه‌ل مرۆف. جا چۆنیتێ چه‌که‌ره‌کردن و گه‌وره‌ بوون و بالابوونی رووه‌ک، واتا و ده‌رخه‌ری توانا و قوهره‌تی خۆای گه‌وره‌یه‌!!

لێکه‌دانه‌وه‌ی زانستی بۆ ئایه‌ته‌کان:

ئێستا با له‌گه‌ل رافه‌ی زانستیی ئایه‌ته‌کاندا بژین، خۆای گه‌وره‌ ده‌فه‌رموێت: ﴿وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبَرَّكَاً فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ ۝۱﴾. له‌م ئایه‌ته‌ پێرۆزه‌دا خۆای گه‌وره‌ بۆمان پوونده‌کاته‌وه‌ که‌ ئاوی به‌ پیت له‌ ئاسمانه‌وه‌ ده‌بارێت، ده‌بێته‌ هۆی چه‌که‌ره‌پێکردنی پوه‌ک له‌ جیناتی فره‌ په‌گه‌ز (**توخم**) و جۆر و شێوه‌ی جیاوازی، چه‌که‌ره‌کردنی پوه‌که‌ دانه‌وێله‌یه‌یه‌کانی وه‌کو گه‌م و جۆ و گه‌مه‌شامی، ئایه‌ته‌که‌ ئاو په‌یوه‌ست ده‌کات به‌ چه‌که‌ره‌کردنه‌وه‌. هه‌روه‌کو ده‌زانین که‌ ئاو مه‌رجێکی بنچینه‌یه‌ بۆ چه‌که‌ره‌کردن، که‌ ئه‌گه‌ر ئاو نه‌بێت هه‌یج پوه‌که‌کی سه‌ر زه‌وی گه‌شه‌ ناکات، تۆ و دانه‌وێله‌ له‌ خاکدا به‌ بێ ئاو چه‌که‌ره‌ ناکات، به‌لام که‌ ئاومان کرد به‌سه‌ریدا و ئاویان خواردوه‌، به‌ شێوه‌یه‌کی زۆر سه‌رسوپه‌هێنه‌ ده‌ستده‌که‌ن به‌ چه‌که‌ره‌کردن. پاسته‌وخۆ پۆششتنی ئاو بۆ ناو پێکهاته‌کانی ناوه‌وه‌ له‌ تۆ و، یان دانه‌وێله‌، یه‌کسه‌ر ده‌ستده‌کات به‌ کرداره‌ زینده‌کیمیاییه‌کان به‌ شێوه‌یه‌کی سه‌رسوپه‌هێنه‌، پاشان ئه‌نزیما‌تی کۆریه‌له‌یی ده‌رده‌برێت که‌ ئه‌م ده‌ره‌لوه‌ ماده‌دی خۆراکی ده‌گه‌رێت بۆ (**کاربۆهیدرات و چه‌وری و پروتین**)، واته‌ له‌ ماده‌دی نازیندووی پێکهاته‌ ئالۆز که‌ ناتوانی به‌ناو په‌رده‌ی خانه‌دا تێپه‌رێت و کۆریه‌له‌ ناتوانی تێپه‌رێت، بۆ ماده‌دی نازیندووی پێکهاته‌ ساده‌ که‌ کۆریه‌له‌ توانای مژینی هه‌یه‌ و به‌ په‌رده‌ی خانه‌دا تێپه‌رێت. وه‌ پاسته‌وخۆ لای پۆششته‌ ژووره‌وه‌ کۆریه‌له‌ ژیا‌نی تێدا درووست ده‌بێت، به‌ فه‌زلی خۆای گه‌وره‌، پاشان کۆریه‌له‌ ده‌ستده‌کات به‌ گه‌شه‌ و نه‌ندامه‌کانی ده‌رده‌که‌وێت که‌ په‌گ و پێشه‌یه‌، ئاراسته‌ی په‌گ ئاسایی بۆ ناو زه‌وییه‌، به‌

سهرنجر اکیشتترین شت له سهر زهوی نهو شاخ و داخه بلندانهیه .. بوچی دروستکراون؟
 ئایا پیغه مبهه (درودی خوی له سهر بیت) نهینی دروستکردنی نهو شاخانهی باس کردوه؟

نهینی دروستبونی چیه؟ نه رکی چیه؟ بوچی
 خوی گهره دروستی کردوه؟ زانایان بهوردی
 وهلامی نهو پرسیارانه یانه داوه ته وه .. زهوی
 ناسهکان باس له وه دهکن که زهوی له سهره تایی
 دروستبونی پریوه له گرکانو زه مین له رزهو
 درز .. زهوی هه رگیز جیگیر نه بوه . کاتیکیش
 توپکلی زهوی سارد بوته وه نهو بهرگه بهردینهی
 لی دروست بوه که نه مرۆ دهیبینین .

به رگی زهوی رۆژێ له رۆژان پیش چه ندین
 بلیون سال جموجولی زۆری تیدا بوه . زهوی
 ناسهکان باس له به شهکانی به رگی زهویمان
 بو دهکن که بریتیه له تابلۆ گه لیک . توپکلی
 زهوی به ستراره به یه که وه به لکو بریتیه له تابلۆ
 گه لیک که بهردهوام دهجولیت . به هۆی گهرمی
 ناخی زهوی به وه نهو تابلۆ یانه جموجولی توند و
 به هیزی ده بیته نه مهش هاوسهنگی زهوی تیک
 ده دات له کاتی سوپانه وهی به ده وری خۆردا .
 که واته ژیان له سهری مه حال بوه .

به لام جموجولی تابلۆکان و به ریه ک که و تنیان
 بوه هۆی دروستبونی شاخهکان و جیگیربونی
 سهر نه نجام بووه هۆی جیگیربونی توپکلی
 زهوی و گه پانه وهی هاوسهنگی بو .

که واته نهو راستیه زانستیه سه لمیتراره ی که له
 توپزینه وهکانی زهوی ناسی دهیدۆزینه وه بریتیه
 له وهی که زهوی له سهره تایی دروستبونی له رزاو
 ناجیگیر بوه .. نه و جا زنجیره چایی دوردریژ
 دروست بوه که رهگه که ی به دهیان کیلۆ مه تر
 بۆناو به رگی بهردینهی زهوی دریژبوته وه ..
 نه مهش بوته هۆی جیگیربونی گۆی زهوی .

رستیهکی گهرمه ده وری .. رهگهکانی شاخ و داخه کردوه .. که وهک ههخ
 راید .. خوی گهره ده وری .. و له لایانێ وێنا .

دو پاتې دهکاته وه که رهگي شاخهکان پېش يک بليون سال دروست بوه به لام لوتکه ي چپاکان داخوړاوه و رهگه کان ماوه ته وه، پاش نه وه وانا پېش 100 - 250 مليون سال «سره ده مې دینه سوره کان» تويکلې زه وي سرله نوې توشې داپزان بوه و شاخهکان سر له نوې له ماوه ي مليونه ها سال دروست بونه ته وه.. جا رهگي نه شاخه له سر به ردې ناگرين له نگرې گرتوه.. به رزيونه وه ي شاخهکان هؤکارېک بوه بق دروستبوني دوله کان.. دوله کانېش رويارهکانې لن دروست بوه. جا گه وره يې خوا له وه درده که ویت که نايه تیک هه به له قورناني پيرؤز ریک باسي نه تويژينه وه يه دهکات.. خوي گه وره فرمويه تی: ﴿وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا﴾... ﴿الرعد﴾ وانا: هر خودايه که نه زمينه ي راخستوه و گه لیک که ژ و چيا و روياري تيدا دابین کردوه.

نه نايه ته باس له جوله ي تويکلې زه وي دهکات يان نه وه ي که پتي دهوتریت تابلوکاني زه وي (مَدَّ الْأَرْضَ)، پاشان شاخهکان دروست دهبن که له سر به ردې ناگرين له نگرې گرتوه وه که شتيه کاني ناو دهريا (وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ)، پاشان رويارهکان دروست دهبن (وَأَنْهَارًا). سرنجی وردی و رهوانیژی وشه کاني قورنانه به.

پرسپاره که نه مه يه:

کې پيغه مبهري ﴿يَمَّ﴾ بهم راستيانه ناگادار کرده وه؟ کي نه زارواه زانستiane ي فيرکړدوه؟ چونکه وشه ي (تميد، لارده بيته وه) وردترين وشه ي بق باسکردني نوخی زه وي له سره تاي دروستبوني.. هه روه ها وشه ي (فاسقترت، نه وچا جیگیر بو) گونجاوترين وشه ي بق باسکردني نوخی زه وي له پاش دروستبوني شاخهکان.. ناي نه فرموده يه به لگه يه کي رون و ناشکرا نيه له سر نه وه ي که خوي گه وره خو ي پيغه مبهري ناگادار کړدو ته وه و پيغه مبهريش ﴿يَمَّ﴾ به يي زياد و کهم زانياريه کاني پي گه ياندوين.

سرچاوه:
<http://www.kaheel7.com/ar/index.php/2012-12-04-18-31-08/1049-2013-03-18-22-54-38>

سرچاوه ي نوسره:
<http://www.bbc.co.uk/news/science-environment-15749757#panel1>

نه راستيه به ته واوه تي له فرموده ي پيغه مبهري ﴿يَمَّ﴾ ده يي پيښه وه که ده ليت: ﴿لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْأَرْضَ جَعَلَ تَمِيدَ فَخَلَقَ الْجِبَالَ فَعَادَ بِهَا عَلَيْهَا فَاَسْتَقَرَّتْ﴾ رواه ترمذي.
 وانا: (کاتیک خوي گه وره زه وي دروست کردوه به ملاو به ولادا لار ده بوه وه.. نه وچا شاخه کاني دروست کرد.. نيتر جیگیر بو).
 وشه ي (تميد) له فرموده که ي پيغه مبهري ﴿يَمَّ﴾ وانا لارده بيته وه و وه که شتي چو ن له سر دهريا هاوسه نگی تیک ده چیت و له نگر ناگریت و شه پولي دهريا خهريکه وهري ده گيریت. زانستيش نه راستيه ي سه لماندوه که تويکلې زه وي له سر دهريايه کي ناگرين له نگرې گرتوه و پله ي گه رمي دهکاته هه زاران پله ي سه دي.

نه و چينه ي که له ژير تويکلې زه وي دايه زانايان به چوارچيو ي لاوازي زه وي ناوي ده نين.. وه له به ردې تواوه ي ژور چر و گرم و په ستاندار پتک دیت که شه پولي گه رمای توندی تيا دروست ده بیت نه مه ش ده بيته هو ي جولاندني به شه کاني تويکلې زه وي به شيوه يه که هست دهکيت که ژير و بان ده بیت.. جا بوني شاخهکان له سر نه تويکله يه رولتي گرنگی هه يه له راگرتني هاوسه نگی زه وي و جیگیربوني و به باشي سوپانه وه ي له خولگه که يدا.. ليژه شدا سرنجی نه فرموده گرنگی پيغه مبهري ﴿يَمَّ﴾ دهه بن که راستيه کي زانستی له خو ده گريت به شيوه يه که هه موو وشه کاني فرموده که ریک هاوشيو ي دواين تويژينه وه و ليداواني زه وي ناسه کاني نه مړويه.

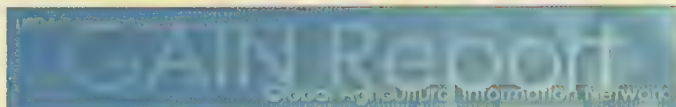
زانايان له تويژينه وه نوکانياندا ده لين:

The resulting collision pushed up the mountains, and also produced an underlying thick, dense «root» that sat down in the crust

پړوسه ي به ريه که و تن له نيوان تابلوکاني زه ويدا، شاخه کاني ميتاوه ته کايوه و چينکي نه ستوري دروستکړدوه له سر شيوه ي ره گيکي نه ستور که ده خريته ناو تويکلې زه ويدا. هه روه ها نه تويژينه وه يه

لېکۆلینه وه نوێکان فهرمایشتیکی پیغه مبه‌ر عه‌ڵ ده‌چه‌سپین

و: نه‌ندازیار زانیار نه‌نور نه‌حه‌د

THIS REPORT CONTAINS ASSESSMENTS OF COMMODITY AND TRADE ISSUES MADE BY USDA STAFF AND NOT NECESSARILY STATEMENTS OF OFFICIAL U.S. GOVERNMENT POLICY

Voluntary Public

Date: 4/23/2013

GAIN Report Number: GM13011

Germany

Post: Berlin

Anti Food Waste Movement Gets Government Support

Report Categories:

Agriculture in the News

Climate Change Global Warming Food Security

National Plan

Approved By:

Paul Spencer

Prepared By:

Kaela McCabe, Sabine Lieberz

چه‌نده‌ها پێکخوا و دروستبون بۆ پاراستنی پاشماوه‌ی خواردن و چاره‌سه‌ری کێشه‌ی به‌فیرۆدانی خۆراک بۆ نه‌وه‌ی چاره‌سه‌ری هه‌ژاری و برسیه‌تی بکه‌ن هه‌تا ئه‌م بابته‌ به‌ته‌ جیگای گرنگی حکومه‌ته‌کان، ئاراسته‌ی خه‌لکی ده‌که‌ن به‌ گرنگی پارێزگاری ژینگه‌ و تێرکردنی هه‌ژاران و فێرته‌دانی پاشه‌پۆی خۆراک، وه‌ وازه‌یتان له‌کڕینی خواردن له‌سه‌رو پێداویستیه‌کانیه‌وه‌.

فه‌رمایشتیکی پیغه‌مبه‌ر عه‌ڵ :

ناشکرایه‌ که‌ پیغه‌مبه‌ر عه‌ڵ فه‌رمانیکردوه‌ به‌پێدانی خواردن به‌ دراوسێ و هه‌ژار و که‌مه‌رامه‌تان... ده‌یفه‌رموو: (طعام الاثین کافی الثلاثة وطعام الثلاثة کافی الأربعة) [رواه البخاری] واته‌: «خواردنی دوان به‌شی سیان ده‌کات وه‌ خواردنی سیانیش به‌شی چوار ده‌کات»، ئه‌م بئه‌مایه‌ ئاماژه‌ ده‌کات له‌سه‌ر پێویستی به‌فیرۆدانی خواردن. وه‌ له‌ پێوایه‌تیکێ تردا ده‌فه‌رمویت عه‌ڵ: (من كان عنده طعام اثنین

هه‌موو ئه‌و شتانه‌ی که‌ پیغه‌مبه‌ر عه‌ڵ باسیکردون زانست پشتراستیان ده‌کاته‌وه‌، ئه‌مۆ زانیان فه‌رمایشتی پیغه‌مبه‌ر بۆ به‌شکردنی خواردن بۆ یاره‌ ده‌که‌نه‌وه‌...

لېکۆلینه‌وه‌یکێ به‌ریتانی نوێ، که‌ پێکخواوێکی ناخکومی به‌ناوی (به‌رنامه‌ی کار بۆ سه‌رچاوه‌ پاشه‌پۆیه‌کان) ده‌لێت: (سی به‌کی نه‌و خواردنه‌ی مروف ده‌یکریت چاره‌بۆسی بۆ ناو ته‌به‌که‌ی پاشه‌پۆیه‌کانه‌، ته‌به‌ کۆمپانیای تسکۆی به‌ریتانی. که‌وه‌ کۆمپانیای نواری خواردنکا سالانه‌ 60000 ته‌ن له‌پاشه‌پۆی خۆراکی فێرته‌دات) کێشه‌یه‌یکێ جیهانی که‌وه‌یه‌، پێویسته‌ پۆیه‌پۆی بیه‌ینه‌وه‌ هه‌ر وه‌کو لېکۆله‌ (دیفن نیچه‌) که‌ ئه‌ندامی پێکخوای خواردن و کشتوکاڵ (فاوی) سه‌ر به‌ نه‌ته‌وه‌یه‌که‌گرتوه‌کانه‌، ده‌لێت: «له‌سه‌رمانه‌ ده‌ستکه‌ین به‌ هه‌وشه‌په‌رکردنه‌وه‌ی به‌کاربه‌رده‌کار، که‌ به‌ فیرۆدانی ماده‌ی خۆراکی کێشه‌یه‌یکێ که‌وه‌یه‌، له‌ هه‌موو سالیکدا ملیۆنان ته‌ن له‌خۆراک فێرته‌درینه‌ ته‌به‌که‌ی خۆله‌وه‌ به‌ بی سوود لیوه‌گرتن. « بیریکه‌نه‌وه‌ ئه‌گه‌ر ئه‌م بڕه‌ خۆراکه‌ به‌کاربه‌یت بۆ خه‌زمه‌تی هه‌ژاران! ئایا مروفیکی برسی ده‌مێنیت له‌سه‌ر پۆی زه‌ویدا؟! »

ئه‌لمانیای به‌ یه‌که‌م ده‌وله‌تی ئه‌وروپای هه‌ژمارده‌کریت که‌ پێویستی کردوه‌ له‌سه‌ر به‌ره‌م هێنه‌رانی ماده‌ی خۆراکی که‌ خۆیان پزگاریکه‌ن له‌ پاشه‌پۆ خۆراکیه‌کان، له‌نۆی ئه‌و فه‌ره‌نسا دێت که‌ له‌ سالێ 2012 یاسای خۆ پزگاریکردنی له‌ پاشه‌پۆی خواردن به‌سه‌ر شوپنه‌کانی فێرۆشتنی خۆراکا پێویست کرد. وه‌ شاره‌زایان ئاوا ته‌خوازن ئه‌مه‌ که‌شه‌ بکات و بیه‌یته‌ شتیکی گشتی له‌سه‌رجه‌م ولاتانی ئه‌وروپا.

لېکۆله‌ره‌وان وای داده‌نێن که‌ پێگه‌یه‌کردن له‌ به‌فیرۆدانی ماده‌خۆراکیه‌کان به‌ فه‌رمانی قورس نابێت وه‌ کێشه‌ی فێرۆدانی پاشه‌پۆی خۆراکی ده‌توانرێت کێشه‌ی برسیه‌تی له‌ ولاتانی تردا نه‌هێلێت، شاره‌زایانی خۆراک له‌ ئه‌مۆدا ئامۆزگاری خه‌لک ده‌که‌ن به‌ نه‌وه‌ی پاشه‌پۆی خواردن فێر نه‌دن و هه‌ول بده‌ن سوودی لێ وه‌ریگرته‌وه‌ یان بیه‌دن به‌و که‌سه‌ی که‌ پێویستی پێیه‌تی.

هه‌وایی زانستی

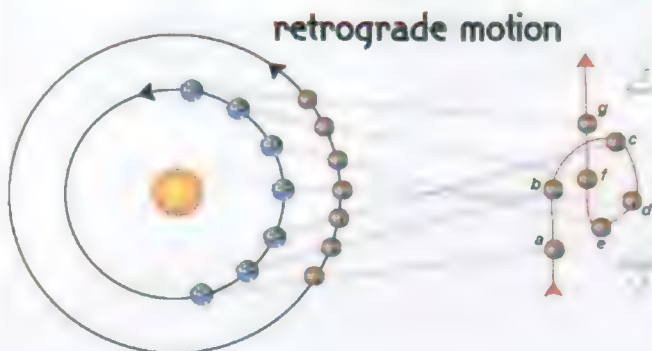
نیستنا له مەریخ خۆر له خۆرناواوه هه‌لدیت

و له خۆرهه‌لاته‌وه ناوا ده‌بێت

وه‌مامۆستا جه‌مال قه‌ره‌داخی

زانا گه‌ردوونی‌هه‌کان رایانگه‌یاند که هه‌ساره‌ی سور واته مەریخ له چه‌ند هه‌فته‌ی پابوردبوودا، له جوڵه‌که‌یدا و به ئاراسته‌ی خۆره‌لات هه‌واشبوته‌وه، تا له پۆژی 4 شه‌مه 30 تموزی ئە‌مه‌سال 2014 له جوڵه‌ ده‌که‌وت به ئاراسته‌ی له خۆرناواوه به‌ره‌و خۆره‌لات، پاش ئه‌وه له دوو مانگی ئاب و ئه‌یلول و تا کۆتایی ئه‌یلول مەریخ ده‌ستیکرده‌وه به جوڵه‌ به‌لام ئە‌مجاره‌یان به ئاراسته‌ی خۆره‌لات به‌ره‌و خۆرناوا واته به پێچه‌وانه‌ی جوڵه‌ی ئاسایی خۆی، ئە‌مه‌ش ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت که له ئیستادا خۆر له‌سه‌ر مەریخ له خۆرناواوه‌ی هه‌لدیت و له خۆره‌لاتی سه‌ر ئه‌وه هه‌ساره‌یه‌ ناوا ده‌بێت.

ئه‌وه‌ش دیاردیه‌کی سه‌یره و به retrograde motion ده‌ناسریت و به پێی زانا گه‌ردوونی‌هه‌کان ئه‌وه دیاردیه‌ به‌لای که‌مه‌وه یه‌ک جار به سه‌ر هه‌موو هه‌ساره‌کاندا دیت و له نیویشیاند هه‌ساره‌کی خۆمان زه‌ویه، که ئه‌وه دیاردیه‌ی له پێدایه و پۆژیک دیت که ئیتمه‌ لێی بێ ئاگاین تیایدا خۆر له خۆرناواوه هه‌لدیت و له خۆره‌لات ناوا ده‌بێت !!! زاناکانی شه‌ریعه‌ش ده‌فه‌رموون ئه‌وه پۆژه دیت به سه‌ر زه‌ویدا که به پۆژی (الط‌لوع) ی داده‌نێن و تیایدا خۆر له خۆرناواوه هه‌لدیت و له خۆره‌لات ناوا ده‌بێت و ئه‌وه دیاردیه‌ یه‌ک جار پووده‌دات و دوا‌ی ئه‌وه زه‌وی ده‌گه‌ڕێته‌وه دۆخی ئاسایی خۆی. له فه‌رمووده‌کانی په‌یامبه‌ری ئیسلامیشه‌وه محمد ﷺ ئاماژه به‌و دیارده‌ گه‌ردوونیه‌ کراوه و دانراوه به یه‌کێک له نیشانه‌کانی هاتنی پۆژی دوا‌ی یان نزیکبوونه‌وه‌ی ئه‌وه پۆژه، بۆ نمونه ئه‌م فه‌رمووده‌یه که ده‌فه‌رمووت « عن ابي هريرة رضي الله عنه ان رسول الله ﷺ قال (لا تقوم الساعة حتى تطلع الشمس من مغربها ، فاذا طلعت فرأها الناس آمنوا اجمعون، فذاك حين لا ينفع نفسا إيمانها لم تكن آمنت من قبل أو كسبت في إيمانها خيرا) رواه البخاري ومسلم

هه‌یف: ئه‌م دیاردیه‌ ئاساییه بۆ مەریخ وه تا ئیستا جاری تریش پوویداوه و له ماوه‌ی دوو سالد‌ا چه‌ند جارێک دووباره‌ ده‌بێته‌وه و زاناکان وتیانه به‌سه‌ر زه‌ویشدا دیت به‌لام هه‌شتا ئه‌وه پوینه‌داوه.

سه‌رچاوه:

<http://mars.nasa.gov/allaboutmars/nightsky/retrograde/>
http://www.moontracks.com/mars_ingress.html

فلیذهب بئالذ. ومن كان عنده طعام أربعة فليذهب بخامس أو سادس... ئە‌مه بانگه‌وازیکی ئاشکرایه بۆ ته‌واو خواردنی ئه‌وه خۆراکه‌ی هه‌ته و هه‌چی لێ فری ئە‌دهیت و هه‌ول به‌دهیت به‌شی که‌سانی تری لێ به‌دهیت، بۆ نمونه دراوسێکه‌ت یان هاوڕێکه‌ت یان نزیکه‌کانت.. سه‌یره هه‌مان ئامۆژگاری پێغه‌مبه‌ره‌ ﷺ که ئیستا لیکۆله‌ره‌وان دووباره‌ی ده‌که‌نه‌وه به‌هه‌مان شیوه:

تقاسم الطعام مع آخرين عوض رميه: مبادرة ألمانية جديدة

لکم نضطر في أحيان كثيرة إلى رمي أطعمة مطبوخة أو أطعمة لم نستهلكها بعد فقط لانتهاء تاريخ صلاحيتها، وهو ما يشكل خسارة حقيقية. لذلك قامت مجموعة من المهتمين بالبيئة بإنشاء موقع على الإنترنت لتقاسم الطعام مع الآخرين.

ئهم ویتیه وه‌رگیراوه له مالبه‌پێکی ئە‌لمانی، ده‌ستپێشخه‌ری پیشان ده‌دات بۆ به‌شکردنی خۆراک له‌گه‌ڵ که‌سانی تردا له‌جیاتنی فرێدانی. جا ئایا پێغه‌مبه‌ر ﷺ پێش 1400 سال ئه‌م پێشه‌نگیه‌ی نه‌کردووه؟ پێغه‌مبه‌ر ﷺ چاره‌سه‌ری به‌ فیوژدانی خۆراکی به‌ چه‌ند وشه‌یه‌کی ساده‌ کردووه، و، خه‌لکیش لێیان وه‌رگرتوه و هه‌تا ئیستا کاری پێ ده‌که‌ن... به‌لام ئە‌مق زانایان و ده‌وله‌تان دۆش داماون نازانن چۆن چاره‌سه‌ری ئه‌م کێشه‌ گه‌وره‌ بکه‌ن...

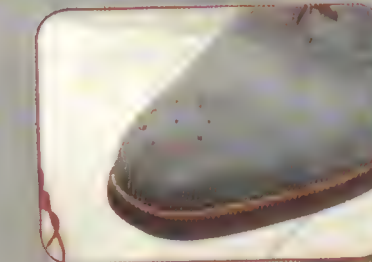
که‌واته ئیسلام خۆشی و چاکه‌ی تێدایه بۆ که‌سانی تر و خواردن پێدانیان و ڕێزگرتنی میوان و خه‌یرکردن به‌نزیکه‌کان، وه هه‌روه‌ها هانمان ده‌دات بۆ پارێزگاری ژینگه‌ و دوورکه‌وتنه‌وه له پێسکردنی (ب) فیوژدانی خۆراک سی به‌کی پێسکردنی ڕسکه‌ بیکه‌هه‌ینیت و له‌کاتی پارێزگاریکردن له خۆراک به‌ پێی ئامۆژگاریه‌کانی پێغه‌مبه‌ری ره‌حه‌مه‌ت سی به‌کی پێسکردنی ڕسکه‌ش که‌مه‌دیه‌وه.

سه‌رچاوه:

<http://www.kaheel7.com/ar/index.php/2012-12-04-18-32-28/1534-2013-11-20-07-34-49>

سه‌رچاوه‌ی نوسه‌ر:

<http://www.dw.de>
<http://www.un.org/en/zero hunger/pdfs/ThinkEatSave.pdf>
<http://www.bmelv.de/SharedDocs/Standardartikel/EN/Food/Labeling>
www.bmelv.de/SharedDocs/Standardartikel/EN/Food/TooGoodForTheBin.html
<http://www.bmelv.de/SharedDocs/Reden/EN/2011/01>
<http://www.bmelv.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/EN/2012/66>
http://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Anti%20Food%20Waste%20Movement%20Gets%20Government%20Support_Berlin_Germany_3-7-2013.pdf

پیلاوی زیره کی شایه تی نریکبونه وهی قیامت ده دات!
 پیلاوه زیره که له گه ل خاوه نه کهیدا قسه ده کات: نه م
 ده سته واژیه به کی که له و داهیتانی که شایه تی ده دات به
 نریکبونه وهی قیامت.

9: ناسک ئیسماعیل عهزیز

GOOGLE'S FOOTWEAR OF THE FUTURE: HOW IT WORKS

دوایین داهینانی سالی 2014، له ژیر هم ناونیشان دا هاتووه: پیلایوکی زیرهک دروست کراوه و به مانگ دهسکردهکانهوه بهستراوه، هم پیلاره نو ړنگا دروسته نیشان ددات که دهیت بیگریته بهر!! با پیکهوه له نو موعجیزه ناوازه و پیغمبرانهیه وردینهوه:

یه کیک له داهینانه سهرسوپهینه و تازانه، پیلایو زیرهک که، له پزیهندی دا به دوهم داهینان دادهنریت، له دوی ته له فونی زیرهکوه، به لام ناخو نرکی هم پیلاره چی بیت و له بهر چی هم ناوهی پی به خشرابیت!

هم پیلاره بو نو مه بسته دروست کراوه که، هوال به خاوه نه کی بدات له بارهی ناراسته کانهوه، به تاییه تی له کاتی گه شتکردن دا، به جوریک که له ره لری دیاریکروی لیوه په ی داده بیت و له ړنگی (چی پی نیس) دوه نو ناراسته په دهسشنیشان دهکات که، دهیت خاوه نه کی بیگریته بهر. هم پیلارونه په یوهندی دهکن به مانگ دهسکردهکانهوه و تکنیکی ناراسته کردن له مه دای دوره به کار دینن به موبایل.

پیلاره زیرهک که ژور شت به خاوه نه کی پاده گه یه نیت، نمونه ش بو نو ناراسته دروسته کانه، هاوکات کومپانیاکان له هوالی نهوه دان که زیاتر په ره ی پییدن، بو نو وهی زانیاری زیاتر به خاوه نه کی بدات، هوکاره کشی بو نو تاییه تمندی په دهگه پته وه که له هم پیلاره دا هیه که، دهتوانیت له ړنگی بلوتوسه وه په یوهندی به موبایله بکات و مروفیش دهتوانیت هر له همان ړنگه وه په یوهندی پیوه بکاته وه.

له دوی یه دا، کومپانیاکان هلساون به په ره پیدانی ژماره یه کی ژور له پیلاره زیرهک کان که، شتی نهوتو پاده گه یه نن که، به لای خاوه نه کانیانه و گرنگن، بو نمونه بو نو نه خوشانه ی که توشی له دهسندانی یاده وه ری بون واته (نه لزهایمه)، ناراسته دروسته کانیان نیشان ددهن، به وهش به ناسانی ړنگاکیان بو ده دوزریته وه. نه وانهش که بینایان له دهست داوه، دهتوانن سود له پیلاره وهریگن بو دوزینه وهی ړنگاکیان به بی هاله کردن.

هم بابته له ناوه راستی سالی 2014 دا، له نه نته رنیت بلاو کراوه ته وه به ناونیشانی:

هینده نابات پیلاره زیرهک که پیت ده لیت بو کوئ مپویت (Smart shoes will soon tell you where to go)

لیرا وهک نه وهی پیلاره که گفتوگو بکات و هوالی گرنگ بدات به خاوه نه کی، به لام هم قسه کرده قسه کردنیکی خومان ناسایی راسته قینه نی یه، به لکو به شیوازیکی نه لکترونی قسه کرده که جیه چی دهکات.

ناشکرایه هم داهینانه بو پوژگاری نه مپومان ناسایی و باو و دیاره، به تاییه تی له دوی نو پیشکوتنه سهرسوپهینه ره ی که، له بوری په یوهندی یه کان و ته کنه لوژیایی ژماره یی دا هاته کایه وه، به لام نایا 1400 سال له مه ویر، هرگیز به خه یالی که س دا دهات که، داهینانیکی له جوره بیت کایه وه!

با نیستا له هم به شعی غه رموده پیروزه که ورد بینوه که، پیغمبر ﷺ ده فرمویت: (والذي نفسي بيده لا تقوم الساعة حتى يكلم الرجل نعله) (رواه ابن حبان)... واته: (سویند به نه وهی گیانی منی به دهسته، قیامت هه لناسیت تا مردوم له گه ل پیلاره کانی خوی دا قسه نه کات)!!

پاکو بیگریدی بو خوی بهر زو بالا.

سهرچاوه:

<http://www.kaheel7.com/ar/index.php/2010-02-02-22-25-21/1696-2014-07-30-13-42-23>

<http://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-2291275/SXSW-2013-Google-Hi-tech-shoes-nag-sofa-work-out.html>

سهرچاوه نویسه:

<http://content.usatoday.com/communities/ondeadline/post/2011/10/gps-shoes-for-alzheimers-patients-coming-to-market/1#.U9ffjBPlrAw>

<http://nypost.com/2014/07/24/smart-shoes-will-tell-you-where-to-go/>

<http://www.economicpolicyjournal.com/2014/07/smart-shoes-will-soon-tell-you-where-to.html>

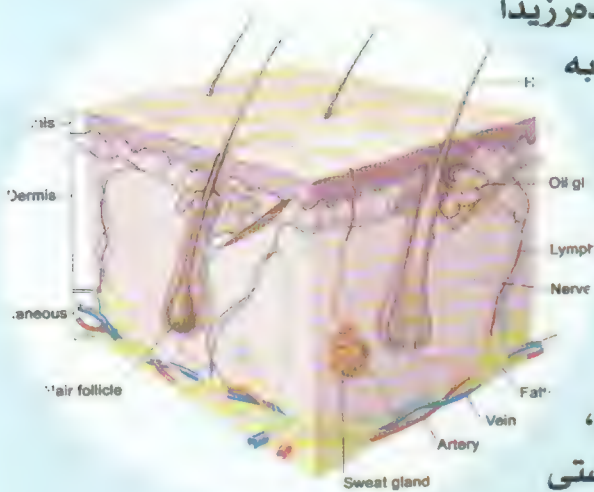
ئىعجازى زانستى

ن: عبدالمجيد زندانى و: خالد حسن على

ئەو دەمارانەى ھەست بە ئازار دەكەن، تەنیا لە پىستدا ھەن

ئەو دەمارانەى بە سوتانى ئاگر يان سەرماى توند ئازاريان دەگات، تەنیا لە پىستدا ھەن، ھەر لەبەرئەوشە لە کاتى لىدانى دەرزیدا لەکاتى چۆنە ژورەوئى لە پىستدا مەووف ھەست بە ئازار دەگات و ھەر کاتێک دەرزیەكە گەيشە گۆشتەكە ئازارەكە نامىنیت، ئەم راستىە پزىشكىە قورئانى پىروژ باسكىردووە: ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُمْأًا نُفِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ﴾ النساء 56 واتە: بەراستى ئەوانەى باوەرپيان نەھيئاو بە نايەت و فەرمانەكانى ئىمە، لە ئايندەدا دەيانسوتىنين بە ئاگرى دۆزەخ، ھەموو جارێك كە پىستيان داوھشا و سوتا و ھەلقرجا، پىستى تر دەكەين بە بەرياندا، بۆ ئەوئى بە چاكى سزا و ئازار بچەژن.

شىرى ئازەلان لە خۆراكى ناو رىخۆلە بارىكە دەپالىئورىت:

دواى ئەوئى كە خۆراك ھەرس دەبىت و بە شلى دەچىتە ناو رىخۆلە بارىكەو، پاشان ماددەى خۆراكى دەچىتە خوينەو و لەوئىشەو شىر لە گوانەكاندا دەپالىئورىت، پاشماوەكەشى لە شىوئى پشقل و جگە لەو دەرەكرىت، ئەم راستىە زانستىە لە قورئانى پىروژدا باسكراو: ﴿وَإِنْ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةٌ لِّسَيِّئِكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهِمْ مِنْ بَيْنِ قَرْنٍ وَدَمٍ لَبْنَا خَالِصًا سَائِغًا لِّلشَّارِبِينَ﴾ سورة النحل ٦٦ واتە: بەراستى لە بونى مالايدا پەند و ئامۆژگارى ھەيە بۆتان و جىگەى سەرنج و تىرپامانە، لە نىوان ئەو شتانەى كە لە سكياندا ھەيە، لە گژو گىاي ھەرس كراو و خوئندا، شىرىكى پاك و بىگەرد و خوئ و بەتام بەرھەم دەھيئين بۆ ئەوانەى دەيخۆنەو.

بۆ نەوجەوانان

ومرگيراوه له: كتيبي موسوعة العلامة الزنداني

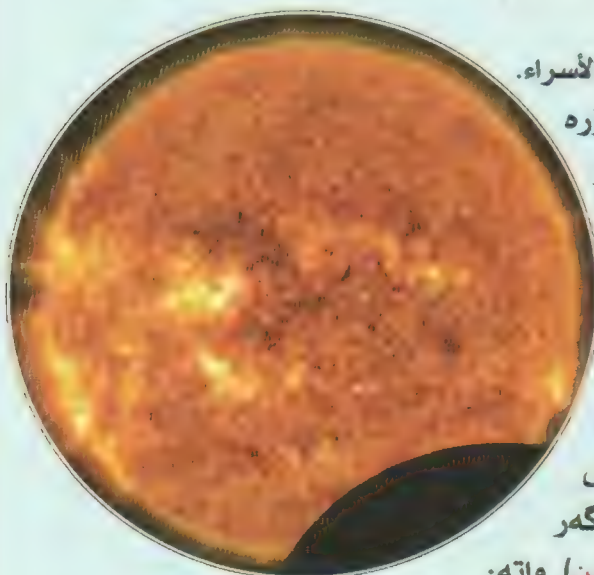
سەرکەوتن بۆ ئاسمان سنگ توند دەکات

ئەو کەسەى بۆ ئاسمان سەربکەوئیت هەوای باشتەر هەلەدمزئیت، بەلام کاتیک مرؤف فرۆکەى نوئ و کەشتى ئاسمانى دروستکرد و بۆ ئاسمان سەربکەوت، دەرکەوت سەربکەوتن بۆ ئاسمان سنگ توند دەکات و، دەگاتە ئەوپەرى پلەکانى هەناسە توندى، ئەویش لەبەرئەومى هەرچەندە مرؤف بۆ ئاسمان سەربکەوئیت هەوا کەم دەبێتەو، ئەم راستیە زانستیە لە قورئانى پیرۆزدا باسکراوه: ﴿فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ ١٤٥ واته: جا ئەو کەسەى (خیری تیدا بێت) و خوا بیهوئیت هیدایەتى بدات، ئەو سینهى ساف و پاک و ئامادە دەکات بۆ ئاینى ئیسلام، ئەو کەسەش خوا بیهوئیت گومرای بکات، ئەو دلى دەگوشی و سنگى توند دەکات و هەناسەى سوار دەبێت، هەر وەك ئەومى بەرمو ئاسمان بەرز بێتەو (چۆن توشى تەنگە نەفەسى و دلە تەپى و خوین بەر بون دەبێت) (تەفسیری ئاسان).

مانگ داگیرساو بوو، دواتر روناکیەکەى نەماوه

مانگ داگیرساو و ناگر بوو و دواتر کوژاوتەو و روناکیەکەى نەماوه، ئەو روناکیەش کە لە شەودا هەیهەتى تەنیا ئاوێنەى چرایەکى تره کە خۆره، پەرورەدگار دەفەرموئیت: ﴿وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتٍ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً﴾ ١٤٥ واته: نیشانهى شەو کە مانگە کوژاندمانەو، نیشانهى رۆژ کە خۆره بە روناکی هێشتمانەو. موفەسیرمکان دەلێن: (آیة اللیل) مانگە و (آیة النهار) خۆره، نیین عەباس لە تەفسیری ئەم نایەتە دەلێت: (کان القمر یضیء کالشمس) واته: مانگ وەك خۆر روناکی داوه، (فمحونا آیة اللیل) واته: روناکیەکەیمان نەهێشت. پاشان قورئان باسى مانگ و چرایە دەکات (خۆر)، دەفەرموئیت: ﴿لَبَّارِكُ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا﴾ ١٤٦ الفرقان. واته: پیرۆزى بۆ ئەو خودایەى کە لە ئاسماندا بورجى داناوه هەروەها چرای مانگیكى روناکی داناوه. خوای گەوره بە خۆرى فەرموو: چرای (سراج)، ئەگەر مانگیش وەك خۆر داگیرساو بوایە، ئەو کاتە دەیفەرموو: (سراجین) واته: دوو چرایە، بەلام ئیستا کە تەنیا خۆر داگیرساوه تەنیا بە خۆر دەفەرموئیت (سراج). ئاشکرایە ئەمەش لەسەر دەمى پیغەمبەردا ۱۴۷ له دواى ئەویش بە چەندین سەدە نەزانراو بوو.

چەمكى ژینگە پارىژى لە ژيڤ ساپەي فەرمودەكانى پيڤەمبەر ﷺ

سەردار عەبدولەھممان ئىبراھىم

گەرھات و يەكێك لە ئێو نەمامێكى بە دەستەو بوو دەيوست بينژيڤت و لەكاتەدا دنيا كۆتايى هات، ئەگەر دەرفەتى هەبوو با كۆل ئەدا و درەختەكە بينژيڤت).

4- (من أحيا أرضاً ميتة فله فيها أجر) (احمد).. واتا: (هەر كەسێك زەوێكى وشك زیندو بکاتەو (ببکاتە کشتوكال) ئەوا پاداشت وەرەگرێت.

5- (لا تقتلوا امرأة. ولا صغيراً رضيعاً. ولا كبيراً فانيماً. ولا خرقوا نخلاً. ولا تفلعن شجرة). لا تهدموا بيوتاً).. واتا: (پيڤەمبەرى خوا لە جەنگى (موتنە) وەسپەتى کردووە بە سوپاکەى كە ئافەرەت نەکوژن، منالى شيرە خوڤە نەکوژن، پير و پەكەوتە نەکوژن، ئاگر لە دارخورما بەرنەدەن، دار مەپن، خانووەکانیش تێ مەدەن).

6- ئەمەش هەلوێستێكى ناوازی هەولێكى پيڤەمبەر ﷺ لەسەر گرنگى و بايەخى سەوزايى و چاندن: (روي أن رجلاً مر بأبي الدرداء -رضي الله عنه-. وهو يغرس جوزة. شجرة جوز فقال: اتغرس هذه وأنت شيخ كبير. وهي لا تثمر إلا في كذا وكذا عاماً؟ فقال: أبو الدرداء: ما عليّ أن يكون لي أجرها. ويأكل منها غيري؟!).. واتا: (دەگێڕنەو کابرایەك بە لای ئەبودەردا ئێپەرى، لەكاتەدا خەریكى ناشتنى درەختێكى گۆژ بو، کابراش پێى دەلێت: تۆ بەم تەمەنە پیریتەووە خەریكى ناشتنى ئەو درەختە گۆژەیت كە دەزانى زۆردەنگ دێتە بەرھەم؟ ئەویش دەلێت: بە هیواى ئەوێ من پاداشتەكەى وەرگیرم، كەسانى تریش لە بەرھەمەكەى بخۆن).

هاندان بۆ پاراستنى ڤنگەوبان لەفەرمودەكانى پيڤەمبەر ﷺ:

سەبارەت بە پاكوخاوينى ڤنگاوبان گەلى فەرمودەى پيڤەمبەرمان بە دەستەوێ ﷺ، كە بە زۆرى هانى برواداران دەدەن بۆ پاراستنى دەورووبەر و ڤنگاوبان، وەك ئەو فەرمودەى كە ئەو كارە بە يەكێك لە جۆرەكانى ئيمان دادەنێت كە خەوش و خالاك و ناپەهەتى ڤنگاوبان لابردن بەشێكە لە بەشەكانى ئيمان:

ئاشكرايە بەشیوەیەكى گشتى ئیسلام بايەخى تەواوى داو بە بابەتە ژینگەییەكان، ئەمەش لە قورئان و فەرمودەكانى پيڤەمبەر ﷺ رەنگى داوەتەو، هەروەها ڤینمايى زۆر و چڕ و پڕیشى بەیان کردووە بۆ مۆفەكان، هانى مۆفیش دەدات كە پارێزگارى لە ژینگە بكات و هەمیشە لاگیرى خێر و ئاوەدانى زەوى بێت، نەك خاوەنخواستە سەرقالى تێكدان و پشێوینانەوى كارى خراپ و شێواندن ژینگە، بۆ ئەو مەبەستەش ئیسلام چەندین رێسا و رێنمايى داناو، كە جێ بەجێکردنیان ئەگەرى ژینگەییەكى تەندروست بۆ گروۆ ئادەمیزاد دینیتە كایەو، بۆیە دەبێت هەمومان لەو هۆشیار بین و وەك هەست كردن بە بەرپرسيارى ئاینى و مۆوى و نیشتمانى، بەئەركى پارێزگارى ژینگە هەلبستین، پيڤەمبەرى خواش ﷺ چەندین فەرمودەى هەیه بۆ پاراستنى ژینگە كە خۆى دەبینیتەو لە بوارەكانى (دارستان و سەراچاوەكانى ئاو و سامانى ئازەل و پاك و خاوينى مۆف) جا لێرەو چەند لایەنێك دەخەینە ڤوو، كە ئیسلام بەو هۆیەو هانمان دەدات و هۆشیارمان دەكاتەو بۆ پاراستن و پارێزگارىکردنى ژینگە. لەوانە:

هاندان بۆ نەمام چاندن و سەوزايى لە فەرمودەكانى پيڤەمبەر ﷺ:

1- (ما من مسلم يغرس غرسا. أو يزرع زرعاً. فيأكل منه طير أو إنسان أو بهيمة إلا كان له به صدقة) (البخارى).. واتا: (هیچ مۆسڵمانێك نەیه كە درەختێك بینژيڤت، یان تۆویك بكاتە بن زەوى و پاشان پەلەوهر، یان ئازەل، یان مۆف، سودمەند بین لەو بەروبومانه، بۆ ئەو دەبێتە خێر و بۆى دەنوسرێت).

2- (من نصب شجرة. فصبر على حفظها. والقيام عليها حتى تثمر. فإن له في كل شئ يصاب من ثمرها صدقة عند الله عز وجل).. واتا: (هەر كەس درەختێك بینژيڤت و ئارام بگريڤت لەسەر پاراستنى تا دێتە بەرھەم، هەر شتێك سودمەند ببێت لە بەربومەكەى لای خوا بۆ ئەم بەخێر بۆى دەنوسرێت).

3- (إن قامت الساعة وبيد أحدكم فسيلة (نخلة صغيرة) فإن استطاع أن لا يقوم حتى يغرسها فليفعل) (احمد).. واتا:

1- إمطة الأذى عن الطريق صدقة) .. وانا: (هرکه سیک شتیک لایات له سر پیگا که نازاری خه لک بدات نه به خیر بوی نه ژمار ده کریت).
2- (اتقوا اللعین. قالوا: وما اللعان یارسول الله؟ قال: الذی یتخلی فی طریق الناس. وفي ظلهم). وانا: (خوتان بیاریزن له وشتانهی که ده بنه هوکاری نه فرین کردن لیتان، نهو که سهی له سر پیگایانی خه لکی، یان له سیبه ردای پیسی ده کات).
3- (اتقوا الملاعن الثلاث: البراز فی الموارد. وقارعة الطريق. والظل). .. وانا: (خوتان لهو سن شته بیاریزن، که ده بنه هوکاری نه فرین کردن لیتان، پیسایی کردن له سرچاوهی ناو و شوینی ناو هه لکوستن و له سره پیگا و بن سیبه).
4- (یاکم والجلوس فی الطرقات. قالوا: یا رسول الله ما لنا بد من مجالسنا نتحدث فیها. قال صلی الله علیه وسلم: إذا أبیتم إلا المجلس فأعطوا الطريق حقہ. قالوا: وما حقہ. قال: غض البصر وكف الأذى ورد السلام والأمر بالمعروف والنهي عن المنکر). .. (صحیح مسلم) وانا: (پیغمبر ﷺ فرموی (له سر پیگا دامه نیشن) نهوانیش وتیان ناتوانین له سر پیگا دانه نیشین و قسهی تیدا نه کهین، پیغمبر ﷺ فرموی نه گهر هر وازناهین له سر پیگا ده بیت مافی پیگا بدن. وتیان مافی پیگوبان چیه؟ پیغمبر ﷺ فرموی: پاراستنی چاو له حرام و نه بونی نازار و زیان بوی هیچ که سیک، وه لامدانه وهی سلام و پیمای کردنی سرلیشوا و پتیشاندهر، فرمان کردن به چاکه و قدهغه کردن له خراپه).
5- (الإیمان بضع وستون شعبه أعلاها لا إله إلا الله وأدناها إمطة الأذى عن الطريق). .. وانا: (نیمان حفتا و نهونده به شهیه هره برزه کهی وشهی (لا إله إلا الله) یه، هره خواره وشهی نیمان لادانی

شتیکه له سر پیگا که نازاری هیه بوی موسلمانان).
هاندان بوی پاراستنی سرچاوه کانی ناو له فرموده کانی پیغمبر ﷺ نازدارمان محمد ﷺ
1- (روی عن عبدالله بن عمر (رضي الله عنهما) قال: إن النبي صلى الله عليه وآله وسلم مرَّ بِسَعْدٍ وَهُوَ يَتَوَضَّأُ فَقَالَ: (مَا هَذَا السَّرَفُ؟ فَقَالَ: أَفَى الْوُضُوءِ إِسْرَافٌ؟ قَالَ: نَعَمْ. وَإِنْ كُنْتُ عَلَى تَهْرٍ جَارٍ) رواه أحمد وأبو ماجه). .. وانا: (پیغمبر ﷺ به لای (سه عد) دا تن پهی که سرقالی ده ست نوژی گرتن بوی، پتی وت: (نهو چیه نهو زیاده پهویه؟ سه عدیش ده لیت: بوی له ده ست نوژی زیاذه پهوی کردن هیه؟ پیغمبر ﷺ له وه لامدا ده لیت: به لی له ده ست نوژی زیاذه ناو زیاد به فیرو بدیت زیاده پهوی کردن، با له سر پویاریکی پویشتوش بیت.
2- (لا يُولَدُ أَحَدُكُمْ فِي الْمَاءِ الدَّائِمِ، ثُمَّ يَغْتَسِلُ مِنْهُ). .. وانا: (میز مه که نه ناو ناویکی وه ستاو و پاشان خوتانی تیدا بشون).
3- (نهی عن البول فی الماء الراكد). .. وانا: (پیغمبر ﷺ پیگری کرده له وهی میز بکریته ناو ناویکی وه ستاو (مهنگ).
4- زیاننامهی پیغمبر ﷺ پریتهی له هاندان و بایه خدان به پاراستنی خواردن و خوارنده وه و پاریزکاری کردن، له پاکو خاوتیه که یان، تا نه وهی که به پتویستی بگپیت له سرمان که شهوانه، له کاتی خه ودا سری قاپ و به قره ج و سه تل و نهو نامیرانهی که به کاریان دینین، بوی خواردن و خواردنیا تیدا بیت، سریان بنیینه وه و ناگر به هه لگیرسای به جی نه هیلین و ده لیت: (إذا نمت فاطفئوا المصباح. وأغلقوا الأبواب. وأوكوا الأسقية -اربطوا قرب الماء- وخمروا الشراب). ..

نه ستیره یه کی تازه دوزرا وه ته وه، پیکهاته کی له نه لماسه

و: کاوه شاربازی

تهم نه ستیره یه نزیکهی ۹۰۰ سالی روناکی له زهویه وه دووره، میژوی دروست بونی ددگه ریته وه بوی سره قای دروست بونی یونه ورم بهر له ۱۱ بلیون سال، که له قوناغه کانی کوتاییدا بویه، قه باردی تهم نه ستیره یه به نه ندازهی زهوی ده بیت، به مردوشانه وه کهی ناسمان ددرا زینتیه وه و گرانبه هاترین نه ستیره یه له بونه ورمدا. !! لیره وه له وه حالی دبین که پتویسته سوپاسگوزاری خوی گه ورمه بین، پاکو خاوتینی و گه ورمی بوی نهو زاته به سور و میهره بانه، جیگهی خویتهی که یاسی نهو نامازه قورنانی به جوانه بکهین که یاسی له جوانی و رازاندنه وهی ناسمان ده کات بهم نه ستیرانه: ﴿وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَرَازِنَةً إِيَّاهَا لِنَنْظُرَ﴾ ۱۱ الحجر جیگهی خویتهی که بیرسین کی نهو نه ستیره یه دروست کرد؟ وه کی ناسمانی بی رازاندنه وه؟ وکی له کتیه کهیدا هه والی لهو بارهیه وه داوه؟ نایا نهو کهسه زاتی (الله) نییه؟

زهوی له نېچان زانست و قورئانا

ن: کارزان زانست خوار

وتاریکی زانستیه که دروست بون و شیوه و جوړه زهوی
باس دهکات به شیوه‌یه‌کی زانستی، دواتریش به‌راوردی دهکات
به نایه‌ته‌کانی قورئانی پیروژ.

زهوی شو هساره‌یه‌یه که ده‌ک‌وټه ریښه‌ندی هساره‌ی سییم له دوری خوره‌وه، هروها به هساره شینه‌که ناسراوه به‌موی نه‌وهی نژیکه‌ی 75% رویه‌ره‌کی به ټاو داپوشراوه، وه به هساره‌ی زیندوش ناوی ده‌هینن چونکه ټاکه هساره‌یه له همره‌گره‌وندا زینده‌وه‌ری له‌سهر بیت و بۆ ژیان بشیت. وه قه‌باره‌کی ده‌کات نژیکه‌ی 611314477055 کم³. به پټی بیردزی بیگ بانگ زهوی پیش 4.5 بلیون سال دروست بوو که سهرتا وه‌کو کومه‌لیک له به‌ردی گرگرتوی بلتسه‌داری به‌یه‌که‌وه نوساو بوو (میتور)، وه پری بوو له بورکانی یه‌کجار گوره و به‌هیز، دواتر به تپه‌ریونی کات پله‌ی گرمیه‌کی که‌میک دابه‌زی وه له‌گه‌ل شو دوکه‌له‌ی له بورکانه‌کان دهرده‌په‌ری هلمی ناویشی له‌گه‌ل بووه، کاتیک زیاتر پله‌ی گرمی زهوی دابه‌زی هلمه‌ ټاوه‌که بوو به هور و به‌رز بووه بۆ که‌شی ناسمان و دواتر چر بووه و بۆ هه‌زاران سال باران باری به به‌رده‌وامی و جوړگه‌له و روباره‌کان دروستیون و ناویشی زور چوو به ژیر خاکی زه‌ویدا. وه له‌دوای نه‌مه میتیورنکی بچوکر له زهوی له دهره‌وه‌ی کومه‌له‌ی خوره‌وه به خیراییه‌کی یه‌کجار یه‌کجار زور به ټاراسته‌ی زهوی هات و خوی کیشا به زه‌ویدا که له نه‌جامدا بوه هوی ته‌قاندنی به‌رگه به‌ردینه‌کی زهوی و چالیک یه‌کجار مه‌زنی دروست کرد و به‌م هویش ناوی ژیر زهوی هاته دهره‌وه که نیستا به‌م چاله‌ گوره پر ټاوه ده‌وتی زهریای هیمن (الحیظ الهادی) وه له‌دوای شو زه‌بره‌ی نه‌م میتیور به زهوی گه‌یاند چه‌ند جاریک میتیوره‌که له‌ریه‌وه واته دورکه‌وته‌وه و نژیک بووه له زهوی هتا گه‌شته خالی هاوسه‌نگی (balanced point) و دواتر به‌موی کاریگه‌ری هیزی کیشی زهوی نه‌م میتیور ده‌ستیکرد به خولانه‌وه به ده‌وری خوی و دواتریش سوپانه‌وه به ده‌وری زهوی له ناوه‌نده دوری 400-384 کم، نه‌م میتیور نیستا نیته پټی ده‌لین (moon) مانگ.

به‌لام هتا نه‌وکاته‌ش هیچ زینده‌وه‌ریک له‌سهر زهوی بونی نه‌بوو، دواتر ژیان ده‌ستی پټ کرد و ټاوه‌دان کرایه‌وه به زینده‌وه‌ران و مایکړو تورگه‌نیزمه‌کان و پوهک و گیا. نه‌مه کورته‌یه‌ک بوو له‌سهر هساره‌ی زهوی به پټی نویتترین تیوری زانستی.

نیستاش زهوی به‌راورد ده‌که‌ین به نایه‌ته‌کانی قورئان:

- **شیوه‌ی زهوی:** قورئانی پیروژ به دوو جور باسی شیوه‌ی زهوی ده‌کات، یه‌که‌م له ناستی بینهریک له سهر پوی زهوی.. دوهم له ناستی بینهریک له دهره‌وه‌ی کومه‌له‌ی خور:

- **یه‌که‌م:** له ناستی بینهریک له‌سهر روی زهوی:

﴿وَالْاَرْضُ كَيْفَ سُطِحَتْ﴾ ﴿٢٠﴾ سورة الفاشية.

(ایه ناپوانن که‌وا خوا چوون زهوی بۆ ته‌خت کردون؟).

- **دوهم:** له ناستی بینهریک له دهره‌وه‌ی کومه‌له‌ی خور:

﴿يَمْشَرُ الْيَمِينَ وَالْاِثْنِ اِنْ اَسْتَطَعْتُمْ اَنْ تَقْدُوا مِنْ اَقْطَارِ السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ اَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ اِلَّا سُلْطٰنِ﴾ ﴿٣٣﴾ سورة الرحمن.

واته: (نه‌ی گروی جن و ټاوه‌میزاد نه‌گره‌توانیتان له تیره‌ی ناسمانه‌کان و زهوی دهریچن شو دهریچن و کونی بکه‌ن، به‌لام ناتوانن دهریچن مه‌گر به ده‌سه‌لاتی خوا نه‌بیت).

خوای گوره له نایه‌تی یه‌که‌م زه‌ویمان بۆ وینا ده‌کات وه‌کو ته‌نیک ته‌خت که ده‌لیت نایه‌ نابینن خوای گوره زهوی بۆ نیوه ته‌خت کردوه لیره‌دا بۆ ناسانکاری تیگه‌یشتن له فه‌زلی ته‌ختایی زهوی خوا به‌م شیوه‌یه باسی کردوه، که نه‌گر ته‌ختایی تیا نه‌با هه‌موی چیا و ډول و که‌ند و به‌رده‌لان بوايه نه‌وکات ژیان زور نه‌ستم ده‌بو له‌سهری، نه‌مه له چاوی بینهریک له‌سهر پوی زهوی.

- به‌لام له نایه‌تی دوهم باسی شیوه‌ی زهوی و ناسمان ده‌کات که له چاوی بینهریک له دهره‌وه‌ی کومه‌له‌ی خور، له‌م نایه‌تی سوره‌تی (الرحمن) خوای گوره باسی شو ده‌کات که نیته‌ی مروف و جن هه‌رگیز ناتوانین له تیره‌ی ناسمان و زهوی دهریچن، باشه ده‌زانین ناسمان له چاوی بینهریکه‌وه له‌سهر زهوی شیوه‌ی گویی یه و تیره‌ی هه‌یه، به‌لام له چاوی بینهریک له‌سهر زهوی هه‌رگیز زهوی به شیوه‌ی

زهوی به دهوری خور نه‌کردوه. با بزانیان ره‌خنه‌گران راست ده‌کن یان قورئان و نیعجازیه‌کان؟

له دواى شهوى کامیترای جول‌دهاری کۆنترۆل‌کراو (کریتیه‌رکامه‌کان) ی ده‌زگای ناسا پیشکەوتنیان به‌خۆوه بینی و توانیان موسه‌فاتی (فری موشینگ) بۆکریتیه‌رکامه‌کانیان زیاده‌کن هه‌لسان به‌ وینه‌گرنتی جول‌ی زهوی و هه‌ساره‌کانی تری کۆمه‌له‌ی خور به‌ شیوه‌ی فیدیۆ که جول‌ی راسته‌قینه‌ی زهویمان بۆ ده‌رده‌خات، وه‌ گیشته‌ن هه‌م ده‌ره‌نجامانه‌ی خواره‌وه:

1- له‌ ناوه‌مووگه‌له‌ئەستیره‌ی کاکیشان که 200,000,000,000 ملیار ئەستیره‌یه‌ ته‌نها یه‌ک ئەستیره‌ هه‌یه‌ که ناخولیت‌وه به‌لکو به‌ شیوه‌ی هیل‌ی ده‌جولیت و ده‌پوات به‌ عه‌ره‌بی به‌م جول‌یه‌ ده‌وت‌ریت «جریان» که هه‌م ئەستیره‌یه‌ش خوره The Sun.

2- له‌ ئەنجامی هه‌م جول‌یه‌ی خور بۆیان ده‌رکوت که هه‌ساره‌کان به‌ دهوری خوردا ناسپۆینه‌وه !! به‌لکو خور به‌ شیوه‌ی هیل‌یکی راست ده‌پوات و هه‌ساره‌کانیش دواى ده‌کون به‌ جول‌شیوه‌ی له‌وله‌بی، واته‌ نه‌گه‌ر بینه‌ریک له‌ ته‌نیشتی کۆمه‌له‌ی خوره‌وه سه‌رنج بدات شه‌وه ده‌بینیت هه‌موو هه‌ساره‌کانی کۆمه‌له‌ی خور هه‌له‌ده‌زن و داده‌بن به‌ شیوه‌ی راست و چه‌پ له‌ هه‌مان کاتدا، روئک‌ده‌وه‌ی جول‌ی له‌وله‌بی به‌ نوسین که‌من گه‌رانه‌ به‌لام به‌ فیدیۆ ژۆر جوان لیتی تیده‌گه‌ین. به‌ واتیه‌کی تر زهوی به‌ شیوه‌ی 3D فریکۆئینسی ده‌سپۆینه‌وه به‌ دهوری خوردا نه‌وه‌ک به‌ شیوه‌ی 2D. هه‌م نویت‌ترین دۆزینه‌وه‌ی زانایانی ناسیه‌.

نایا قورئان باسی نویت‌ترین جول‌ی زهوی کردوه که نیستا زانایان دۆزیوانه‌ته‌وه؟ بینگومان به‌لی. با سه‌رنج به‌هین:

سه‌ره‌تا گرنگی نیعجازه‌که له‌مه‌ ده‌رده‌ک‌ویت قورئان له‌ناو هه‌موو ته‌نه‌کانی ئاسمان به‌س له (خور) دا باسی (جریان) یان رویشتی خوری کردوه به‌ شیوه‌ی هیل‌یکی راست! خوی گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ ٣٨ یس. واته: خور ده‌پوات به‌ شیوه‌یه‌کی سه‌ریه‌خو (جریان)، هه‌م توانا و ویستی خوی به‌پۆز و زانایه‌.

جول‌ی زهوی: خوی گه‌وره نه‌یفه‌رموه: ﴿الْمَجْعَلِ الْأَرْضُ دَوَّارًا﴾ واته نه‌یفه‌رموه نایا زهویمان نه‌کردوه به‌ ته‌نیک‌ی خولاوه؟! چونکه هه‌م ده‌سته‌واژه‌یه هه‌له‌یه!

به‌لکو فه‌رمویه‌تی: ﴿الَّذِي جَعَلَ الْأَرْضَ كَنَفًا﴾ ٤٥ المرسلات. واته: نایا زهویمان نه‌کردوه به‌ کیفات؟ یان سیفه‌تی کیفاتمان به‌ زهوی به‌خشیه‌وه.

با بزانیان کیفات مانای چه‌؟ عه‌ره‌ب ده‌لین: ﴿كَفَّتِ الظَّائِرُ أَيَّ اسْرَعَ وَ تَقَلَّبَ فِي طَبَائِرِهِ﴾.

واته: بالنده‌که به‌رز و نزم بووه‌وه، یان خیرا بو و هه‌لگه‌پایه‌وه له‌فرینه‌که‌ی، که جول‌ی راسته‌قینه‌ی بالنده‌کان شه‌پۆلدار و پێچاوپێچه که 100% له جول‌ی زهوی ده‌چیت. زه‌ویش له‌ کاتی رویشتی له‌گه‌ل خور له‌ناو گه‌له‌ئەستیره‌که‌ماندا به‌ شیوه‌ی پێچاوپێچ و شه‌پۆلدار (حركة کفاتیة) هه‌لبه‌ز و دابه‌ز ده‌کات له‌سه‌ر هیل‌ه‌ناسته‌ی جول‌ی خور به‌ شیوه‌یه‌کی 3D.

گویی (کروی) نابین‌ریت هه‌تا نوسه‌ری قورئان باسی تیره‌ی زهوی بکات، قورئان تاکه‌ کتابیکه که 1440 سال له‌مه‌و به‌ر له‌گه‌ل وشه‌ی زهوی ناوی تیره‌ی هیتاب. با بزانیان تیره‌ چه‌یه‌؟

تیره Diameter قطر: بریتیه له‌وه‌ هیل‌ه‌ناسته‌ی که دوو خالی به‌رامبه‌ر یه‌ک له‌ بازنه‌یه‌ک یان گۆیه‌کدا به‌یه‌ک ده‌گه‌یه‌نیت که به‌ چه‌قه‌که‌یدا ده‌پوات.

با وای دابین‌یت که قورئان وای زانیوه زهوی ته‌نیک‌ی ته‌ختی بازنه‌یه‌یه نه‌وه‌ک گویی!! نه‌ی باشه‌ نه‌گه‌ر ته‌خت بوايه بۆچی ته‌حه‌دی هه‌مومانی ده‌کرد که ناتوانین کونی به‌هین؟! خۆ کونکردنی ته‌نیک‌ی ته‌خت ژۆر ئاسانه!! که‌واته بینگومان زهوی گویی و تیره‌ی هه‌یه هه‌ر وه‌کو له‌م نایه‌ته‌ پیرۆزه‌دا باسی کراوه‌.

وه‌ نیستا زانایانی جیۆلۆجیا ده‌لین کونکردنی زهوی مه‌حاله‌ و موسه‌حه‌یه‌! چونکه تیره‌ی گوی زهوی یه‌کسانه‌ به‌ 12756 کم، پیشکەوت‌ترین ئامیره‌کانی مرۆف تا نیستا توانیویه‌تی تا قولایی 13 کم، به‌پوات و دواتر ئامیره‌کان له‌ کارده‌ک‌وتن و نوکه‌کانیان ده‌توانه‌وه به‌ هوی گه‌رمی ناوه‌کی ناخی زهوی! که زانایان ده‌لین پله‌ی گه‌رمی ناوه‌کی زهوی یه‌کسانه‌ به‌ پله‌ی گه‌رمی خورا که‌واته با خه‌یالمان ئاسوده به‌هین هیتاب له‌ توئیک‌لی زه‌ویداين!!

هه‌روه‌ها له‌ دوو شوینی تر له‌ قورئاندا ژۆر به‌ رونی باسی شیوه‌ی گویی زهوی کراوه به‌لام نامه‌وی وتاره‌که‌م ژۆر درێژ بکه‌مه‌وه هه‌ر به‌م به‌لگه‌یه‌ی که باسم کرد کوتایی به‌م به‌شه‌ دینم.

هه‌مانه‌ هه‌مویان نیعجازی زانستین له‌سه‌رده‌می زانست و ته‌کنۆلۆژیا دا گرنگی خویان هه‌یه‌.

- خه‌لقی زهوی: خوی گه‌وره به‌ دوو ژۆر به‌ هه‌ژماری ژۆره‌کانی خوی زهوی دروست کرد به‌ به‌لگه‌ی هه‌م نایه‌ته‌:

﴿قُلْ أَيْنَكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَندَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ ٩١ فصلت.

- نایا زهوی سه‌ره‌تا دروستکراوه یان ئاسمان له‌ پوی کاته‌وه؟ زانست ده‌لیت سه‌ره‌تا ئاسمان دروست بوه دواتر زهوی. نه‌ی قورئان؟ با سه‌رنج به‌هین، خوی گه‌وره ده‌فه‌رمویت:

﴿أَنْتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءُ بَنَاهَا﴾ ٧٧ ﴿رَفَعَ سَمَكَهَا فَسَوَّاهَا﴾ ٧٨ ﴿وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا﴾ ٧٩ ﴿وَالْأَرْضُ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا﴾ ٨٠ النازعات.

له‌م چه‌ند نایه‌ته‌دا خوی گه‌وره پێش 1440 سال به‌ شیوه‌یه‌کی ژۆر پون و زانستیه‌نه‌وه نه‌هتیه‌مان بۆ ئاشکرا ده‌کات که ئاسمان پێش زهوی دروست کراوه، وشه‌ی «بعده» واته دوا یان له‌ پاش به‌ ماوه‌یه‌کی ته‌واو نه‌گه‌ر ماوه‌که که‌م بوايه خوی گه‌وره وشه‌ی «ثم» یان «ف» به‌ کارده‌هیتا که هه‌م دوو وشه‌یه‌ بۆ کورته‌ مه‌ودا به‌کار دیت له‌ زمانی عه‌ره‌بیدا، که‌واته خوی گه‌وره ده‌فه‌رمویت له‌دواى شه‌وه‌ی ئاسمانم دروستکرد و تاریکی و روناکی به‌دهیتا، هه‌وجا له‌دواى هه‌م زه‌ویم دروستکرد و فراوانم کرد یان خرم کرد به‌ شیوه‌ی نیچه‌ گویی.

جول‌ی زهوی:

زه‌وی سن جول‌ی سه‌ره‌کی هه‌یه، یه‌که‌میان له‌ ده‌وری خوی ده‌خولیت‌وه، دوهمیان له‌ده‌وری خور ده‌سپۆینه‌وه، سێیه‌میان له‌ده‌وری گه‌له‌ئەستیره‌ی کاکیشان ده‌سپۆینه‌وه‌.

ره‌خنه‌گرانی نیسلام هه‌میشه هه‌م قه‌وانه‌مان بۆ لیده‌ده‌نه‌وه که ده‌لین به‌هیچ جۆریک قورئان باسی سوپانه‌وه‌ی

هر وهکو له سه‌روهه ئاماژه‌مان به‌وه‌دا که هه‌ساره‌ی زهوی سه‌ره‌تا بێ ئاو بو دواتر ئاو له ناخی زهوی هاته دهره‌وه له رێگه‌ی بورکانه‌کان و ئهو زه‌بره‌ی که به‌وه‌ی زه‌بری میتی‌ودی پیتی که‌وت و ئاوی له ژێر زه‌ویه‌وه دهره‌یتا.

با بزانی قورئان له‌م باره‌یه‌وه چی ده‌لێت؟

قورئان 1440 سال پێش ئیستا باسی ئه‌م‌ه‌ی کردوه به‌ شێوه‌یه‌کی ئوڤر ریک و زانستی:

﴿وَالْأَرْضُ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ﴿٣٠﴾ أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا ﴿٣١﴾﴾ النازعات
واته: زه‌ویشمان له‌دوای ئه‌وه فراوانکرد یان شێوه‌ی نیمچه‌ گویمان پێ به‌خشی، وه ئاوی زه‌ویشمان له ئاو خودی زه‌وی دهره‌یتا و کانی و جۆگه‌مان تیا دهرخست.

به‌س ئه‌وه‌مان بۆ ده‌وتریت بڵێین پاکی و بێ گهردی بۆ ئهو خواجه‌ی که ئه‌م قورئانه‌ی له‌م ئاسته‌ به‌رزه‌ی په‌یامی و به‌لاغی و زانستی و

ئه‌ندازه‌یه‌یه‌ دابه‌زاندوه که هه‌ر وشه‌یه‌کی ئه‌م قورئانه له جێی خۆیه‌تی و کۆمه‌لێک حیکمه‌ت و دانایی و به‌لگه‌ و ئیعجازی زانستی له‌ خۆ گرتوه . ئه‌م هه‌مو ئیعجازانه‌ی که باس‌مان کردن ته‌نها له‌ باره‌ی زه‌ویه‌وه بو، که مشتیک بو له‌ خه‌رواریک. ئایا ئه‌م ئیعجازانه بۆ کێ هاتون؟! بێگومان بۆ که‌سانیک که خاوه‌ن عه‌قل و وه‌شی ئه‌کتیف و به‌کاره‌ینه‌رن، نه‌وه‌ک کۆپرا‌نه به‌دوای رێچکه‌ و رێبازه‌ ده‌ستکرده‌کانی مرقه‌ه‌کان بکه‌ون و به‌ شێوه‌یه‌کی موته‌لق ئاین ره‌تده‌که‌نه‌وه و بێر له‌وه ناکه‌نه‌وه که ئه‌م ئیعجازانه هه‌مویان ده‌یسه‌لمێنن که وشه‌کانی ئه‌م قورئانه پێڕۆزه هه‌م‌و‌ی له‌ دهره‌وه‌ی ئه‌م گه‌ردونه‌ دابه‌زیوه بۆ سه‌ر گیانی پاکی محمد درودی خوای له‌سه‌ر. ئیستا کاتی ئه‌وه نه‌هاتوه بێرک‌رده‌وه‌یه‌کی زانستیه‌نه‌ له‌ حاالی خۆتان بکه‌نه‌وه؟ ناترسن له‌ توپه‌یی خوای په‌روه‌رگاری جیهانیان؟ وه ئایا هه‌ز ناکه‌ن به‌ به‌ر په‌حمه‌ت و سۆزی ئه‌م خودایه‌ بکه‌ون و بچه‌ به‌هه‌شتی نه‌براه و بێ خه‌م بێ هه‌تا هه‌تایه . ده‌رگای ته‌ویه‌ کراویه هه‌تا خۆر له‌ خۆرئاوا هه‌لدێ و له‌ خۆره‌لاتیش ئاوده‌بێ.

له‌ گرتایدا هیوا ده‌خوازم که هه‌میشه‌ پێش ئه‌وه‌ی شوێن ئاین بکه‌ون شوێن زانستی بنه‌رته‌ و راسته‌قینه‌ بکه‌ون، چونکه‌ بێ گومان زانست نزیکه‌مان ده‌خاته‌وه له‌ خوای گه‌وره‌ که به‌ ده‌یان و سه‌دان زانا هه‌ن له‌دوای گه‌ران و به‌ده‌سته‌هێنانی زانست به‌روایان به‌ خوا هه‌یتا و به‌شیکیشیان که زانستیان به‌راورد کرد به‌ قورئان موسلمان بون. بۆیه‌ تۆش هه‌تا له‌ ژیان ماوی بگه‌رێوه بۆ باوه‌شی زانست که ئه‌ویش راسته‌وخۆ ئاراسته‌ت ده‌کات بۆ باوه‌شی پر میهر و سۆزی ئیسلام. و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین ...

وینعه‌یه‌کی گه‌ردون که ئازانسی ئاسا بلاویکردوته‌وه . پاش 5 سال له‌ کارکردن و به‌کاره‌ینانی زیاتر له‌ 8000 کۆمپیوته‌ر... ده‌رکه‌وته‌وه گه‌ردون له‌ سه‌ره‌تای بیکه‌اتنیدا به‌شێوه‌یه‌کی له‌په‌ر شراواوێوه له‌ خالی سه‌ره‌وه و تالی گه‌ردونی بیکه‌هناوه و ملیۆنان کۆ له‌ستیره له‌سه‌ری هه‌لده‌قولیت. وه تاله‌ بیکه‌هینه‌ره‌کان لێک دۆرده‌که‌ونه‌وه له‌ کرداریکی ناوازه‌دا هاوشیوه‌ی په‌رتبونی قوماشیکی باش چنراوه‌.

سه‌رنجراکیشه‌که له‌وه‌دایه‌ قورئان وینهی ئه‌م تابلویه‌ی زۆر به‌وردی بۆ کیشاوین له‌م قه‌رموده‌یه‌ی خودای گه‌وره‌دا: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ السَّحَابَ﴾
﴿الْأَنفُسَ مَعَنَا رِشًا فَتَقْضَىٰ﴾ واته:
ئایا ئه‌وانه‌ی بنیاوه‌ریون نه‌یانبینیوه و بۆیان رۆن نه‌بوته‌وه که به‌راستی ئاسمانه‌کان و زه‌وی یه‌که‌په‌چیه‌ون له‌وه‌ودا لێکه‌مان جیاکردنه‌وه له‌ راستیدا زانیانی ئاموسولمان توانمان نه‌و چنراویه‌ بیه‌ین و هه‌ چۆن ئه‌و تالانه‌ هه‌لده‌وه‌شینه‌وه و لێکدۆرده‌که‌ونه‌وه و کۆله‌ستیره‌کان له‌سه‌ری هه‌لده‌قولین له‌ بیه‌مه‌نیکی نامنه‌ره‌له‌دا که هه‌تایه‌ بۆ هه‌زی دروستکه‌ر و ئیعجازی کتێبه‌ گه‌وره‌که‌ی.

صدقتك الجارية .. دعوة الى الله

بقلم صاحب الامتياز

منذ سنوات خلت، وبعد حصولنا على الاجازة الرسمية لانشاء مركز كردستان للإعجاز العلمي في القرآن والسنة.. في مخططاتنا ومشاريعنا ان نمتلك بناية خاصة بنا ندير منها نشاطاتنا وبرامجنا التي سطرناها في المنهاج الداخلي للمركز، وخاصة وقد تجاوزنا العقد الاول من عمر المركز - حفظه الله من كل سوء- ولما كانت نيتنا خالصة لوجه الله - تعالى- فقد من علينا بجهود المخلصين من أعضاء المركز، وبالتعاون والتأزر مع أجهزة البلدية والمجتمع المحلي للوصول الى هذا الانجاز الكبير لبنانية تليق بأهداف خدمة القرآن والاثق بالأعجاز العلمي في القرآن والسنة.

واليوم .. وبفضل من الله **تعالى** ومد يد العون والمساعدة من قبل الخيرين من المسلمين فقد تم انجاز الهيكل الرئيسي للبنانية والعمل جار على قدم وساق في انجاز الجوانب الداخلية ومستلزماتها. وهي بامس الحاجة الى مساعداتكم السخية التي ستكون رمز ايمانكم ودعمكم لهذا المشروع القراني... اننا على يقين تام بان ما ستقدمونه للمشروع الايماني يسجل في صفحات أعمالكم في الدنيا صدقة جارية وعمل رباني لا ينقطع، وفي الآخرة تطهير و تزكية للنفوس من ادرانها ونيل الثواب الوافر والجزاء والاجر من الله - **الغني الحميد**- الذي لا يضيع اجر المحسنين.

فالي مبادراتكم نحن منتظرون.

ولدعمكم واسنادكم لخدمة القرآن الكريم متشوقون.

ومشروعنا هذا -بداية ونهاية- في خدمة القرآن الكريم.

فلا تحرموا انفسكم من عطايا هذا المشروع العظيم.

﴿وَأَنْفَقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَعْلِفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ﴾ الحديد

والله يوفقنا جميعا لخدمة القرآن العظيم.

الألوان في القرآن الكريم

دراسة في ضوء العلم المعاصر

ملخص بحث مقدم إلى رئاسة قسم أصول الدين بكلية العلوم الإسلامية / جامعته الصلاح الدين - أربيل

إعداد: رامان عبدالخالق حمدانين sanarsangar@yahoo.com

٥- ﴿وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيْضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَعَرَبِيدٌ سُودٌ﴾ (فاطر: ٢٧).

٦- ﴿وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُهُم مُّسْوَدَّةٌ﴾ (الزمر: ٦٠).

٧- ﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ﴾ (الزخرف: ١٧).

ونقول سبحانه الله انظروا كيف ارتبط اللون الأسود بعدد ابواب جهنم فتكرر ذكره سبع مرات هل يمكن لمصادفة عمياء ان تصنع مثل هذا التوافق العجيب؟

ونقول سبحانه الله انظروا كيف ارتبط اللون الأسود بعدد ابواب جهنم فتكرر ذكره سبع مرات هل يمكن لمصادفة عمياء ان تصنع مثل هذا التوافق العجيب؟

اللون الأخضر يتكرر ثمانية مرات بعدد ابواب الجنة!!

من عظمة القرآن الكريم ان الله تعالى جعل اللون المميز للجنة هو اللون الأخضر، وذكر هذا اللون مع مشتقاته في القرآن 8 مرات بعدد ابواب الجنة! والآيات هي:

١- (الأنعام: ٩٩) ﴿وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا﴾

٢- (يوسف: ٤٣) ﴿وَسَبَّحُ سُبْحَانَ خَضِرٍ وَأَخْرَجَ يَابِسًا﴾

٣- (يوسف: ٤٦) ﴿وَسَبَّحُ سُبْحَانَ خَضِرٍ وَأَخْرَجَ يَابِسًا﴾

٤- (الكهف: ٣١) ﴿وَلَيْسُونَ بِأَنبَاءَ خَضِرٍ مِنْ سُودٍ وَإِسْتَبْرَقُ﴾

٥- (الحج: ٢٢) ﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتَصْبِغُ الْأَرْضَ مُخْضَرَّةً إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ﴾

٦- (يس: ٨٠) ﴿الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَلَمَّا أَتَتْهُ مُنْقَدِرَةٌ أَسْوَدٌ﴾

٧- (الرحمن: ١٧) ﴿مُتَكَبِّرِينَ عَلَى رَقَرَفٍ خَضِرٍ وَعَبَقَرِي جَبَانٍ﴾

٨- (الإنسان: ٢١) ﴿عَلَيْهِمْ يَابُ سُدُسٍ خَضِرٍ وَإِسْتَبْرَقُ﴾

العلاج بالألوان

بما ان اللون هو تردد لموجة كهروطيسية فإننا نستطيع باستخدام لون محدد تعديل ترددات الجسم وهذه فكرة العلاج بالألوان. لأن كل واحد منا لديه مجال كهروطيسي ينشره حول جسده، ويتأثر هذا المجال بالألوان والملابس والألوان المحيطة بنا، ولذلك تجد الإنسان عندما يكون في نزهة بين الأشجار يحس براحة نفسية بسبب انعكاس الترددات الخضراء على جسده. وهنا نتذكر آية عظيمة تشير

الألوان تتكرر في القرآن بعدد ألوان الطيف الضوئي!!

نعلم ان الطيف الضوئي المرئي (فوس فزج) يتألف من سبعة ألوان ومن عجائب الألوان ان ذكرها ورد في القرآن بالجمع سبع مرات بعدد ألوان الطيف الضوئي، وذلك في الآيات التالية:

١- في سورة (النحل): ﴿وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَنُهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَذْكُرُونَ﴾ (١٣)

٢- في سورة (النحل): ﴿يَخْرُجُ مِنْ بَطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَنُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ (٢٦)

٣- في سورة (الروم): ﴿وَمِنَ الْبَيْضِ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْلَفَ الْمَنِيِّكُمْ وَالْوَيْكُورِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالَمِينَ﴾ (٢٢)

٤- في سورة (فاطر: آية ٢٧): ﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُّخْتَلِفًا أَلْوَنُهَا﴾

٥- في سورة (فاطر: آية ٢٧) ﴿وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيْضٌ وَحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَنُهَا وَعَرَبِيدٌ سُودٌ﴾

٦- في سورة (فاطر: آية ٢٨) ﴿وَمِنَ النَّاسِ وَالْدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَنُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ﴾ (٢٨)

٧- في سورة (الزمر): ﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنْبِيعٌ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُّخْتَلِفًا أَلْوَنُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطْلًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِأُولِي الْأَلْبَابِ﴾ (١١)

اللون الأسود يتكرر سبع مرات بعدد ابواب جهنم!!!

حدثنا النبي الأعظم وهو الذي لا ينطق عن الهوى (ان جهنم سوداء مظلمة)، والعجيب ان الله تعالى ذكر اللون الأسود مع مشتقات الكلمة سبع مرات في القرآن بعدد ابواب جهنم، يقول تعالى عن عدد ابواب جهنم: ﴿وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ (١٣) ﴿لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْشُورٌ﴾ (١٤) (الحجر) وذلك في الآيات التالية:

١- ﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ﴾ (البقرة: ١٨٧).

٢- ﴿يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ﴾ (آل عمران: ١٠٦).

٣- ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ أَسْوَدَتْ وُجُوهُهُمْ أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ﴾ (آل عمران: ١٠٦).

٤- ﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ﴾ (النحل: ٥٨).

والعجيب أن هذه التسمية أطلقها كتاب الله قبل العلماء بأربعة عشر قرناً! يقول عز من قائل: ﴿وَإِذَا أَنْشَأْتَ السَّمَاءَ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ۚ﴾ (فَإِيَّاءِ لَآءٍ رَبِّكَ مَا تَكْذِبَانِ ﴿٢٨﴾) وسبحان الله العليم! من الذي أخبر محمداً صلى الله عليه وسلم عن مصطلح علمي لم يتم إطلاقه إلا في نهاية القرن العشرين؟

كيفية ورود اللون الأبيض ومعناه في القرآن الكريم

الأصل الثلاثي للون الأبيض هو (بيض) والأصل الثنائي هو (بي) الذي بمعنى الزوال. حيث نجد أن اللون الأبيض في ظاهرة كأنه اللون زال عنه كل الألوان وهو في الحقيقة اللون الذي يحتوي كل الألوان. استعمل البياض في القرآن الكريم بالمعاني التي تشترك كلها في معنى الزوال،

اللون الأبيض المعروف في مثل قوله تبارك و تعالى: ﴿مِنْ وَكُلُوا
وَأَسْرُوا حَتَّى يَبَيِّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ﴾ فهذا
يأتي البياض بمعنى بياض النهار مقابل سواد الليل.

النفع والتأثير اللون الأصفر:

لون الشمس، إذا كان قوياً باهراً يرمز للفرح والتفاؤل والحيوية
وشفافية النفس، بعض الباحثين يربط بين نشاط الدماغ وبين هذا
اللون، فالأصفر ينشط خلايا الدماغ. ﴿تَسْرُّ النَّاظِرِينَ﴾ فيه وجهان؛
 أحدهما: تعجب الناظرين بصفتها، فتعجب بالسرور، وهو ما يتأثر
 به القلب، والفرح ما فرحت به العين.

الأصفر الصارخ يدل على الجمال والتألق والحيوية، فهو في لون الفاكهة يثير إحساساً بالنضج والطراوة، وفي لون صفرة الشمس الساقط على بقاع الأرض يثير إحساساً بالدفء والحيوية. وهناك من الباحثين من يربط اللون الأصفر بالخوف أو الموت، ولكن ليس لديهم دليل علمي على ذلك سوى ما يعبر عنه بعض الناس. وقد اثبتت الدراسات ان لون الأصفر المرتبط بالبياض و ضوء النهار يثير التحفز والتهيو للنشاط وهو أقل من الأحمر اغراء في الطعام. ويستعمل الاصفر في علاج امراض الجهاز التنفسي والكبد و يبعث النشاط في الجهاز العصبي.

تأثير اللون الأزرق:

يعبر عن التمعن والتأمل والفكر عن تحليل الذات ودراسة النفس، وهو رمز للصفاء والهدوء والسكون والراحة. و يساعد على تخفيض ضغط الدم، وله تأثير مسكن للجسم وهو لون الهدوء، وهو ينشط الغدة النخامية ويساعد على النوم بعمق ويقوي نخاع العظام. وهناك وجهات نظر تؤكد على أن اللون الأزرق يساعد على الإبداع. وهو

إلى أهمية البهجة والسرور في حياة الإنسان من خلال النظر إلى الطبيعة الخضراء، يقول تعالى: ﴿أَمْ نَخْلَقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلْنَا لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمُ أَنْ تَكُونَ مِنْ شَجَرِهَا أُولَئِكَ مَعَ اللَّهِ يَوْمَ يَقْدِرُونَ﴾ ﴿١٠﴾ النمل.

أي أن الحدائق هي مصدر البهجة والفرح والسرور، وربما نعجب إذا علمنا أن بعض الباحثين في دول الغرب يعالجون مرضاهم (وبخاصة مرضى الاكتئاب) بالنظر إلى النباتات والطبيعة الخضراء.

طريقة العلاج بالألوان

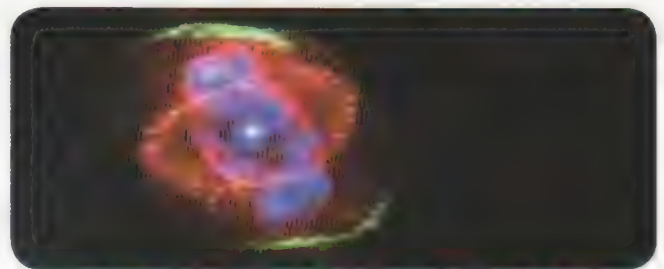
تعتمد على اختيار اللون المناسب للمرض واحاطة الجسم به مكانياً بالجلوس فيه او بارتداء ملابس من نفس اللون وتأمله أثناء تركيز العقل على الجزء المصاب من الجسم وبذلك يتضح أنه تؤثر رؤية عين الإنسان للألوان نفسياً بل وصحياً عليه. إن للألوان تأثير سيكولوجي والتي تصنف إلى تأثير مباشر وآخر غير مباشر.

دلالة اللون الأحمر في القرآن

أن اختلاف الألوان يأتي مصدره من اللون الأحمر والأبيض.

١- فقد ذكر المولى عز وجل في كتابه الكريم ﴿ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيَضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴾ (٧) ومن بين آيات الجمال التي يوقفنا القرآن عندها وأمامها كثيراً جمال الألوان الماثلة في الجبال، وهي المصدر الأصلي الطبيعي لمختلف الألوان التي نستخدمها في الصباغة والتلوين، فقد وصف العليم في هذه الآية الجبال بأنها ذات طرائق وخطوط بيضاء وحمر مختلف ألوانها والجدد البيضاء والحمر الحمراء هو لفظ دارج عند علماء الجيولوجيا - وكذلك يوجد بالجبال صخور شديدة السواد، أما بقية الألوان وما أكثرها وما أشد اختلافها وتعددتها فيذكرها إيجازاً وتركيزاً في قوله تعالى (مختلف ألوانها)، ولم يذكر الله جل جلاله أي لون آخر غير «الأحمر» برغم وجود ألوان عديدة للجبال وكأن المقصود هنا بمختلف ألوانها الأخضر والأصفر والأزرق وغيرها من الألوان، والقرآن يذكر عبارة «مختلف ألوانها» بعد قوله تعالى «حمر» وكأن في هذا إشارة إلى أن اللون الأحمر هو أصل الألوان.

٢- لقد تم التقاط صورة حديثة لانفجار نجم بواسطة الأقمار الاصطناعية، ونرى في هذه الصورة منظرًا رائعًا يشبه الوردة الحمراء المدهنة! والعجيب جدًا أن العلماء عندما رأوا هذه الصورة أطلقوا عليها اسمًا جديدًا وهو: «وردة حمراء مدهنة».

صورة بالأشعة السينية لانفجار أحد النجوم وتلاحظ كيف تعبر هذه النجوم عن نفسها بالألوان!!! ولكن الله تعالى وصف لنا هذه الألوان وأخبرنا عن أحداث ستحدث يوم القيامة عندما تنشق السماء، فتبدو بالوان تشبه ألوان الورد المزخرفة، وهذا المشهد الذي نراه اليوم بأعيننا هو صورة مصغرة عن المشهد الأعظم يوم القيامة!!

٢- جاء ذكر لفظ الأسود مرة واحدة في حين أتت مشتقات الكلمة ست مرات، منها مرتان جاءت لتعبر عن كنهه وأربع مرات لتعبر عن صفته، ليصبح المجموع سبع مرات.

٤- هو أول الألوان ذكراً في القرآن الكريم ، وقد ذكر خمس مرات في خمس آيات جاء ذكر اللون الأصفر بلفظ صفراء مرة واحدة وقد أتت مشتقات الكلمة أربعة مرات، ليصبح المجموع خمس مرات.

٥- جاء ذكر لفظ اللون الأخضر مرة واحدة في حين أتت مشتقات الكلمة سبع مرات.

٦- جاء ذكر اللون الأزرق مرة واحدة فقط باللفظ «زرقاً» في حين لم تأت أي مشتقات للكلمة في أي موضع آخر.

٧- جاء ذكر اللون الأحمر مرة واحدة فقط باللفظ «حمر»، وهو اللون الوحيد الذي اقترن بلفظ «الوان» وذلك في قوله عز وجل: ﴿وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيَضٌ وَحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ وَغَرَبِيبٌ سُودٌ﴾ (٢٧) في حين أتى لفظ «وردة» كمرادف للون الأحمر مرة واحدة أيضاً، ليصبح المجموع مرتان.

٨- ورد في القرآن الكريم لفظان يدلان على شدة اللون وهما: «فاقع وغرابيب». وقد ذكر كل منهما مرة واحدة، وارتبط أولهما بلفظ «صفراء» ليوضح اللون درجة من درجات اللون الأصفر المشوب بالبياض حيث أن فاقع في اللغة تعني الباهت أو الصافي، وجاء الآخر مع لفظ «سود» يوضح شدة درجة السواد.

وعلى الرغم من أن لفظ «صفر» من مشتقات كلمة «الأصفر» إلا أنه جاء في سورة المرسلات (الآية ٣٣) ليعبر في المعنى عن اللون الأسود المخلوط باللون الأصفر وفيه دلالة على إمكانية خلط الأسود مع الألوان الأخرى رغم قتامته. فهو لا يعبر عن اللون الأسود ولا عن اللون الأصفر، ولكن عن خليط بينهما. ﴿كَأَنَّهُ جُمِلَتِ صُفْرٌ﴾ (٣٣).

القائمة بالمصادر والمراجع:

الكتاب

- ١- ثيعة جازي زانستي له فورنات و سونه تدا. م: عبدالدائم الكحيل. المترجم وأعداد: برزان ابوبكر و نرمين عمر.
- ٢- اللغة واللون. م: احمد مختار عمر.
- ٤- لسان العرب. م: محمد بن مكرم بن علي، أبو الفضل.
- ٥- الضوء واللون في القرآن الكريم الاعجاز الضوئي _ اللوني، مؤلف: نذير حمدان .
- ٦- تفسير القرآن العظيم . م: ابن كثير.
- ٧- الكشف عن حقائق التنزيل وعلوم الأقاويل في وجوه التأويل. الزمخشري.

٨- مفاتيح الغيب - التفسير الكبير. ل فخرالدين الرازي

القائمة المصادر الإلكترونية:-

1. www.abegs.org
2. www.iasj.net
3. www.quran-m.com
4. www.alukah.net
5. www.kaheel7.com
6. www.eajaz.com
7. islam.ahram.org
8. www.eajaz.org

اللون الوحيد الذي يغمر سطح الأرض في البحار والأنهار والمحيطات، ويغلفها وينعكس من الغلاف الجوي على شكل مسطح أزرق عريض لا نهائي يسمى السماء، وهو لون قابل للتأثر سلبي بارد، يتميز بتخفيف التوتر والعصبية عند الإنسان بعكس اللون الأحمر المثير للأعصاب والباعث للهيجان، واللون الأزرق النيلي في السماء سموً وعمق ويرمز إلى المحبة والرومانسية، وفي المياه برودة وارتواء. إذن اللون الأزرق استخدم في صورة مخفية قرآنية إلا أن هذا اللون لم يدل على الخوف والوحشة إلا مع ما تركب معه من السواد.

النتائج والتوصيات:

من خلال ما تقدم من محاور بحث الإعجاز العلمي وعلاقته بالمنهج التجريبي المعاصر أخلص إلى النتائج والتوصيات الآتية :

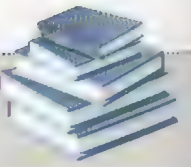
فبالمنهج التجريبي المعاصر تم كشف حقائق القرآن التي أخبر عنها قبل أكثر من (١٤٠٠ سنة) ومن هذه العلاقة يتأكد لنا يقيناً أن أول الناس إيماناً وخشية لله تعالى في عصرنا هم العلماء التجريبيون وبهذا تتبين لنا الأهمية الكبرى للإعجاز العلمي في عصرنا بين المسلمين بصفته وسيلة ترشدنا إلى العودة والتمسك بالقرآن العظيم، ولغير المسلمين في دعوتهم إلى الإسلام تماشياً مع المكتشفات العلمية الحديثة. يقول تعالى: ﴿ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعاً مُّخْتَلِفاً أَلْوَنُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرّاً ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطَلًا﴾ الزمر. وارتبط الأصفر بأمرين الأول هو السرور، والثاني هو الموت، أو بعبارة أدق المرحلة التي تسبق الموت. اللون الأصفر بطول موجته يبعث النشاط في الجهاز العصبي، فإذا أردت أن تعلن إعلاناً صارخاً في الطرقات العامة، فاللون الأصفر أطول أمواجاً من غيره من الألوان، ينشط الجهاز العصبي، ويؤثر فيه أبلغ التأثير. والبياض هو قمة الصفاء والنقاء والطهر والوضوح والقبول عند الله، والسواد هو قمة القتامة والإعتام والموت، وهما يتتابعان في آية واحدة للتعبير عن التباين الشديد بين لونين متناقضين أقصى التناقض لإبراز المعنى. والأخضر يرتبط بروح الدفاع والمحافظة على النفس. ويبعث في النفس الأسترخاء ويقلل من ضربات القلب ودرجة الحرارة. واللون الأزرق في القرآن الكريم جاء ليعطى دلالة عن الحزن العميق والشعور بالإشراف على الموت والكتابة الشديدة، واللون الأحمر هو لون النار بما تحتويه من قوة وإثارة وسخونة شديدة. ويؤكد المعالجون بالألوان أن جسم الإنسان يعرف بفطرته أهمية الألوان لذلك عندما تصيبه الكابة نراه يرتاح عندما ينظر للسماء والبحر أو للخضرة والأشجار.

وملخص النتائج لدلالة وعدد الألوان في القرآن الكريم كما يأتي:

١- ورد لفظ الوان ومشتقاته في سبع آيات فقط من القرآن الكريم (يلاحظ تطابق العدد مع عدد ألوان الطيف)، فقد ذكر لفظ الوان وهو جمع كلمة (لون) في القرآن الكريم في مواضع سبعة أيضاً ولكن في ست آيات، كما جاء ذكر لفظ لون مفردة مرتين في آية واحدة من آيات القرآن الكريم.

٢- جاء ذكر لفظ الأبيض مرة واحدة فقط دلالة على أنه مصدر الألوان في حين أتت مشتقات الكلمة إحدى عشرة مرة، منها مرة تعبر عن درجة من درجاته، وعشر مرات تعبر عنه وعن صفاته (منها ست مرات جاءت لتعبر عن كنهه وخمس مرات لتعبر عن صفته)، ليصبح مجموع ما دل عليه إثني عشر مرة.

كتاب العدد الكون تأملات رياضية

الكون
تأملات رياضية

إسم الكتاب: الكون تأملات رياضية
أسم المؤلف: د. أنور حمدي
الطبعة: الأولى
سنة الطبع: ١٤٢٠هـ - ١٩٩٩م
دار النشر: دار القلم - دمشق - الدار الشامية بيروت .
السلسلة : كتب قيمة العدد ٣٠
عدد الصفحات: ١٤٤
القياس : ١٢ X ١٦ سم

(١٤ يومًا) ولا تحتاج لمدة سنة كاملة كأرضنا. ولكن (طريق الشمس) أو مسارها الذي تجري فيه، طريق طويل طويل !!!

فرغم كل سرعتها الخارقة، فإنها تحتاج لمدة تبلغ (200 مليون سنة) حتى تكتمل دورة واحدة حول المركز الذي تدور حوله المجرة. نعم (200,000,000) سنة، ليس هناك غلط مطبعي!! أي أنه بحسب مفاهيمنا فإن (السنة) من سنوات الشمس تعادل (200 مليون) سنة من سنواتنا!! إذن ماهو طول (طريقها) التي تجري فيه؟ إنه يبلغ (1,578,096,000,000,000 كيلومترا . ثم يتطرق إلى (فرن نووي)، الطاقة المتحررة من الشمس.. فيكتب (ان كل الطاقة التي يستخدمها البشر على سطح الأرض، تبلغ (8 مليون مليون/واط في الثانية الواحدة). أي ان الشمس تعطي البشرية على سطح الأرض من الطاقة مايزيد على (22 ألف مرة) عن حاجتها).

وأخيرا يتحدث عن (السنة الشمس) ودرجات الحرارة على سطح الشمس وباطنها.. فسبحان الله العظيم.

وبعد الشمس والمجموعة الشمسية يكتب عن (العيش في فراغ) والصورة الرائعة عن مدارات الزهرة وعطارد والمريخ والمشتري وزحل التي تؤكد على الروعة والجمالية في كتاب الله المنظور.. يكتب عن المجرة -مجرة درب التبانة- أو الطريق اللبنى.. ويبتدأ بالعنوان الفلكي واعداد النجوم وقياس الأطوال بالزمن والبحث عن الأبرة في كومة قش ودرب التبانة والبيض المظلي و وزن النابذة أمام الأهرامات.. وفي (الحديقة الفلكية) يعطي مثلا نجم (إيتا كارينا Eta Carinae) الذي يبعد عنا (8000) سنة ضوئية وكتلته أكبر من كتلة شمسا بـ (100 مرة) أما ومضاته (اشعاعه) فهو على الأقل أشد من ومضات شمسا بـ (6,000,000) مرة!!! ونجم (البيتل غوس Betal Geuse) فقطره أكبر من شمسا بحوالي (8000 مرة) .

ويكتب عن النجوم النوايض (كثافة النجم النابض = 5.5 مليون طن/سم³) ومن ثم الثقوب السوداء/ البشرية جمعاء تعجز عن رفع نقطة ماء واحدة، وإلى القمر في عشر دقائق.

والقسم الأخير من الكتاب يبحث عن (الكون The Universe) مبتدأ بالكون المعروف حتى الآن.

(ان التجمع الذي تنتمي إليه مجرتنا يمتد لعدة ملايين من السنين الضوئية، ومؤلف من عدة الاف من المجرات، وفي هذا التجمع هناك أماكن تتركز فيها المجرات أكثر!! مثلا هناك مكان يسمى (فيركو) له كتلة تبلغ حوالي (800 ألف) مليون شمس مثل شمسا.. ويبلغ عرضه حوالي (150 ألف) سنة ضوئية..

(ان جميع هذه المجرات تتحرك مبتعدة عنا، وبسرعات مذهلة!! فبعض هذه المجرات تسير في الفضاء منطلقة منطلقة بسرعة (288 ألف كيلومتر في الثانية الواحدة)!! فالكون يمتد و (يتوسع).

(ورغم السرعات المذهلة، والضخامة غير القابلة للتخيل!! فإن الفضاء الذي نتحرك فيه (أكبر بكثير) ولذلك يقدر الفلكيون ان احتمال تصادم مجرتين هو كاحتمال تصادم ذبابتين، اطلقت احدهما فوق مدينة دمشق السورية، واطلقت الثانية في سماء مدينة واشنطن الأمريكية.

وفي الختام .. تسبيح ودعاء..

فتبارك الخلاق .. المبدع .. العظيم.. وصدق الله : ﴿لَخَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ (غافر).

تعالى الملك الحق القائل: ﴿أَنْتُمْ أَشَدُّ خُلُوفًا أَوْ أَنْتُمْ بَشَرًا﴾ (النازعات).

وصدق: ﴿سُبُّهُمْ يُبْغِضُ فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَبْغِضَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَاللَّهُ الْكَافِرُ﴾ (سورة التوبة).

أولم يكف بربك أنه على كل شيء شهيد ﴿٥٣﴾ الصافات.

والحمد لله رب العالمين...

من المبادئ الأولية في الإسلام .. النظر الى السماوات والارض، ومتابعة أسرارها، وكشف خباياها.. والتفكر في مجاهيلها.. ومما يؤسف له حقا.. ان المسلمين.. **كأمة** - متخلفة في هذا المضمار.. فقد سبقنا الغرب في المراصد العظيمة، وارسال السفن الفضائية وتخصيص مئات المليارات من الميزانية لكشف المجهول الكوني، ودراسة الكواكب والمجرات، وكأنهما لمعنيون بقوله تعالى: ﴿يَتَمَنَّوْنَ الْآلِ الْوَاسِعِينَ أَنْ تَقْدُرُوا عَلَىٰ أَنْ تُنَازِلُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فَأَنزَلْنَا لَا تُنَازِلُونَ إِلَّا سُلْطَانًا﴾ (الرحمن).

وقد قام أكثر من فلكي او مختص في الجغرافية الفلكية بالكتابة والتأليف في مضمار الكون «كتاب الله المنظور» فقد عرضنا أكثر من كتاب في هذا التخصص كي نكون في مستوى المسؤولية الفكرية امام عظمة الخالق من خلقه كما فعله الأستاذ الدكتور أحمد زكي في كتابه (مع الله في السماء) او الدكتور زغلون النجار في موسوعته (الماء في القرآن الكريم) والدكتور رجا عبد الحميد عرابي في (موسوعة أسرار الكون) وماتركه الدكتور محمد جمال الدين الفندي في تراثه عن (جغرافية الفلكية) وتأملات الأمام الشعراوي في كتاب (الله والكون) وما كتبه الدكتور طالب ناهي الخفاجي في كتاب (نظرتنا المعاصرة إلى الكون).

وفي الجواب الفطري للإنسان عن المجهول تأتي الأسئلة الحاسمة في القرآن الكريم نختار:

١- ﴿وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولَنَّ اللَّهُ﴾ . لقمان: ٢٥

٢- ﴿وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولَنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ﴾ (١) الزخرف

٣- ﴿وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولَنَّ اللَّهُ فَأَن يُوَفِّقُوهُمْ﴾ (٢٧) الزخرف

كتاب (الكون تأملات رياضية) نموذج متفرد عن كل الكتب التي تبحث عن الكون القريب من الأرض (الجغرافية الطبيعية) لأنه يحتوي على مجموعة من الأرقام والحسابات وتقرب للمعلومات الكونية عن طريق الرياضيات.

ففي ص ٥، صور مصفرة للمجموعة الشمسية تتوسطها الشمس، و صورة أدبية مبسطة لسندباد يوجب الفضاء ويكشف أسرارها. و أول الرحلة.. الانطلاق من الأرض.. الكوكب الذي نعيش فيه ونأكل من خيراته ونشرب من مائه ونتنفس من هوائه.. هذا الكوكب، أرضنا كبير جدا جدا...

إن مساحته (شاملة البحار والمحيطات) لاتصدق.. فهي تتسع لحوالي 49000 بلد مثل لبنان.

خذ ورقة مسطرة فيها 25 سطرًا، واكتب في كل سطر اسم بلد من هذه البلدان التسع والأربعون ألفا!! إنك يا عزيزي سوف تحتاج إلى 1960 ورقة كي تنجز هذه المهمة. أي أربع مجلدات، كل مجلد مايقارب 490 صفحة. ولو أخذ كتابه اسم كل دولة (5 ثواني) فقط، فإنك سوف تحتاج إلى عمل كتابي مستمر لمدة ثلاثة أيام!! تكتب خلالها بشكل مستمر ليل نهار.

قطر الأرض = 12760 كم (7929 ميل) ومساحة لبنان 10452 كم² وعلى هذه الصورة يكتب عن بقية الكواكب السيارة في المجموعة الشمسية وفي (نبتون) يكتب (كل شيء عنده بمقدار) (صدق الله المبدع.. فمن (الحسابات) الرياضية والفلكية التي أجريت على كواكب المجموعة الشمسية، وجد انه (لا بد) من وجود جسم يؤثر عليها هذا الجسم المجهول.

وفي عام 1846، أي بعد 65 عاما على اكتشاف من آخر كوكب، وجد هذا الجسم المجهول (كوكب نبتون) بالضبط، حيث نبات به الحسابات.

وعند الحديث عن (الشمس) يكتب عن فضايها رياضيات مثل: اليوم الشمسي بيوم قمر، اصغر من حبة سمس في رغيف خبز/ ستائر لحجب الشمسي/ بطيخ محشو بالعدس/ صبية بنت 14/ الفار والفيل/ جري الشمس/ وهنا يؤكد بأن الشمس تجري في الفضاء بسرعة أكبر من من سرعة الأرض بكثير، حيث تبلغ سرعة جريها (900 ألف كم في الساعة)!! فلو وضعت الشمس مثلا في طريق (مدار) الأرض لاستطاعت ان تقطعه في مدة تقل عن

طه

كلما في الآية سورة

طه (١) مَا أُنزِلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى
(٢) إِلَّا نَذْكِرَ لِمَن يَخْشَى (٣) تَنْزِيلًا
مِّمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَى (٤) الرَّحْمَنُ
عَلَى الْعَرْشِ أَسْتَوَى (٥)

بقلم/نشأة غفور سعيد

١- تأريخ سورة طه:

سورة (طه) مكية وعدد آياتها (١٣٥)، وكلها نزلت بمكة. وهيل إلا آية (١٢-١٣)، وقد ابتدأت بخطاب النبي ﷺ بأن الله تعالى - ما أنزل عليه القرآن ليشقى يتحمل أعباء الكافرين في كفرهم، وليس هو إلا مذكر.. والقرآن في نزوله عليه رحمة وسعادة وشفاء للمؤمنين إلى يوم الدين. أما ترتيب النزول فقد نزلت بعد سورة مريم أي ان ترتيب نزولها رقم ٤٥ أما تسجيلها في المصحف فإنها تأتي كذلك بعد سورة مريم برقم ٢٠ في الجزء السادس عشر من القرآن الكريم.

أهم الأحداث المرتبطة تاريخيا بالسورة حادثة إسلام الفاروق عمر بن الخطاب - رضي الله عنه - في أصدق الروايات عن إسلامه.. ورد في كتاب (التصوير الفني في القرآن) للأستاذ سيد قطب:-

ومنها رواية تقول ملخصه: إن عمر خرج متوشحا بسيفه يريد رسول الله صلى الله عليه وسلم، ورهطا من أصحابه قد اجتمعوا في بيت عند الصفا، وهم قريب من أربعين بين رجال ونساء.

وفي الطريق لقيه نعيم بن عبدالله فسأله عن وجهته فأخبره بغرضه، فحذره بني عبد مناف، ودعاه ان يرج على بعض اهله: ختنة سعيد بن

هذا فلان فسلم عليه، فلو كان ذلك انه قال ﷺ ﴿ فلما حانت الصلاة أممتهم، ولم يجيء وقت إذ ذاك إلا صلاة الفجر، فتقدمهم اماماً لهم من امر جبريل فيما يرويه عن ربه عز وجل ﴾ (البداية والنهاية ج ٢/ص ١٣، نقلاً من (زهرة التفاسير ج ٨ / للأمام محمد أبو زهرة).

وتحقيقاً لقوله تعالى: ﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا﴾ .. وتلك هي قيادته للبشرية.

وسورة (طه) الوسيلة الناجحة لقيادة المصطفى ﷺ في انزال القرآن الكريم ابتداءً ﴿ مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى ﴾ وانتهاءً

من آخر السورة.. ﴿ فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَى ﴾ (١٣٥).

٥- موضوعات السورة:

١- القرآن الكريم مصدر إشعاع لسعادة الإنسان و وسيلة صادقة لرفقيه في دروب الحضارة والتقدم والأمان.

٢- قصة حياة النبي موسى - عليه السلام - في مراحل:

أ- اللقاء الأول.. والتكليف والرسالة والنبوة.

ب- المعجزات الحسية: العصا.. اليد.

ج- هارون النبي مع أخيه موسى -عليهما السلام - .

د- ولادة موسى وكفالته.

هـ- الرسالة والتبليغ.

و- مواجهة فرعون وعناده في مواجهة الرسالة.

ز- السحرة وإيمانهم.

ح- النتيجة.

ط- نجاة بني إسرائيل وغرق فرعون وجنوده.

ي- موسى - عليه السلام - وقيادة بني إسرائيل.

ك- عبادة العجل وفتنة السامري.

ل- موسى وهارون - عليهما السلام - وبني إسرائيل.

٣- التوحيد الخالص وعقوبة الأفكار المخدولة - (الشرك بالله).

٤- من مشاهد يوم القيامة. الأرض - السماء - الناس.

٥- الجزء في الأخوة، ودور القرآن في الدنيا.

٦- حكاية آدم - عليه السلام - في حمل الرسالة والصراع الأبدي مع الشيطان.

٧- نموذج من الإعراض عن المنهج الإلهي في الحياة.

٨- الرسول الخاتم ﷺ ودوره في الرسالة. ومستلزمات الدعوة والداعية.

٩- التوافق البياني بين بداية السورة وختامها.

١٠- دور القرآن في حياة المسلم.

١١- دروس وعبر من السورة للدعوة والداعية.

أ- القرآن رحمة وسعادة..

﴿ مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى ﴾
﴿ أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَاتُنَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ بُرْهَانًا عَلَيْهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرًا لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴾ (٥١) العنكبوت.

ب- أسلوب الدعوة الى الله: اللين والقول الحسن.

ت- أسلوب النقاش والحجة المستعالية وقوة البيان.

ث- الإصرار على الحق. وعدم التنازل عنه، وتحمل النتائج.

ج- التوازن في الحياة أساس التربية الربانية.

ح- التوحيد الخالص. والعبادة لله وحده.

خ- النصر النهائي للمؤمنين.

د- المحادثة والكلام مع الله سبحانه وتعالى في تلاوة القرآن وأداء الصلاة.

والحمد لله رب العالمين.

زيد بن عمرو. واخته فاطمة بنت الخطاب زوج سعيد، فقد صبا عن دينهما. فذهب اليها عمر وهناك سمع خباباً يتلوا عليهم القرآن، فاقتحم الباب وبطش بخنثه سعيد، وشج اخته فاطمة.. ثم أخذ الصحيفة بعد حوار، وفيها سورة (طه) فلما قرأ صدراً منها قال: ما أحسن هذا الكلام وأكرمه، ثم ذهب الى النبي ﷺ فأعلن إسلامه، فكبر النبي تكبيرة عرف أهل البيت ان عمر قد أسلم). (ص ١٠ ط ١).

ويؤكد قوة هذه الرواية الأستاذ مالك بن نبي في كتاب (الظاهرة القرآنية) عن تأثير تلاوة آيات من القرآن الكريم بالدخول إلى الإسلام كما حدث لعمر بن الخطاب (ص ٢٢٢). وكذلك في كتاب (الفاروق عمر بن الخطاب) للأستاذ محمد رضا (ص ٢٤، ط ١)، والأستاذة حنان لحام في كتابها (أضواء وتأملات في سورة طه) (ص ٧، ط ١).

إضافة إلى كتب التاريخ والسيرة.

٢- كلمة (الآية) في السورة :

وردت كلمة (الآية) في السورة في ثلاثة مواضع هي:

- ١- ﴿ وَأَضْمَمَ يَدَكَ إِلَى جَنَاحِكَ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ آيَةً أُخْرَى ﴾ (٢٢)
- ٢- ﴿ وَلَا تَعْزِبْهُمْ قَدْ جَعَلْنَا آيَةً مِنْ رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى ﴾ (١٧)
- ٣- ﴿ وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِنْ رَبِّهِ أَأَوَلَمْ تَأْتِهِم بَيِّنَةٌ مَا فِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴾ (١٣٢)

وكلها في معاني المعجزة المادية الحسية.

٣- مشتقات كلمة (الآية) في السورة:

في سورة (طه) وفي محتويات آياتها المباركة كلمات قدسية مشتقة من كلمة (الآية) وحسب الجدول أدناه:

أ- كلمة (آيات) وردت ثلاث مرات:

- ١- ﴿ كُلُوا وَارْعَوْا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لَأُولِي النُّهَى ﴾ (٥١)
- ٢- ﴿ وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ رَبِّهِ ﴾ (١٧)
- ٣- ﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لَأُولِي النُّهَى ﴾ (١٣٨)

ب- كلمة (آياتك) وردت مرة واحدة:

﴿ لَوْلَا أَرْسَلْتُ إِلَيْكَ رَسُولًا فَقَتِلَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نُنْزِلَ الْفَجْرَ ﴾ (١٣٢)

ج- كلمة (آياتنا) وقد وردت في ثلاثة مواقع:

- ١- ﴿ لِيُذَكِّرَ الَّذِينَ لَمْ يَتَّقُوا آيَاتِنَا الْأُولَى ﴾ (٢٧)
- ٢- ﴿ وَلَقَدْ آتَيْنَاهُ كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَإِنْ ﴾ (٥١)
- ٣- ﴿ قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنسى ﴾ (١٣٦)

د- كلمة (آياتي) وردت مرة واحدة:

﴿ أَذْهَبَ أَنْتَ وَأَخَوُكَ يُنَادِيانِي وَلَا نَبِيًّا فِي ذِكْرِي ﴾ (١٢٢)

٤- شخصية السورة:

تتمثل شخصية السورة في الارتباط العضوي بين نزول القرآن على سيدنا محمد ﷺ، ومهمته في الحياة واختياره للقيادة الجديدة للبشرية وحتى قيام الساعة، وبين قصة سيدنا موسى - عليه السلام - صاحب القيادة التاريخية لبني إسرائيل وجهاده المستميت في سبيل تحرير قومه من طغيان فرعون وجنده. والإنصار الأخير عليه وعلى جنوده.

وتظهر مراسيم تسلم القيادة للرسول الأكرم ﷺ في المسجد الأقصى وفي حادثة الإسراء والمعراج.

(اختار ابن كثير في تاريخه ان امامته للأنبياء كانت بعدما نزل من العروج ويقول في ذلك: وهبط رسول الله ﷺ إلى بيت المقدس، والظاهر ان الأنبياء هبطوا معه تكريماً وتعظيماً، عند رجوعه من الحضوة الالهية العظيمة، كما عادة الوافدين، لا يجتمعون بأحد قبل الذين طلبوه إليه، ولهذا كان كلما سأل على واحد منهم يقول له جبريل:

ألم نجعل له عيين

عند مراجعتي لعيادة طبيب العيون وفي غرفة استقبال المراجعين شاهدت لوحة فنية ملونة، أروع وأجمل لوحة لفنان تشكيلي توضع لوحاته في صالات الإستقبال.. وعندما هممت بالجلوس بعد التيقن من موعد اللقاء، عرفت ان اللوحة المعلقة للعين البشرية، وقد تم التأشير على جوانبها المتنوعة.. وكانت أكثر من خمسين إشارة وعلامة توضيح..

أمعنت النظر في اللوحة الأجنبية التي كانت تنقصها إحدى الآيتين: ﴿الرَّجُلُ لَهُ عَيْنَانِ﴾ (٨) والبلد، ﴿وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ﴾ (٩) الذاريات. وبعد الإنتهاء من إجراءات الفحص والمعالجة، عدت الى مكتبتي، لعلني أجد فيها ضالتي عن (عظمة الخالق في خلق نعمة البصر عند الكائنات الحية عامة وفي الإنسان خاصة).. وعادت بي الذاكرة الى قصة (مدينة العميان) للكاتب الإنجليزي H.G.well، وخاصة في صراع الزائر الى قريتهم والذي يمتلك عيين ومحاولتهم المستمته من أجل إنقاذه من هذا الجزء (الزائد) في جسده، ليتشابه معهم في الخلق والخلق.. وقدima قيل: في مدينة العميان على المرء وضع يديه على عينيه.

ويالأسف لم أجد في كتب التفسير المتوفرة لدي أية إشارة الى هذا الإعجاز العظيم في خلق الإنسان.. وهذا الجزء الصغير في وجه الإنسان.. كيف يعمل؟ كيف يبصر؟.. كيف يحافظ عليه من المخاطر.. هذا الإعجاز الطبي في القدرة الإلهية في الخلق وصفاً (الطب محراب الإيمان).

فمنذ الأيام الأولى من تكوين الجنين في رحم الأم، يقول المصطفى (عليه السلام) في حديث، يعتبر قمة في الإعجاز العلمي، لرقته وموافقته لأحدث الرؤى الطبية في عالم التشريح وتطور الأجنة، (سجد وجهي للذي فطره وصوره وشق سمعه وبصره...) أخرجه مسلم ح - ٢٨، وهو ماؤكد الرسومات الطبية المختبرية في (الحويصلة البصرية والتجويف البصري) في حدود الأسبوع العشرين من الخلق. لست طبيباً مختصاً حتى ادلي بدلو في تركيب العين العجيب، ولكنني أشير الى بعض معالم الإعجاز في (خلق العين)، ولعل الأطباء المختصون يكتبون بحوثاً في هذا المجال، ليستفيد منها اهل الإعجاز العلمي في القرآن والسنة.

١. موقع العين والبصر في محيط الوجه.

٢. وسائل حفظ العين: الأحقان، والرموش، والدموع.

٣. أقسام وتركيب العين:

أ - الملتحمة. ب - المنطقة الصلبة. ج - المشيمة. د - الشبكية.

هـ - الأوتار الهدبية. و - عدسة العين. ز - النهاية المسننة.

ح - البؤبؤ. ط - احزمة الأعصاب. ي - كيفية الرؤية. ك - موجات الألوان.

ل - أمراض العين. م - مسألة ضغط العين. س - العمى والذكاء.

٤. في دراسة مدى قدرة العين البشرية في تمييز الألوان.. فقد اثبت العلم ان في الكون أشياء كثيرة لا يبصرها الإنسان، وان كانت امامه، ذلك لأن ابصار الإنسان محصور بمجال محدد باللونين البنفسجي والأحمر، وما يتلو هذين اللونين من الألوان.

سرعة إهتراز الألوان بليون/ ثانية:

* البنفسجي 750 بليون/ ثانية.

* الأزرق 634 بليون/ ثانية.

* الأخضر 570 بليون/ ثانية.

* الأصفر 520 بليون/ ثانية.

* البرتقالي 500 بليون/ ثانية.

* الأحمر 430 بليون/ ثانية.

* تحت الحمراء 300 بليون/ ثانية.

فهناك ألوان مرئية وأخرى غير مرئية.

بقلم / صائب الأمين

في شبكة العين يوجد عشر طبقات، في آخرها مئة وأربعون مليون مستقبل للضوء، مابين مخروط وعصبة. ويخرج من العين الى الدماغ عصب بصري يحوي خمسمائة ألف ليف عصبي. ولو درجنا اللون الأخضر، مثلاً، ثمانمائة ألف درجة، لاستطاعت العين السليمة ان تميز بين درجتين. اليس هذه معجزة؟ **عبدالرحمن سعد الدين / آيات الإعجاز العلمي من ٢٨٢ - ٢٨٣، الجواب.. نعم انها المعجزة الخالدة التي تحدى بها الله - سبحانه وتعالى - عندما خاطب الإنسان.. ﴿هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ﴾ (١١) لَقَمَان.**

وفي الختام:

أنقل ماكتبه العلامة زغلون النجار عن (العين) في موسوعته عن (الإنسان) حيث يقول:

(تبدأ حويصلة الأبصار في التخلق في نهاية الأسبوع الرابع حين تظهر عدسة العين في أواخر الأسبوع الرابع وأوائل الأسبوع الخامس. وفي الأسبوع الخامس تأخذ شكل المخروط، وتتصل مباشرة بعصب الابصار. والطبقة الخارجية تشمل كلا من قزحية العين والجسم الهدبي، وتفقد خلايا عدسة العين انويتها لتصبح كاملة الشفافية، ويظهر كل من الصلبة والقرنية ومشيمة العين والجفون ورموش العين والملتحمة في الأسبوع السابع من عمر الجنين.. وتتلون الغدد الدرقية بالأنف.

ولتشق الجفون، الا في الشهر السابع من عمر الجنين. بينما تكون قد اكتملت والتصقت في الشهر الثالث. وتكون شبكية العين قد تمت في أربع طبقات، وتستكمل الى تسع بتمام الشهر السابع ويكون العصب البصري قد تصالب في مساره حتى يصل الى مؤخرة المخ) ص ١٦٦-١٦٧

ان اهل الاختصاص لقادرون على بيان الإعجاز الخلقي والبايولوجي في صفات الإنسان، في سمعه وبصره وفمه ومنظره وقوامه، وبقيّة الأجهزة المتناسقة، التي قال عنها الله سبحانه وتعالى: ﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ﴾ (٤) التين، وقوله: ﴿يَأْتِيهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ﴾ (٦) الذي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ (٧) في أي صورة ما شاء رَكَّبَكَ (٨) الانفطار. والحمد لله رب العالمين..

برايان و خوشكانى بهريز ...
سهلامى خواى گه ورتان لن بيت...

نيستا نهم تهلاره نهو پهري پتيويستيني به هاوكاريى
سهخواهه تمندانى بهريز تانه، كه نهوش دهبيت هيمى پله
بهريزى نيمنتان و پشتگيريتان بۇ نهم پروژة قورنانى به.
نيجه لهوپهري دلنياييدايىن كه هر شتيك پيشكەش
بهم پروژة نيماىى به بكن، هر له دنياىا له تۆمارى
«**سهدهقهى بهردهوام**» و كارى خواناسيتاندا دهنوسريت.
لهو دنياشدا بۇتان دهبيت مایهى خاوينكر دنهوهى
دهروونهكان له چلك و گوناكهكان و، به دهستهينانى
پاداشتى زور و نهپاوه - **به پشتيوانى خوا** - لهلايهن
خواى گهرهه دهوله مهندي سويسكراو كه هرگيز
پاداشتى چاكهكاران ون ناكات.

وا نيجه چاوهريى دهست پيشخهريتاين و .. بۇ پشتگيريتان
لهم **خرمتهه قورنانى پيروردا** چاوهريوانين و سهرتا و
دهرهنجامى نهم پروژة يهشمان تهنها له خرمتهه قورنانى
پيروردايه. كهواته خۇتان له پاداشتى بهخشين بهم
پروژه مهزنه بن بهش مهفهرموون.

﴿وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ

اللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ (البقرة ١٩٥)

خواى گهره هرهوههان سهرخت له خرمتهه قورنانى ههزندا.

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

وا ماوهى چهند ساليكه و، دواى نهوهى مۆلهتى
فهريميان بهدهست هينا بۇ دامهزاندنى «**ناوهندى**
كوردستان بۇ نيعجازى زانستى له قورنان و سونهتدا».
له پلان و پروژةكانى داهاتوهماندا نهوهمان داناوه
كه تهلاريكى تاييهت بهخۇمان ههبيت بۇ نهوهى نهو
چالاكى و بهرنامانهى خۇمانى لن بهريوه بهين كه
له پهپرهو و پروگرامى ناوخويى ناوهنددا تۆمارمان
كردوون. بهتاييهت دواى نهوهى كه تمهنى ناوهندمان
دهيهى بهكه مى برى، خوا لههههوه خراپهيهك به دوورى
بگريت.

جا له بهر نهوهى لهلايهنى خۇمانهوه نيازمان ساغ كردۆتهوه
بۇ خواى گهره، نهوا به چاكهى خۇى مهنتى لن
ناين كه به ههول و تهقالاى نهندامانى ناوهند و، به
هاوكارى و پشتگيرىيى كهسانى نيماىدار له دام و
دهزگايى شارهوانى و كۆمهلگايى دهووبهر، بگهينه
نهم دهسكهوته مهزنه تهلارى گهردنكەشى شايبته
بۇ «**نيعجازى زانستى له قورنان و سونهتدا**».

وا نهپوش، به فهزلى خواى گهره و پاشان دريژكردى
دهستى يارمهتى لهلايهن موسلمانانى خيرخوازهوه،
پهيكهرى سهركى تهلارهكه تهواو بووه و، كاريش
به گهرموگويى بهردهوامه له تهواوكردنى ناوهوهى
تهلارهكه و پيچداويستيهكانى ديكهى.

